fiction.ro

O revistă fantastică

Robert Coller
Cory Doctorow
Mircea Opriță
Hristo Poștakov

Interviu
Jack Dann

t.4
TRITONIC

BEST OF

Liviu Radu: Spre Ierusalim

Alastair Reynolds:
Să înțelegem spațiul și timpul

ISBN 978-973-733-194-6

fiction.ro

Editor:
BOGDAN HRIB
bogdan.hrib@tritonic.ro

Redactor-șef:
MICHAEL HAULICĂ
michael.haulica@tritonic.ro

Colaboratori permanenți:
HORIA NICOLA URSU,
MIRCEA OPRIȚĂ

•

O PUBLICAȚIE
TRITONIC MEDIA,
ISBN 978-973-733-194-6
ISSN 1841-706X

http://tritonicnewsblogspot.com
www.tritonic.ro
e-mail: editura@tritonic.ro

Tel./Fax: 021.242.73.77;
C.P. 3-12 București

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Fiction.ro / ed.: Bogdan Hrib ; coord.: Michael Haulică – București ; Tritonic, 2007
Bibliogr.
Index

I. Hrib, Bogdan (ed.)
II. Haulică, Michael (coord.)

CUPRINS

EDITORIAL

- **Michael Haulică**
  Împreună vom învinge
  p. 3

INTERVIU

- **Jack Dann**
  p. 5

NUVELĂ

- **Alastair Reynolds**
  Să înțelegem spațiul și timpul
  p. 20

SPECIAL GUEST STAR

- **Cory Doctorow**
  Viitorul cărții
  p. 81

BEST OF

- **Liviu Radu**
  Spre Ierusalim
  p. 84

Volum editat și finanțat de
TRITONIC
grup editorial

Președinte:
BOGDAN HRIB

Coordonator producție:
MARIUS DUMITRIU

Compartiment financiar:
SUSANA BADEA

Proiecte culturale și comunicare:
ANDREEA MANEA

Coordonator distribuție:
MARINELA BĂRAN

DTP: Ofelia Coșman, EXPERT EDIT SRL

Bun de tipar:
15.11.2007

Foto coperta 1:

© Ona Frantz

ANTICIPAȚIA ROMÂNEASCĂ

• **Mircea Opriță**
Abația 2
p. 112

PROZĂ SCURTĂ

• **Robert Coller**
În gazdă la domnul Mist
p. 122

• **Hristo Postakov**
Niciodată nu e prea tîrziu să dai de bucluc
p. 130

• **Liviu Radu**
Vînător pentru păsări
p. 143

ESEU

• **Lucia Simona Dinescu**
Literatura la interfață și hipertextul
p. 151

EDITORIAL

Împreună vom învinge

Sloganul e cunoscut, destul de vechi chiar, se pot face bancuri pe seama lui. E demonetizat. Depășit uneori cu (auto)ironie.

DAR: e valabil oricînd și oriunde.

Întrebarea ar putea fi însă: ce e de învins?

După atîția ani încă n-am scăpat de dihotomia *noi* și *ei*. Noi, sefiștii (cei care produc și cei care consumă literatură F&SF) și ei, ceilalți.

De parcă n-ar ajunge izolarea în care ne-am retras, ghetoizarea pe care o cultivăm cu sîrg, de la o vreme (din *toate* vremurile?) ne dăm la țurloaie noi între noi.

Nu mă refer la cronici critice, la exprimarea unor puncte de vedere diferite asupra a ceea ce este (sau ar trebui să fie) — în viziunea fiecăruia — literatura F&SF. O cronică critică la o carte, o povestire, o revistă sau o colecție nu înseamnă (n-ar trebui să însemne) atac la persoană, ci doar un (alt) punct de vedere. Eu unul sînt conștient că nimeni nu scoate revista perfectă, colecția perfectă, nimeni n-a scris romanul perfect. Știu însă că toți se străduiesc s-o facă.

Poate ar fi timpul să ne potolim, să ne așezăm la masa trativelor, să fumăm pipa păcii și să mergem uniți (chiar dacă nu „strîns uniți") mai departe.

Apariția încă unui număr din Fiction.ro înseamnă, înainte de toate, dovada existenței pe piață a trei reviste dedicate domeniului F&SF, alăturîndu-se mai vechii Helion și proaspetei Sci-Fi magazin. Trei reviste! De cînd n-au mai avut cititorii români trei reviste pe piață?!

Dincolo de mulțumirea fanilor, cred că ar trebui să vedem în asta o șansă (mare!) pentru autorii români contemporani. O șansă oferită acestora de a-și face cunoscute textele, de

a-i încuraja să scrie, de a-i aduce în atenția editurilor. Experiența anilor '90 ne arată că, cu cît există mai multe spații de publicare, cu atît se scrie mai mult. Și cu cît se scrie și se publică mai mult, șansa de a apărea cărți valoroase crește.

Rămîne ca noi (toți) să valorificăm această șansă. Editorii să publice reviste și cărți, fanii să le cumpere, scriitorii să scrie.

Dacă literatura F&SF românească are o șansă în aceste vremuri, aceasta e. Și, împreună, doar împreună, vom reuși. *Vom reuși*, și nu *vom învinge*, pentru că nu e nimic de învins aici decît, poate, doar orgoliile noastre.

Michael Haulică

Am vîndut absolut tot ce am scris

Un interviu în exclusivitate cu Jack Dann

Ne poți spune cîte ceva despre preocupările tînărului Jack Dann? Ce citea, care-i erau preferințele? Ce te-a determinat să alegi genurile science fiction și fantasticul drept cîmp de manifestare predilect?

Mi-am dorit dintotdeauna să devin scriitor; întîmplarea a avut un rol important în ceea ce am devenit.

Cînd eram un puști, tata își păstra colecția de cărți science fiction în camera mea; pot spune că am crescut cu science fiction și fantasy. Chiar înainte de-a fi învățat să citesc, sorbeam din ochi, fascinat, copertele adesea superbe (și uneori teribil de kitsch) ale cărților din seria Doubleday Science Fiction; erau ilustrații semnate de artiști precum Hans Bok, Frank Kelly Freas, Frank Frazetta sau Chesley Bonestell; ulterior, cînd am început să citesc — și citeam cu o pasiune feroce — am luat la rînd toate acele cărți din raftul aflat în camera mea. Îmi amintesc și acum care a fost primul roman science fiction pe care l-am citit: *The Green Man of Graypec* de Festus Pragnell. Nu era o capodoperă din nici un punct de vedere, dar paginile acelea tipărite pe hîrtie de proastă calitate mi-au dezvăluit farmecul unic al literaturii science fiction.

Așa a început dependența mea față de așa-numitul „sense of wonder".

Cînd eram student, am fost coleg, la un curs de introducere în astronomie, cu doi aspiranți la statutul de scriitori: George Zebrowski și Pamela Sargent. George era convins că avea să devină autor de science fiction, iar asta m-a dat

gata: nu-mi venea să cred că era cu adevărat posibil să înveți să scrii și să-ți vinzi poveștile unor editori care să te plătească pentru ceea ce scriai!

Am început să scriu în colaborare cu George și, spre uimirea mea, am reușit să vindem cîteva dintre textele pe care le-am scris împreună. Prima noastră povestire am trimis-o unei reviste de fantasy ce se numea *Anubis*. Editorul ne-a acceptat textul, dar publicația respectivă și-a suspendat apariția înainte ca textul nostru să fi apărut. (Cîțiva ani mai tîrziu, povestea în cauză a apărut în antologia *The Twilight Zone*, editată de Carol Serling). Următoarele două colaborări le-am vîndut lui Ejler Jakobsson, editorul revistei *Worlds of If*, perechea revistei *Galaxy*, una dintre cele mai celebre publicații ale vremii. George luase cu sine poveștile la o convenție SF și i le înmînase personal lui Ejler. În ciuda acestei abordări, editorul a fost de acord să le citească. (Atenție: nu faceți ca noi! Editorii, inclusiv eu, detestă cînd scriitorii aspiranți le bagă pe gît manuscrise la convenții sau festivaluri!)

Pot spune c-am avut noroc la începutul carierei mele scriitoricești. Desigur, deîndată ce am început să-mi trimit propriile povestiri la diverși editori, am avut parte de obișnuitele scrisori de refuz, care sînt spaima oricărui scriitor. Însă, de fiecare dată cînd vreo povestire îmi era respinsă, o trimiteam altui editor, chiar a doua zi; e o regulă pe care o respect și azi.

În cele din urmă, am vîndut absolut tot ce am scris.

Unul dintre romanele tale de început, *The Man Who Melted*, a fost reeditat de către Pyr Books la începutul acestui an. Există și alte proiecte de reeditare, menite să aducă aceste cărți de început în atenția publicului mai tînăr? Ce ne poți spune despre cărțile tale?

În momentul în care scriu acest răspuns, *The Man Who Melted* a apărut deja, iar cronicile de întîmpinare au fost foarte favorabile. În introducerea la această nouă ediție,

Robert Silverberg scrie: „În 1982 sau 1983, într-un pasaj de la finalul romanului *The Man Who Melted,* unul dintre personajele lui Jack Dann afirmă că a uitat să-și facă cumpărăturile pe Net; iar aceia dintre noi care sînt conștienți că în 1982 Internetul nu exista încă, și cu atît mai puțin companii care să-ți livreze produsele acasă în urma unor comenzi online, vom simți un fior de surpriză stîrnit de clarviziunea autorului, similar cu acela pe care îl provoacă lectura scrierilor lui Heinlein din anii '60, în care descria cu o uimitoare acuratețe lumea viitorului său imediat (adică trecutul nostru recent)".

Da, sînt multe cărți despre care aș putea să-ți vorbesc, de la culegerile de povestiri precum *Promised Land* (care își desfășoară acțiunea în același univers alternativ ca și romanul *The Rebel*) sau uriașa retrospectivă *Jubilee* la romanele de inspirație istorică *The Memory Cathedral* sau *The Silent*; ar mai fi și romanele science fiction *Junction* (avînd drept motiv timpul și cauzalitatea), *Starhiker* (care e un soi de space opera à la Doc Smith, dar scris pe gustul intelegtualilor, haha!) și *High Steel* (un roman despre băștinașii americani, războaie corporatiste și inteligențe artificiale pe care l-am scris în colaborare cu regretatul Jack C. Haldeman II). Lucrez acum la o urmare a romanului *High Steel*, în colaborare cu Barbara Haldeman, văduva lui Jack. Ar mai fi, desigur, numeroasele antologii. Și un roman care va apărea la editorul meu britanic, un roman la care am lucrat aproximativ douăzeci de ani.

În *Counting Coup / Bad Medicine*, un așa-numit road novel, descrii la un moment dat experiența contactului cu lumea mistică a credințelor băștinașilor americani. E vorba de o experiență trăită? Ne poți da detalii?

Da, *Counting Coup* e romanul unei călătorii, e un *road novel*. Am să-ți răspund la întrebare cu un fragment din postfața pe care am scris-o pentru ediția australiană a cărții:

„Elementele de realism magic din *Counting Coup* sînt foarte aproape de ceea ce am trăit eu însumi. Pe măsură ce m-am maturizat, apropiindu-mă de vîrsta reflecției, am constatat că întreaga mea viață „reală" e presărată cu asemenea momente de realism magic. Pe de altă parte, e cu putință ca, pe măsură ce parcurg acel ținut îndepărtat care e propriu-mi trecut, să retopesc, fără voie, obișnuitul în supranormal.

Pentru mine, ficțiunea a fost dintotdeauna o modalitate de ordonare și rememorare a experienței trăite; cea mai acută senzație de retrăire a experienței — vizuală, olfactivă și tactilă — am avut-o atunci cînd scriam *Counting Coup*. Scriind, auzeam vocile spiritelor, simțeam aburii fierbinți, atît de fierbinți încît îmi păreau de gheață. Îmi aminteam cum totul se deteriorase, preschimbîndu-se într-un „leac otrăvit"...

Îmi aminteam de viața trăită pe drumuri, fără nici o opreliște...

Și, încă o dată, ceea ce scriam s-a amestecat, pe negîndite, cu ceea ce trăiam, împletindu-se, devenind indistinctibile."

Prin urmare, recunosc: e un roman scris din propriile mele experiențe. Într-o altă viață, într-un ținut îndepărtat, am pășit într-un cort plin de aburi fierbinți, condus de un vraci care susținea că posedă harul vulturului. Mi s-a explicat că acest har era cel care-l făcea să fie atît de puternic. Îmi amintesc de fierbințeala aburilor, de felul în care m-am ghemuit sub pătură, alături de alți opt bărbați, într-un spațiu al estompării simțurilor care mi se părea larg cît o lume întreagă a beznei, îmi amintesc că am simțit un fîlfîit puternic în spațiul acela închis, am simțit atingerea penelor, am auzit bătaia aripilor care se zbăteau deasupra mea, încercînd cu frenezie să scape din beznă.

Am avut privilegiul de a mi se îngădui să pătrund într-o altă cultură, dar nu mă simt pregătit să spun mai mult. A fost o experiență mult prea personală.

Cît despre călătoria din roman, ea are la bază povestea unui băștinaș care a traversat America, furînd mașini și bînd fără măsură, trăind la limită, exact pe dos decît se aștepta de la el; cînd a fost prins și întrebat de ce făcuse toate aceste lucruri, a răspuns simplu: „Voiam să dovedesc că trăiesc." Cele două personaje ale cărții mele fac exact acest lucru: cuceresc femei, beau fără măsură, fură mașini și chiar avioane și, făcînd toate acestea, fac cunoștință cu sensurile întortocheate ale vieții. O mare parte din întîmplări sînt inspirate de propriile mele păcate ale tinereții; dar cred că am spus deja prea mult, haha!

Leonardo da Vinci a fost eroul primei tale istorii alternative (sau s-o numesc mai bine „istorie secretă"?), *The Memory Cathedral* (un bestseller internațional, tradus și în România acum aproximativ un deceniu). Cum a decurs documentarea pentru această carte (și, dacă tot vorbim despre asta, cum te documentezi, în general, pentru ceea ce scrii?). Cît din *The Memory Cathedral* e ficțiune și cît e fapt real? Și, ca o paranteză: crezi că uriașul zgomot publicitar din jurul superficialului *Codul lui Da Vinci* ar fi ajutat la vînzarea cărții tale, dacă aceasta ar fi apărut acum?

Am depus o muncă de documentare enormă pentru *The Memory Cathedral*, fiindcă voiam să redau detaliile epocii cît mai corect cu putință. Am luat legătura cu istorici, dar mai ales am citit toată literatura din domeniu care mi-a căzut în mînă; și, cînd s-a putut, am mers direct la surse. Ambiția mea a fost să cunosc subiectul atît de profund încît ceea ce aveam să aștern pe hîrtie să fie doar o fracțiune, vîrful aisbergului. Și am vrut să-l fac pe cititor să uite că are de-a face cu o poveste, folosind tehnica lui H.G. Wells: introducerea unui element fantastic unic într-un context realist și extrapolarea pornind de aici. Dar, pentru a reuși acest lucru, trebuia ca fiecare detaliu să fie descris cît se

poate de atent, iar elementul fantastic să fie introdus firesc, pe nebăgate de seamă.

Consider *The Memory Cathedral* drept o istorie secretă, iar nu o istorie alternativă, deoarece am exploatat tocmai acele înguste nișe necunoscute din suma cunoștințelor noastre. Mare parte din povestea mea se bazează pe scrisorile pe care, se pare, Leonardo le-ar fi scris Devatdar-ului Siriei în timp ce el, Leonardo, s-ar fi aflat în Orientul Mijlociu. Cea mai mare parte a istoricilor consideră aceste scrisori drept invenții, plastografii. Dar editorul însemnărilor lui da Vinci, istoricul Jean Paul Richter, scrie: „Nu știm nimic despre ce s-a întîmplat cu Leonardo între 1482 și 1486; nu există dovezi că s-ar fi aflat la Milano sau Florența. Autenticitatea scrisorilor către Devatdar nu ar presupune însă decît o absență de un an, cel mult doi. Deși angajarea sa ca inginer în Siria a fost pe termen nelimitat, e posibil ca angajamentul să fi devenit caduc, fie prin moartea Devatdar-ului, susținătorul său, fie prin îndepărtarea acestuia din funcție. La întoarcerea acasă, e posibil ca Leonardo să fi dorit să păstreze tăcerea asupra unui episod care, e foarte probabil, se încheiase printr-un eșec, o dezamăgire."

Am utilizat această nișă a istoriei pentru a extrapola ce anume a făcut Leonardo în Siria. L-am imaginat devenind inginer în slujba sultanului Egiptului și folosindu-și invențiile pentru a respinge atacul forțelor lui Mehmed, conducătorul turcilor. În multe privințe, e o poveste foarte modernă. Leonardo ajunge să descopere care sînt consecințele folosirii invențiilor sale, grozăviile pe care acestea le pot cauza. (Se poate face o paralelă cu un alt om de știință ale cărui alegeri morale au fost îndoielnice, anume Wernher von Braun.) *The Memory Cathedral* este povestea unui om care învață din propriile-i erori. Am scris povestea pentru a afla cum ar fi reacționat Leonardo la devastările produse de invențiile sale.

Detaliile au fost foarte importante și am fost foarte atent să le redau cît mai corect. Asta nu înseamnă că nu mi-am permis cîteva licențe, de dragul ficțiunii: de pildă, l-am îmbătrînit pe Niccolo Macchiavelli cu cîțiva ani; pe parcursul

cercetărilor mele, am descoperit, între altele, că Leonardo nu a fost exclusiv homosexual. Prima parte a cărții, care-și desfășoară acțiunea în Italia, e conformă cu realitatea istorică; părțile care se desfășoară în Orientul Mijlociu sînt mai extrapolative, dar detaliile sînt cît se poate de exacte.

Îmi pui niște întrebări care cer răspunsuri de mare amploare, mi-e teamă că vom ajunge să umplem mai toată revista!

Cît despre *Codul lui da Vinci*... cine știe? *The Memory Cathedral* a reușit, sper, să-și găsească un loc în istoria literaturii. Da, e grozav să vinzi cît mai mult, dar meseria de scriitor e, din punctul acesta de vedere, un soi de loterie și mă bucur că am avut parte de măcar un bestseller.

De ce l-ai ales pe James Dean drept personaj al unei istorii alternative? De ce tocmai această figură emblematică a anilor cincizeci, și nu Elvis, sau altă vedetă?

The Rebel e o istorie a Americii anilor cincizeci, șaizeci și șaptezeci, prin prisma personajelor sale definitorii. Iar James Dean e, poate, cea mai importantă figură emblematică a acestei epoci. A fost o influență majoră pentru mulți dintre cei care apar în carte, inclusiv pentru Elvis. Dean a fost, cred, o platformă ideală pentru ceea ce voiam să exprim. Am vrut să înfățișez o istorie politică, socială și personală a Americii și am simțit că aș putea reuși acest lucru jucîndu-mă cu mitul lui Dean și ale celorlalte personaje principale: Marilyn Monroe, Robert F. Kennedy, John F. Kennedy, Elvis Presley, Jack Kerouac și alții.

E multă politică în *The Rebel*. Asta a fost intenția ta de la început? Ai urmărit o anumită idee, un scop politic anume? Ai vrut să demonstrezi ceva?

Da, am vrut să fac din *The Rebel* un roman politic. Dar l-am vrut centrat asupra politicii ca mit, asupra mitologiei puterii. Am făcut o alegere periculoasă, fiindcă există riscul

de a-ți înstrăina cititorii atunci cînd te atingi de idolii lor. Îmi amintesc că un critic s-a înfuriat teribil citind în cartea mea că Elvis era blond; în opinia sa, era dovada de netăgăduit că habar n-aveam despre ce vorbeam. Ei bine, în realitate Elvis a fost chiar blond și își vopsea părul! Dar e periculos să te joci cu legendele! Trebuie să recunosc însă că am fost surprins cînd un alt actor, cunoscut pentru rolurile sale din seria *Terminator*, a cîștigat bătălia pentru postul de guvernator al Californiei. Scriam la *The Rebel* cînd Arnold Schwarzenegger a cîștigat alegerile și, dintr-o dată, posibilitatea unei candidaturi a lui Dean la acest post nu a mai fost doar o invenție a mea, ci o ipoteză plauzibilă!

Pe scurt: *The Rebel* e despre miturile culturii populare, despre felul în care noi le percepem și despre efectul pe care transformarea în mit o are asupra oamenilor din carne și oase care ating această calitate.

E limpede că ți-e dragă această realitate alternativă. O culegere de povestiri care se petrec în același „univers" ca *The Rebel* urmează să apară în acest an. Vor mai urma și altele? Ai în vedere și alte viitoruri, prezenturi sau trecuturi alternative?

Așa este, o culegere intitulată *Promised Land: Stories from another America* a apărut la PS Publishing. Ar putea fi considerată un volum complementar al romanului *The Rebel*. Kim Stanley Robinson a scris o introducere excelentă, iar eu am scris o prefață în care rememorez relația cu cultura populară care mi-a devenit subiect. L-am cunoscut, de pildă, pe Nick Ray, regizorul filmului *Rebel fără cauză*, care este unul dintre personaje atît în roman, cît și în culegerea de povestiri. Într-o anumită măsură, aș putea spune că aceste cărți sînt autobiografice, așadar. Nu am deocamdată intenția să scriu alte istorii alternative. Dar mă gîndesc, în schimb, la o istorie secretă care să-l aibă în centru pe Niccolo Machiavelli.

Ce te-a determinat să scrii despre Războiul Civil din perspectiva unui copil, în *The Silent*? N-a fost un punct de vedere care să impună limite prea stricte ale povestirii?

Am vrut să spun povestea Războiului Civil din punctual de vedere al unui om de rînd. Majoritatea marilor cărți despre Războiul de Secesiune au drept protagoniști marile personalități: generali, legiuitori, personaje istorice. Eu am preferat un erou de numai 13 ani, Mundy McDowell, și am ales să-i spun povestea la persoana întîi, ceea ce a îngreunat și mai mult experiența scrisului. Intenția mea a fost să descriu cît mai limpede cele întîmplate, dar am simțit nevoia să o fac prin prisma senzorială a unui adolescent greu încercat din punct de vedere emoțional, care încearcă să găsească un sens în ororile pe care le-a văzut. Cartea a fost comparată cu *Huckleberry Finn*. E o carte sinceră, brutală și, în măsura în care am putut, cît se poate de reală. Am locuit în zona despre care am scris, am parcurs eu însumi traseul protagonistului meu. La fel ca și în cazul celorlalte cărți ale mele, reacțiile criticii au fost din ambele extreme. *Library Journal* scria: „E o poveste istorisită cu har și în asemenea măsură încărcată de emoții, încît devine un soi de poezie a infernului".

Ai fost comparat cu Borges, Roald Dahl, Ballard, Lewis Carroll și Mark Twain, de-a lungul vremii. Sînt acești scriitori modele pe care să le recunoști? Există alții, pe care i-ai considera mai degrabă ca atare?

Recunosc, sînt orgolios, dar n-aș îndrăzni să mă compar cu acești autori de geniu. Alții au făcut aceste comparații care mă onorează. În ce mă privește, am fost influențat de Ballard și Twain, dar ei sînt doar două exemple dintr-o lungă listă, de la Salinger la John Fowles.

Faptul că te-ai mutat în Australia a fost de ajutor carierei tale de scriitor și editor? Sau, dimpotrivă, necesitatea „navetei" continue de la antipozi în Statele Unite e un handicap?

Cînd pleci din țara natală, lăsînd în urmă tot ceea ce cunoști, și mergi să trăiești altundeva, ceea ce e cu totul diferit de o deplasare în vacanță... te schimbi. Cu siguranță, m-am schimbat. Am acum senzația unei percepții a lumii din două puncte de vedere diferite. O văd la fel, și totuși alta. Ca și cum aș avea posibilitatea de a percepe două straturi diferite ale realității. Cred că e o experiență foarte valoroasă pentru mine, ca scriitor. Și, paradoxal, mi-am făcut simțită prezența mai pregnant în țara natală, de cînd am plecat. E, poate, o consecință a „sindromului prințului dintr-o țară îndepărtată". Cît despre... „navetă", nu mă deranjează cîtuși de puțin.

Ești evreu și, totodată, editor al unor antologii care au ca temă iudaismul, care e și motivul central al mai multor povestiri pe care le-ai publicat. Sînt science fiction și fantasy un mediu propice pentru a vorbi despre originile evreiești proprii?

Da, sînt evreu. Îmi place să mă consider evreu îndeosebi din punct de vedere cultural. Și ai dreptate, iudaismul e punctul de plecare al mai multor povești pe care le-am scris, îndeosebi pe tema holocaustului. Vezi tu, la vremea părinților mei, nu avea importanță dacă te considerai sau nu evreu, acesta nu era un criteriu luat în seamă atunci cînd erai arestat și trimis într-un lagăr de concentrare. E o lecție pe care am învățat-o și care m-a marcat profund. Nu mă simt cu adevărat în siguranță niciodată. Nu sînt religios, dar sînt evreu, sînt „străinul", privit ca atare în orice țară m-aș afla, chiar și în țara mea de baștină. (Se cuvine să adaug că, din punct de vedere al unui scriitor, e o experiență utilă!)

Urmează să îmi apară (tot la PS Publishing, în Marea Britanie) un scurt roman intitulat *The Economy of Light*. E despre nazistul Josef Mengele. Întrebarea pe care o pun în acest text e următoarea: Ce s-ar întîmpla dacă ai fi unul dintre copiii din lagărul de la Auschwitz pe care Mengele i-a folosit în cumplitele sale „experimente"? Și dacă, după ani și ani, ai da peste Mengele într-o țară îndepărtată și l-ai descoperi transformat într-o persoană asemănătoare lui Albert Schweitzer? Ai fi în stare să-l ucizi? Altfel spus: e cu putință transformarea? Acesta e genul de material care mă interesează. Așadar, răspunsul meu e limpede: da, science fiction și fantasy sînt un mediu propice pentru a vorbi despre propria identitate iudaică. Am scris o povestire intitulată „Jumping the Road", în care mă întrebam dacă mai poate exista credință după holocaust. Genul science fiction mi-a permis să creez un mediu pentru acest „experiment intelectual" care nu s-ar fi lăsat, altfel, capturat într-o povestire non-SF. Am fost co-editorul unei antologii, *In the Fields of Fire*, avînd ca temă războiul din Vietnam. Folosind instrumentele literaturii fantasy și science fiction, autorii antologați au reușit abordări inedite ale acestui subiect dificil. Aceste genuri pot fi, mînuite așa cum trebuie, asemeni unor lentile uriașe ațintite asupra lumii noastre.

Antologiile tematice pe care le co-editezi împreună cu Gardner Dozois sînt — pentru mine cel puțin — adevărate repere ale genurilor fantasy și science fiction. Cum vă alegeți subiectele pentru aceste antologii? Cum lucrați? Aveți de gînd să realizați o hartă completă a genurilor science fiction și fantasy?

Îți mulțumesc pentru compliment. La origini, intenția noastră a fost să selectăm o serie de motive fantasy arhetipale (unicornii, sirenele, vrăjitorii, demonii, îngerii etc.) și să adunăm laolaltă cele mai bune povestiri care pornesc de la aceste motive, apelînd la cei mai valoroși scriitori care

au ales genul. Nu voiam ca aceste volume să aibă aroma tipică de învechit pe care o emană unele antologii fantasy. Speram să putem prezenta abordări moderne ale tematicilor clasice. După o serie de volume fantasy, am trecut la tematica arhetipală a literaturii science fiction. Ai dreptate, am avut intenția de la bun început să oferim o panoramă a acestor genuri. Iar în prezent sîntem în căutarea unui editor dornic să preia această serie. E o plăcere să lucrezi cu Gardner, a citit aproape tot ce s-a scris în domeniu, astfel încît el e cel care alcătuiește un sumar inițial, care constituie punctul de plecare. Am făcut împreună cu Gardner antologii originale și culegeri de proze retipărite, ba chiar am scris împreună mai multe povestiri (multe dintre ele se regăsesc în culegerea mea *The Fiction Factory*.) Schimbăm idei și înțelegerea noastră a fost de la bun început că, dacă unul dintre noi crede, indiferent de motive, că o anume povestire nu are ce căuta într-o antologie, acea povestire va rămîne pe dinafară.

Ai editat de curînd una dintre antologiile Nebula. Ai adunat, de-a lungul vremii, cea mai mare parte dintre distincțiile care se acordă în domeniul literaturilor fantasy și science fiction (Nebula, World Fantasy Award și așa mai departe). Aș avea un exemplu care să justifice întrebarea care urmează: alegerile juriului World Fantasy de anul trecut au fost extrem de controversate, au iscat vii polemici. Mai au premiile F&SF relevanță? Mai pot constitui ele un indicator viabil al stării de lucruri în aceste domenii?

E o întrebare dificilă. Orice premiu, indiferent de domeniu, poate fi subiectul unei controverse. Să luăm premiile Nebula, de pildă, care sînt votate de toți membrii SFFWA, dar în cazul cărora se vorbește mereu de autopromovare din partea autorilor nominalizați și de voturi date pentru persoane, iar nu pentru opere. Premiile World Fantasy sînt

votate de către un juriu care se schimbă de la un an la altul, prin urmare palmaresul din fiecare an va reflecta gusturile juriului respectiv. Rezultatele finale sînt, de cele mai multe ori, obținute în urma unor negocieri, ceea ce e normal, cîtă vreme unii membri ai juriului vor fi încîntați de texte care le-au displăcut altora. Este, așadar, oarecum firesc ca povestirile și romanele cîștigătoare să fie cele mai puțin controversate din lista de selecții. Cu toate acestea, plîngeri vor exista întotdeauna. Însă, pînă la urmă, scrierile valoroase vor fi decantate... indiferent de premiile pe care le cîștigă sau nu.

Ești unul dintre scriitorii care acceptă adesea colaborările, nu doar în cazul antologiilor, ci și în cazul unor povestiri sau chiar romane. Ai scris *High Steel* în colaborare cu Jack C. Haldeman II, povestiri cu Michael Swanwick sau George Zebrowski... E mai greu să lucrezi în colaborare decît de unul singur? Ce anume deosebește *The Fiction Factory* de celelalte culegeri de povestiri pe care le-ai publicat?

Îmi face plăcere să colaborez și nu simt povara acestui mod de lucru. Ba chiar îmi place. Am mai multă siguranță în scris, știind că, după prima versiune, colaboratorul meu va corecta tot ce am greșit; într-un fel, asta mă eliberează. Cînd scriu de unul singur, pierd zile întregi întrebîndu-mă în ce direcție să îndrept firul povestirilor; cînd scriu în colaborare cu cineva, dimpotrivă, scriu foarte repede. Repet, cred că e vorba de o modalitate de a păcăli subconștientul. Atunci cînd trec a doua sau a treia oară peste un text, am senzația că fac muncă de redactare și nu creație propriu-zisă. Chiar așa s-a întîmplat de cîteva ori, pe cînd lucram cu Jack Haldeman la *High Steel*. Îmi amintesc că mă apucasem de revizuit o anumită secțiune și m-am trezit că o îmbogățisem cu cîteva pagini bune. Și îmi mai amintesc că m-a sunat la un moment dat Jack să-mi spună cît era

de încîntat de finalul romanului, cît de mult îi plăcuse ritmul amețitor al acțiunii, iar eu tot încercam să-l întrerup și să-i spun: „Dar *tu* ai scris finalul... *Tu* l-ai scris!" Eu nu făcusem decît munca de redactare! Experiența fiecărei colaborări e diferită. Atunci cînd o astfel de relație între doi autori funcționează, punctele forte ale fiecăruia sînt puse în valoare iar rezultatul e superior textelor pe care cei doi le-ar fi scris singuri. Atunci cînd colaborarea nu funcționează, de vină e suma punctelor slabe ale celor doi (sau mai mulți) autori. Din păcate... *The Fiction Factory* reunește texte pe care, de unul singur, nu le-aș fi putut duce la capăt. Recitindu-le, mă întreb mereu: „Cum de-am putut să o scoatem la capăt?" Sînt convins că fiecare dintre noi și-a dăruit ce a avut mai bun pentru a scrie aceste povești. Dar cititorii sînt cei care trebuie să confirme acest lucru.

Întrebarea finală va fi una clasică: ce urmează (ca editor și scriitor deopotrivă)? Ai pomenit într-un alt interviu de o prelucrare a temei din Marele Gatsby, o biografie a lui Jack Spintecătorul, un *mystery* a cărui acțiune se desfășoară într-o academie militară... Care dintre aceste proiecte e mai aproape de finalizare? Și ce teme noi vor aborda viitoarele antologii?

În calitate de editor, am vîndut de curînd o urmare a antologiei australiene *Dreaming Down-Under,* co-editată cu partenera mea Janeen Webb. Titlul provizoriu al acestei noi selecții e *Dreaming Again.* Nu va fi ușor să menținem ștacheta la nivelul predecesoarei, care a cîștigat World Fantasy Award! Împreună cu Gardner, am publicat de curînd o antologie intitulată *Wizards.* E destinată mai tinerilor cititori, iar lista autorilor selecționați e de-a dreptul impresionantă. Se zvonește deja că va fi un mare succes. Sper din suflet să fie așa. În ce privește scrierile mele, e-adevărat, n-am abandonat nici unul dintre proiectele pe care le-ai pomenit. Însă acum mă preocupă mai mult romanul despre

Machiavelli. În plus, am făcut o ofertă de extindere a nuvelei mele „The Diamond Pit" la dimensiunile unui roman. În sfîrșit, lucrez concomitent și la urmarea romanului *High Steel,* în colaborare cu Barbara Haldeman, văduva lui Jack. Titlul acestui nou roman va fi *Ghost Dance.* Și desigur, așa cum am mai spus, aștept cu nerăbdare să văd cum va fi primită apariția culegerii *Promised Land,* o carte complementară romanului *The Rebel.*

HNU: Îți mulțumesc, Jack, și sper să fi reușit să trezim interesul cititorilor români, care vor avea în curînd plăcerea de a citi *The Rebel.*

Interviu realizat de
Horia Nicola Ursu
Aprilie 2007

Copyright © 2007 by Jack Dann & Millennium Press.
Toate drepturile rezervate.

Jack Dann (n. 1945) a scris și a editat ca antologator peste șaptezeci de cărți. A fost tradus în treisprezece limbi (volumul *Catedrala memoriei* a apărut și în românește). Este deținător al premiilor Nebula, Ditmar, Aurealis, World Fantasy. Trăiește în Australia.

În curînd, la Millennium Press, va apărea versiunea românească a romanului *Rebelul* (*The Rebel: an Imagined Life of James Dean*), o istorie alternativă care îl are în centru pe James Dean.

Alastair Reynolds

Să înțelegem spațiul și timpul

Marte nu e locul potrivit
în care să-ți crești copiii.

Partea I

În ziua în care a murit Katrina Soloviova, apăru ceva foarte bizar în sala exterioară de recreere. Cum îl văzu, John Renfrew alergă înapoi la infirmeria unde o lăsase. Soloviova alunecase între luciditate și inconștiență zile întregi, dar cînd ajunse el acolo se bucură să o găsească într-un moment de conștiență. Își întorcea des fața spre fereastră, transfigurată de liniștitul peisaj de amurg aflat dincolo de sticla armată. Plutind la poalele Pavonis Mons, reflexia ei era formată numai din pete de lumină, ca și cînd ar fi fost schițată cu îndrăznețe trăsături de cretă.

Renfrew își trase răsuflarea înainte de a vorbi.

— Am văzut un pian.

La început i se păru că ea nu îl auzise. Apoi reflexia gurii Soloviovei formă cuvinte.

— Ai văzut *ce*?

— Un pian, zise Renfrew, rîzînd. Un Bösendorfer mare, alb.

— Ești mai nebun decît mine.

— Eram în sala de recreere. Cea care a încasat o lovitură de trăsnet săptămîna trecută. Cred că s-a ars ceva. Sau a rămas ceva nears, poate. A readus ceva la viață.

— Un pian?

— E un început. Înseamnă că nu e chiar totul mort. Că mai există o sclipire de... ceva.

— Ei bine, nu e chiar momentul cel mai potrivit, zise Soloviova.

Cu un trosnet de genunchi Renfrew îngenunche lîngă patul ei. O conectase pe Soloviova la o duzină de monitoare medicale, dintre care numai trei funcționau corect. Bîzîiau, șuierau și clipeau cu o regularitate ucigătoare. Cînd începea să sune ca o muzică — cînd începea să audă armonii ascunse și schimbări de tonalitate — Renfrew știa că era timpul să iasă din infirmerie. De asta plecase în sala de recreere: acolo nu exista muzică, dar cel puțin putea sta în liniște.

— Momentul cel mai potrivit? întrebă.

— Sînt pe moarte. Nimic din ce se întîmplă acum nu are vreo importanță pentru mine.

— Dar poate că are, zise Renfrew. Dacă sistemele rec sînt capabile să-și revină, cine știe ce altceva ar mai reuși? Aș putea să repun în funcțiune infirmeria... sistemul de diagnosticare... sintetizatorul de medicamente...

Arătă cu mîna spre consolele cu monitoare cenușii moarte și aparatura acoperită cu huse și parcată lîngă pereți. Pe husele roase se așezase praful a luni întregi.

— Vrei să spui că te rogi să mai lovească un trăsnet?

— Nu... nu neapărat.

Renfrew își alese cuvintele cu grijă. Nu voia să-i dea Soloviovei speranțe deșarte, dar apariția îl făcuse să fie mai optimist decît își amintea să fi fost vreodată de cînd cu Catastrofa. Nu puteau șterge moartea tuturor celorlalți coloniști sau moartea mult mai generală care chiar și acum era dificil de pomenit. Dar dacă unele dintre sistemele de bază pe care ei le presupuseseră distruse puteau fi repuse în funcțiune, ar putea găsi măcar o cale de a o păstra în viață pe Soloviova.

— Atunci, ce-i?

— Nu știu. Dar acum știu că lucrurile nu stau chiar așa de rău cum ne temeam... (Vocea i se stinse.) Sînt o mulțime

de lucruri pe care le-aș putea încerca din nou. Doar pentru că nu au funcționat de prima dată...

— Probabil că ți-ai imaginat pianul.

— Sînt convins că nu. Era o proiecție adevărată, nu o halucinație.

— Și pianul ăsta... Reflexia îngheță o clipă. Cît a ținut, Renfrew? Din pură curiozitate.

— Cît a ținut?

— Asta am întrebat.

— Încă mai e acolo, zise el. Încă mai era acolo cînd am plecat. Ca și cum ar fi așteptat să vină cineva să cînte la el.

Trupul din pat se mișcă ușor.

— Nu te cred.

— Nu pot să-ți arăt, Soloviova. Aș vrea să pot, dar...

— Voi muri? Oricum voi muri, ce importanță mai are?

Făcu o pauză, permițînd corului melancolic al aparatelor să crească și să umple camera.

— Probabil spre sfîrșitul săptămînii. Și tot ce pot să privesc este interiorul acestei camere sau vederea de pe fereastră. Cel puțin lasă-mă să văd ceva diferit.

— Vrei asta cu adevărat?

Reflexia Soloviovei se înclină aprobînd.

— Arată-mi pianul, Renfrew. Arată-mi că nu inventezi porcăria asta.

El se gîndi un minut, poate două, apoi se năpusti înapoi în sala de recreere să verifice dacă pianul mai era acolo. Drumul îi luă cîteva minute, chiar alergînd prin tunelele subterane și punțile de legătură acoperite cu sticlă, în sus și în jus pe grilajele rampelor, prin supape de aerisire înțepenite și laboratoare aeroponice sufocante, ocolind cînd și cînd pentru a evita o încăpere sfărîmată sau un sas defect.

Componentele infrastructurii trosneau continuu sub pașii lui. Ici-colo picioarele lui scrîșneau prin praful roșu steril care găsea întotdeauna o cale să se strecoare prin sigilii și crăpături. Totul se descompunea, se prăbușea. Chiar dacă morții ar fi fost readuși la viață, baza nu ar mai fi fost capabilă să întrețină mai mult de un sfert din numărul lor.

Dar pianul reprezenta ceva diferit de scurgerea înceată a entropiei. Dacă unul dintre sisteme supraviețuise aparentei decăderi, același lucru putea fi valabil și pentru altele.

Ajunse la sala de recreere, închizînd ochii în momentul în care trecea pragul. Se așteptase ca pianul să fi dispărut, să nu fi fost decît o festă a minții lui. Și totuși era acolo: încă exista, încă mai plutea la cîțiva centimetri deasupra podelei. În afară de o vagă senzație de imponderabilitate, părea extrem de solid, la fel de real ca orice altceva din încăpere. Era de un alb pur, sclipitor, atît de lustruit încît strălucea. Renfrew se plimbă în jurul lui, răsfățîndu-se în combinația de suprafețe plane și curbe ademenitoare. Nu observase acest detaliu mai înainte, dar clapele erau încă ascunse sub o husă bogată.

Mai admiră pianul timp de cîteva minute, uitînd de graba lui anterioară. Era la fel de frumos pe cît era de tulburător.

Amintindu-și de Soloviova, se întoarse la infirmerie.

— Nu prea te-ai grăbit, zise ea.

— E încă acolo, dar a trebuit să mă asigur. Ești sigură că vrei să-l vezi?

— Nu m-am răzgîndit. Arată-mi blestematul ăla de obiect.

Cu multă delicatețe scoase din priză aparatele de supraveghere și le împinse într-o parte. Nu putu mișca patul, dar o ridică pe Soloviova și o așeză într-un scaun cu rotile. Se obișnuise de mult timp cu fragilitatea trupurilor umane în gravitația marțiană, dar ușurința cu care o ridică era șocantă și-i aminti cît de aproape de moarte era ea.

Abia dacă o cunoscuse înainte de Catastrofă. Chiar și în zilele care urmară — pe cînd sentimentul de izolare cuprindea baza, și începuseră primele sinucideri — durase mult timp pînă să se apropie unul de altul. Se întîmplase la o petrecere, cea pe care coloniștii o organizaseră pentru a celebra detectarea unui semnal radio de pe Pămînt; provenea de la o bandă organizată de supraviețuitori din Noua Zeelandă. În Noua Zeelandă încă mai aveau un fel de guvern, un fel de societate, cu planuri detaliate pentru

rezistența pe termen lung și pentru reconstrucție. Pentru scurt timp se păruse că supraviețuitorii ar fi reușit — pe cine știe ce căi inexplicabile — să fi căpătat imunitate la virusul transformat în armă, care începuse să cosească restul omenirii în iunie 2038.

Nu fuseseră imuni. Decimarea lor durase doar puțin mai mult decît media.

Renfrew o împinse pe drumul sinuos înapoi spre sala de recreere.

— De ce un... cum i-ai spus?

— Bösendorfer. Un pian mare Bösendorfer. Nu știu. Exact așa am spus.

— A apărut din memoria a ceva? Cînta vreo muzică?

— Nu. Nici un sunet. Claviatura era ascunsă sub o husă.

— Trebuie să cînte cineva la el, zise Soloviova.

— Așa mă gîndeam și eu. (O împinse mai departe.) Măcar muzica ar fi ceva diferit. Nu-i așa?

— Orice ar fi ceva diferit.

Numai pentru Soloviova nu, gîndi el. Foarte puține lucruri mai contau de acum încolo pentru Soloviova.

— Renfrew... zise Soloviova, cu un glas mai blînd decît înainte. Renfrew, cînd eu n-o să mai fiu... o să te descurci, nu-i așa?

— Nu trebuie să-ți faci griji pentru mine.

— Așa e omenește. Aș schimba locul cu tine dacă aș putea.

— Nu fi proastă.

— Ai fost un om bun. Nu meriți să fii ultimul dintre noi.

Renfrew încercă să vorbească cu demnitate.

— Unii ar spune că a fi ultimul supraviețuitor e un fel de privilegiu.

— Dar eu nu. Eu nu te invidiez. Știu sigur că eu n-aș fi putut face față.

— Ei bine, eu pot. M-am uitat la evaluarea mea psihologică. Un tip practic, cu mentalitate de supraviețuitor, așa spune acolo.

— Cred, zise Soloviova. Dar nu te lăsa dus. Înțelegi? Păstrează ceva respect de sine. Pentru noi toți. Pentru mine.

El înțelese exact ce voia ea să spună.

Sala de recreere se ascundea după o cotitură a coridorului. Simțiră o clipă de trepidație pe cînd se apropiau, apoi el văzu colțul alb al pianului plutitor, încă suspendat în mijlocul încăperii, și oftă ușurat.

— Slavă Domnului, zise. Nu mi-am imaginat.

O împinse pe Soloviova în sală, oprind căruciorul în fața apariției. Masa enormă a acesteia îi amintea de un nor dăltuit. Lustrul alb era convingător, dar pe el nu se observa nici o reflecție a lor. Soloviova nu spuse nimic, doar privea fix spre mijlocul sălii.

— S-a schimbat, zise el. Uite. Husa nu mai e. Se văd clapele. Par atît de reale... aproape că pot întinde mîna să le ating. Numai că eu nu știu să cînt la pian. (Se întoarse rînjind spre femeia din cărucior.) N-am știut niciodată. N-am nici o urmă de ureche muzicală.

— Nu e nici un pian, Renfrew.

— Soloviova?

— Am spus că nu e nici un pian. Sala e goală.

Vocea ei era plată, complet golită de emoții. Nu părea nici măcar dezamăgită sau supărată.

— Nu e nici un pian. Nici un pian mare. Nici un pian mare Bösendorfer. Nici o claviatură. Ai halucinații, Renfrew. Îți imaginezi pianul.

El o privi îngrozit.

— Totuși pot să-l văd. E aici.

Întinse mîna spre masa albă și abstractă. Degetele lui trecură prin ea, prin aer. Dar se așteptase la asta.

Tot mai vedea pianul.

Era real.

— Du-mă înapoi la infirmerie, Renfrew. Te rog. (Soloviova făcu o pauză.) Cred că acum sînt pregătită să mor.

Se îmbrăcă în costum și o înmormîntă pe Soloviova în afara perimetrului exterior, în apropiere de groapa comună

în care îi îngropase pe ultimii supraviețuitori cînd Soloviova slăbise prea mult ca să-l mai ajute. Rutina i se păru destul de familiară, dar cînd Renfrew se întoarse la bază simți diferența apăsătoare. Șirul scund și înghesuit de domuri, tuburi și cilindri acoperit cu pămînt nu se schimbase în mod vizibil, numai că acum era cu adevărat nelocuit. Se înapoia într-o casă goală, așa cum nu fusese nici măcar atunci cînd Soloviova fusese bolnavă — cînd Soloviova fusese numai pe jumătate prezentă.

Momentul cunoscu un fel de crescendo. Își recapitulă opțiunile. Se putea reîntoarce la bază, singur, și să supraviețuiască luni sau ani din resursele diminuate aflate la dispoziția sa. Baza Tharsis îl va ține în viață pe termen nedefinit, cu condiția să nu se îmbolnăvească: hrana și apa nu erau o problemă, iar sistemele de reciclare și climatizare erau deliberat încetinite. Dar nu va mai avea companie. Nici net, nici muzică sau filme, nici televiziune sau VR. Nu mai avea la ce să se aștepte în afara zilelor nesfîrșite și insipide pînă cînd ceva avea să-l omoare.

Sau ar putea s-o facă aici, *acum*. Nu trebuia decît o scurtă răsucire a butonului de control a căștii sale. Învățase deja cum să înșele dispozitivul de siguranță. Cîteva secunde urlînd de durere și totul s-ar sfîrși. Iar dacă îi lipsea curajul s-o facă astfel — și el credea că probabil îi lipsea — s-ar fi putut așeza să aștepte pînă i se epuiza rezerva de aer.

Existau sute de moduri în care o putea face, dacă ar fi vrut.

Privi spre baza înțepenită sub plasturele palid al cerului. Alegerea era rizibil de simplă. Să moară aici, acum, sau să moară acolo, mult mai tîrziu. Oricum alegerea lui nu ar fi înregistrată nicăieri. Nu vor exista elogii pentru curajul său, căci nu mai rămăsese nimeni care să scrie elogii.

— De ce eu? întrebă, cu voce tare. De ce trebuie să trec eu prin toate astea?

Pînă în această clipă nu simțise cu adevărat furia. Acum ar fi vrut să urle, dar nu putu decît să cadă în genunchi și

să scîncească. Întrebarea i se învîrtea prin cap, vînîndu-și propria-i coadă.

— De ce eu? zise. De ce tocmai eu? De ce dracu' *eu* sînt cel care trebuie să-mi pun întrebarea asta?

În cele din urmă tăcu. Rămase înțepenit în acea poziție, holbîndu-se în jos prin viziera zgîriată a căștii la solul ars de radiații dintre genunchii lui. Cinci sau șase minute ascultă sunetul propriilor sale suspine. Apoi o voce slabă, politicoasă, îi atrase atenția că ar trebui să se întoarcă la bază să-și reumple rezerva de aer. Ascultă cum această voce trece de la politicos la sever, apoi de la sever la strident, pînă cînd ajunse să-i urle în craniu, marginile vizierei sale licărind în roșu strălucitor.

Atunci se ridică, deja cu capul ușor, deja simțind strania intoxicație euforică a asfixiei, și-și croi drum împleticit înapoi spre bază.

Făcuse o alegere. Așa cum spunea în raportul psihologic, el era o minte practică, un supraviețuitor. Nu va ceda.

Nu înainte să devină mult mai dificil.

Renfrew reuși să treacă de prima noapte singur.

A fost mai ușor decît se așteptase, deși a avut grijă să nu se consoleze cu asta. Știa că vor urma zile și nopți mult mai grele. Se putea întîmpla peste o zi sau o săptămînă sau poate un an, dar cînd se va întîmpla era sigur că mica sa criză din exterior va deveni nesemnificativă.

Acum bîjbîia prin ceață, deplin conștient că în fața sa se află o prăpastie, și că va trebui să pășească peste acea prăpastie dacă voia să spere că va găsi ceva asemănător cu echilibrul mental și acceptarea reală a situației.

Rătăci prin coridoarele și sălile bazei. Totul i se părea izbitor de familiar. Cărțile erau acolo unde le lăsase; cești le de cafea și farfuriile încă mai așteptau să fie spălate. Peisajele de dincolo de ferestre nu deveniseră în mod misterios mai amenințătoare peste noapte, și nici nu simțea că interiorul bazei ar fi devenit mai puțin ospitalier. Nu era nici un sunet nou și straniu care să-i zbîrlească părul pe

ceafă; nici o umbră zburîndu-i în colțul ochiului, nici un sentiment că ar fi studiat de un observator nevăzut care să-i înghețe sîngele în vene.

Și totuși... și totuși. Știa că ceva nu era chiar în regulă. După ce încercă să-și îndeplinească obișnuitele munci casnice — să curețe un filtru de aer ici-colo, să ungă cîte un sistem de etanșare, să analizeze jurnalele radio ca să se asigure că nu încercase nimeni de acasă să-l contacteze — își făcu din nou drum spre sala de recreere.

Pianul era încă acolo, dar astăzi era ceva deosebit în legătură cu el. Deasupra claviaturii se găsea acum un singur candelabru de aur. Lumînările ardeau, pîlpîind ușor.

Era ca și cînd pianul s-ar fi pregătit.

Renfrew trecu prin pian și-și trecu degetele prin flăcările lumînărilor. Erau la fel de nesubstanțiale ca instrumentul însuși. Chiar și așa nu se putu abține să nu-și sufle în buricele degetelor. Creierul lui refuza să accepte faptul că flăcările nu erau reale și se aștepta să vadă praf de cărbune sau pielea arsă.

Renfrew își aminti ceva.

Petrecuse atît de mult timp în bază, în interiorul coconului său electronic, încît pînă în această clipă uitase cum funcționează exact sala. Lucrurile care apăreau în ea nu erau holograme adevărate, ci proiecții în cîmpul lui vizual. Se țeseau între minusculele implanturi îngropate în ochi, permițînd ca imaginile să aibă o soliditate care ar fi fost imposibilă în cazul oricărei alte holograme proiectate. Procedura chirurgicală prin care i se încastraseră implanturile durase aproximativ treizeci de secunde, și din acel moment nu mai avusese nevoie să se gîndească la ele. Implanturile permiteau personalului bazei să digere informații cu mult mai complexe decît cele oferite de ecrane sau holografii stîngace. Cînd Renfrew examina o mostră de mineral, de exemplu, implantul trebuia să-i adauge impresiei vizuale și o vedere tomografică cu raze X a interiorului rocii. Implanturile permiteau de asemenea accesul la înregistrările recreaționale... dar Renfrew fusese întotdeauna prea ocupat pentru astfel de lucruri. Cînd implanturile începuseră să

cedeze — nu fuseseră proiectate să țină mai mult de un an sau doi *in vivo*, înainte de a fi înlocuite — Renfrew nu se mai gîndise la problema lor.

Dar dacă ale lui începuseră să funcționeze din nou? În acest caz nu era de mirare că Soloviova nu putuse să vadă pianul. Vreun sistem de proiecție se hotărîse să funcționeze iar, accesînd aleator fragmente din arhivele de recreere, iar implantul lui reactivat alesese să-i permită să-l vadă.

Însemna că încă mai exista o oarecare speranță.

— Bună.

Renfrew tresări la auzul vocii. Sursa acesteia era evidentă: un bărbat scund apăruse de nicăieri la capătul pianului. Omulețul stătu o clipă în picioare, rotindu-se ca și cum ar fi luat cunoștință de un auditoriu vast, îndepărtat și invizibil, ochii săi — bine ascunși sub niște ostentativi ochelari roz — întîlnindu-i pe ai lui Renfrew doar o fracțiune de secundă. Se așeză pe scaunul care de asemenea apăruse la capătul pianului, trăgîndu-și în sus mînecile hainei costumului de lînă de culoarea prunei, și începu să cînte la pian. Degetele bărbatului erau surprinzător de scurte și groase, dar se mișcau în sus și-n jos pe claviatură cu o ușurință seducătoare.

Transpus, Renfrew îl ascultă pe bărbat cîntînd. Era prima muzică adevărată pe care o auzise în ultimii doi ani. Omul ar fi putut să execute cel mai intransigent și dificil exercițiu de atonalitate și pentru urechile lui Renfrew tot ar fi sunat agreabil. Dar era mult mai ușor. Bărbatul cînta la pian și din gură un cîntec; unul pe care Renfrew îl recunoscu — deși cu greu — din copilăria sa. Chiar și pe atunci fusese un cîntec vechi, dar încă mai era dat cu oarecare regularitate la radio. Cînta un cîntec despre o călătorie pe Marte: un cîntec despre un om care nu se mai aștepta să-și mai vadă vreodată căminul.

Cîntecul era despre un astronaut.

Renfrew respectă ritualul pe care el și Soloviova îl stabiliseră înainte de moartea ei. O dată pe săptămînă, fără

greșeală, îndrepta urechea spre Pământ să vadă dacă trimite cineva ceva.

Ritualul devenise mai puțin facil în ultimele săptămîni. Legătura dintre antenă și interiorul bazei era stricată, așa că trebuia să iasă afară ca să-și facă treaba. Însemna pre-respirație; însemna să se echipeze; însemna un drum greu și dezolant de la sas la scara de pe laterala modulului de comunicații, apoi o urcare atentă pe acoperișul modulului, unde antena era montată pe un soclu asemănător unui turnuleț. Trebuia să petreacă cel puțin o jumătate de oră escavînd pumni întregi de praf adus de furtuni de pe mecanismul de direcționare, înainte de a sălta carcasa panoului de comenzi manuale, pornind sistemul și introducînd o serie de comenzi familiare de la tastatură.

După cîteva clipe antena începea să se miște, scrîșnind pe măsură ce întîmpina rezistența prafului care se strecurase deja în interiorul său. Se legăna și se înclina după mai multe axe, pînă cînd rețeaua farfuriei era orientată cu precizie spre Pământ. Apoi sistemul aștepta și asculta, cu ledurile clipind pe panou, dar nici unul dintre ele nu se lumina în verdele stabil, puternic, care ar fi însemnat că antena recepționase semnalul așteptat. Ocazional luminile mai sclipeau în verde, cînd antena recepționa ecouri fantomă a *ceva* din spațiu, dar nu dura niciodată prea mult.

Renfrew trebuia să continue să încerce. Nu mai aștepta o salvare. Se resemnase cu ideea că va muri pe Marte, singur. Dar ar fi fost totuși confortabil să știe că mai erau supraviețuitori pe Pământ; că încă mai existau oameni care ar putea începe să reconstruiască civilizația. Ar fi fost și mai bine dacă ar fi avut amabilitatea să-i dea și lui un semn, ca să știe și el ce se întîmplă. Chiar dacă ar fi supraviețuit numai cîteva mii de oameni, nu ar fi luat mult ca unul din ei să-și amintească de colonia de pe Marte, și să se întrebe ce se petrecea acolo sus.

Dar Pământul rămînea tăcut. O parte a lui Renfrew știa că nu va apărea niciodată vreun semnal, indiferent de cîte ori ar fi rotit discul și ar fi ascultat. Și într-o bună zi discul

pur și simplu nu va mai funcționa, iar el nu va fi în stare să-l repare. Din sentimentul datoriei, după ce opri antena și reveni înăuntrul bazei, înscrise detaliat datele în jurnalul de comunicații, punîndu-și numele în partea de sus a paginii.

După rondurile lui prin bază, Renfrew făcea intrări similare în multe alte jurnale. Nota defecțiunile și propriile lui eforturi improvizate de a le repara. Își făcu stocuri de piese de schimb și unelte, notînd dispozitivele defecte sau expirate în formularele de reaprovizionare. Observa starea de sănătate a plantelor din laboratoarele aeroponice, făcînd schițe ale frunzelor lor și marcînd fluxul și refluxul diferitelor boli. Ținu un jurnal al vremii pe Marte, testă integritatea bazei, și în străfundul minții sale și-o imagina întotdeauna pe Soloviova dînd aprobator din cap, mulțumită de refuzul său stoic de a aluneca în barbarism.

Dar în toate aceste înregistrări ale lui, Renfrew nu făcu nici măcar o dată vreo referire la omul de la pian. Nu prea putea să explice omisiunea lui, dar ceva îl reținea să menționeze apariția. Simțea că ar putea da o explicație rațională apariției pianului, și chiar a personajului programat să cînte la el, dar nu era sigur dacă acestea ar fi fost reale.

Însă asta nu-l opri pe pianist să apară.

O dată sau de două ori pe zi, în majoritatea zilelor, și cînta un cîntec sau două. Uneori Renfrew era acolo cînd se întîmpla; alteori se afla în altă parte a bazei și auzea muzica. Întotdeauna lăsa baltă ceea ce făcea și alerga în sala de recreere să asculte.

Melodiile erau rareori aceleași de la o zi la alta, și însuși omulețul nu părea mereu același. Hainele îi erau întotdeauna diferite, dar era mai mult decît atît. Uneori avea o claie informă de păr roșcat. Alteori era chel sau își ascundea creștetul sub diverse pălării ostentative. Frecvent purta ochelari cu un design elaborat, caraghios.

Bărbatul nu se prezentase niciodată, dar o dată sau de două ori Renfrew simți că e aproape de a-și reaminti numele

lui. Își scormoni memoria după numele muzicienilor din secolul XX, simțindu-se sigur că în cele din urmă o să-l găsească.

În același timp descoperi că îi era de ajutor să aibă pe cineva cu care să stea de vorbă. Între cîntece bărbatul stătea tăcut, cu mîinile în poală, ca și cînd ar fi așteptat vreo instrucțiune sau vreo cerere de la Renfrew. Atunci Renfrew vorbea cu voce tare, ușurîndu-se de povara gîndurilor care i se învîrtiseră în cap de la ultima vizită. Îi povestea despre problemele bazei, despre singurătatea lui, despre disperarea pe care o simțea de fiecare dată cînd antena nu reușea să recepționeze nici un semnal dinspre Pămînt. Iar bărbatul stătea pur și simplu și asculta, și cînd Renfrew termina — după ce își spusese rolul lui — omul își desclești degetele și începea să cînte ceva.

Din cînd în cînd bărbatul vorbea, dar niciodată nu părea să i se adreseze lui Renfrew, ci mai degrabă unui auditoriu mai larg, nevăzut. Prezenta cîntecele, spunea cîteva glume între numere, lansa oferta de a cînta la cerere. Renfrew răspundea cîteodată, încercînd să-l convingă pe pianist să interpreteze una dintre melodiile care fuseseră deja, dar nimic din ceea ce spunea nu părea să ajungă pînă la bărbat.

Totuși era mai bine decît deloc. Deși stilul de muzică nu varia prea mult, și cîteva cîntece îl călcau uneori pe nervi pe Renfrew, în general era foarte fericit cînd asculta muzica. Îi plăceau *A Song For Guy, That's Why They Call It The Blues, Tiny Dancer*. Cînd pianistul cînta, nu se mai simțea cu adevărat singur.

Renfrew insista să îngrijească mormîntul Soloviovei. Avea grijă și de ceilalți morți, dar Soloviova conta mai mult: fusese ultima care murise, ultima ființă umană pe care o va mai cunoaște vreodată în viața lui. Ar fi însemnat prea multă muncă să împiedice praful să acopere mormîntul comun, dar putea cel puțin să facă ceva pentru Soloviova. Uneori făcea un ocol ca să-i curețe mormîntul atunci cînd ieșea să lucreze la antenă; alteori pre-respira și se echipa

doar pentru Soloviova, și întotdeauna cînd se întorcea la bază se simțea curățat, reîmprospătat, hotărît să reziste tot restul zilelor pe care le mai avea înainte.

Sentimentul ăsta nu dura mult. Dar cel puțin îngrijirea mormîntului ținea la distanță întunericul pentru ceva timp.

Erau momente cînd stratagemele lui eșuau, cînd realitatea situației revenea izbindu-l cu întreaga sa oroare existențială, dar cînd se întîmpla asta era capabil să trîntească o ușă mentală imediat ce începeau țipetele. Pe măsură ce trecea timpul descoperea că devenea din ce în ce mai expert în asta, astfel încît momentele de oroare deveneau doar clipe, ca niște cadre albe intercalate în filmul vieții sale.

Cînd se afla în exterior se surprindea adesea privind cerul, în special atunci cînd soarele rece era la orizont și stelele amurgului începeau să puncteze cerul de culoarea untului. Un gînd îi răsări în minte, limpede, puternic și cu tăria diamantului: poate că omenirea a pierit, dar însemna asta în mod necesar că el era ultima creatură inteligentă din univers? Dacă mai exista *cineva* acolo?

Cum schimba asta sentimentele lui?

Și dacă în realitate nu era nimeni altcineva acolo: doar ani lumină pustii, parseci pustii, megaparseci pustii, pretutindeni pînă la cea mai îndepărtată, cea mai puțin luminoasă galaxie, legănîndu-se la marginea extremă a universului vizibil?

Asta cum îl făcea pe el să se simtă?

Înfrigurat. Singur. Fragil.

În mod curios, prețios.

Partea a II-a

Săptămînile deveniră luni, lunile se transformară într-un lung an marțian. Baza continua să funcționeze, în ciuda celor mai sumbre așteptări ale lui Renfrew. Unele dintre sisteme păreau de fapt să fie mai stabile ca oricînd de cînd

murise Soloviova, de parcă se hotărîseră în silă să coopereze pentru a-l ține în viață. În general, Renfrew se bucura că nu trebuia să-și facă griji că baza îl va dezamăgi. Numai în cele mai pesimiste momente își dorea ca baza să-l omoare, repede, fără să sufere, poate chiar cînd dormea deja și visa la vremuri mai bune. Nu era nimic nedemn într-o astfel de moarte; nimic care să încalce promisiunea făcută Soloviovei. Ea nu ar fi avut o părere proastă despre el dacă și-ar dori moartea în asemenea condiții.

Dar defecțiunea fatală nu venea, iar Renfrew reuși ca mai multe zile într-o lună să nu se gîndească la sinucidere. Presupunea că trecuse în necazul său de fazele furiei și negării ajungînd la un fel de acceptare.

Îi era de folos să aibă pe cineva cu care să stea de vorbă.

Acum vorbea mult cu pianistul, aproape fără să-și dea seama. Ciudat era că pianistul îi răspundea. La un anumit nivel, Renfrew era conștient că răspunsurile erau în întregime în imaginația lui; creierul lui începuse să umple cealaltă parte a unui monolog, pe baza tiparelor conversaționale pe care pianistul le utiliza între cîntece. La un alt nivel răspunsurile păreau perfect reale și complet în afara controlului său, de parcă nu ar mai fi avut acces la acea parte a creierului său care le genera. O formă de psihoză, poate: dar chiar dacă acesta ar fi fost cazul, era una blîndă, aproape reconfortantă prin efectele sale. Dacă lucrul care îl păstra sănătos la minte era puțină nebunie autoadministrată, legată numai de pianist, atunci prețul era foarte mic.

Încă nu știa numele adevărat al bărbatului. Îi stătea pe limbă, dar Renfrew nu reușea niciodată să și-l amintească. Pianistul nu-i oferea nici un indiciu. Își prezenta cîntecele după titlu, cîteodată țesînd în jurul lor povești elaborate, dar niciodată nu ajungea să spună cine era el. Renfrew încercase să acceseze fișierele sistemului de înregistrare, dar se dădu bătut cînd fu confruntat cu ecran după ecran de posibilități. Ar fi putut cerceta mai amănunțit, dar îi era teamă să nu rupă însăși vraja fragilă care adusese la viață

pianul. Renfrew socoti că era mai bine să nu știe decît să piardă această unică sclipire de companie.

— Nu e o viață prea bogată, spuse Renfrew.

— Probabil că nu. Pianistul privea afară pe fereastră înspre locul în care fuseseră îngropați ceilalți. Dar trebuie să admiți. E al dracului de bine față de alternativă.

— Presupun că da, zise Renfrew nesigur. Dar ce ar trebui să fac cu restul vieții mele? Nu pot doar să stau îmbufnat aici pînă crăp.

— Mă rog, asta rămîne întotdeauna o posibilitate. Dar ce-ar fi să faci ceva puțin mai constructiv?

Pianistul atinse claviatura cu degetele, schițînd o melodie.

— Să învăț să cînt la pian? N-are rost, nu-i așa? Nu cît ești tu pe aici.

— Nu conta pe faptul că o să fiu mereu aici, iubire. Dar eu mă gîndeam mai degrabă la puțin citit. Sînt cărți aici, nu-i așa? Cărți adevărate, adică.

Renfrew și-l imagină pe Pianist mimînd deschiderea unei cărți. Aprobă, fără prea mult entuziasm.

— Aproape o mie.

— Trebuie să fi costat o avere să le aducă aici.

— Nu chiar — oricum, nu pe toate. Au fost tipărite la fața locului, folosind materie organică reciclată. Tipărirea și legarea lor a fost complet automatizată, și puteai să ceri o copie a aproape oricărei cărți care a fost tipărită vreodată. Bineînțeles că acum nu mai funcționează... mia asta e tot ce ne-a rămas.

— Știi deja asta, Renfrew. De ce-mi spui mie?

— Pentru că ai întrebat.

— OK. Corect. Pianistul își împinse ochelarii înapoi pe șaua nasului său ca un bumb: O mie de cărți, totuși. Asta ar putea să te țină ocupat un timp.

Renfrew scutură din cap. Aruncase deja o privire prin cărți și știa că pentru el prezentau interes mult mai puține de o mie. Majoritatea cărților fuseseră produse în scopuri pur recreaționale, întrucît revistele tehnice și documentația

fuseseră întotdeauna disponibile pe calea implanturilor optice sau a tastaturii. Cel puțin două sute de volume erau cărți pentru copii sau pentru adolescenți. Alte trei sute erau în rusă, franceză, japoneză sau alte limbi pe care el nu le înțelegea. Avea timp, dar nu chiar *atît* de mult.

— Deci cîte au mai rămas? Vreo cinci sute pe care poate ai vrea să le citești?

— Nu e chiar așa de ușor, zise Renfrew. Am încercat să citesc ficțiune. Mare greșeală. Era prea deprimant să citești despre alți oameni care își văd de viața lor dinainte de accident.

Pianistul se holbă la el peste ramele ochelarilor.

— Mofturos mai ești. Deci ce mai rămîne dacă înlăturăm ficțiunea?

— Nu e deloc mai bine. Jurnale de călătorie... biografii istorice... atlase și cărți de istorie naturală... tot ceea ce reușesc toate astea să facă e să-mi reamintească de lucruri pe care n-o să le mai văd niciodată. Nu voi mai vedea niciodată o furtună tropicală. Sau o pasăre, sau un ocean, sau...

— OK, e adevarat. Bine: dă la o parte cărțile despre bunele maniere — oricum oaspeții sînt cam rari. Ce ne mai rămîne?

Renfrew făcuse exact același lucru, grămada sa de cărți devenind din ce în ce mai mică. Mai erau textele filosofice: *Investigații filosofice* de Wittgenstein; *Ființă și neant* a lui Sartre; *Ordinea lucrurilor* de Foucault; vreo duzină de alte titluri.

— Cine le-a cerut pe astea?

— Nu știu.

— Indiferent cine era, era un tip singuratic. Totuși; ai făcut vreun progres cu ele?

— M-am străduit.

Renfrew le răsfoise, atras și în același timp speriat de densitatea speculațiilor filosofice cuprinse în ele. La un anumit nivel, se ocupau de problemele umane fundamentale. Dar cărțile erau atît de detașate de tot ceea ce Renfrew considerase a fi realitatea banală, încît le putea consulta

fără să-și readucă în minte episoadele de pierderi și orori aduse de celelalte cărți. Nu se putea spune că disprețuia, fiind irelevante, argumentele din cărți, dar pentru că acestea tratau experiența umană în general provocau mai puțină durere decît atunci cînd Renfrew era forțat să ia în considerare un anumit individ diferit de el însuși. Se putea descurca cu gîndul pierderii restului omenirii.

Ideea pierderii cuiva anume îl rănea cel mai rău.

— Deci nemții ăștia greoi n-au fost chiar o pierdere de timp. Bine. Altceva?

— Mă rog, mai era o Biblie, zise Renfrew.

— Ai citit-o mult?

— Cu religiozitate. Renfrew ridică din umeri: Iartă-mă. A fost o glumă proastă.

— Și acum... după accident?

— Trebuie să recunosc că am început să mă gîndesc la niște lucruri la care nu mă gîndisem niciodată înainte. De ce sîntem aici. De ce sînt eu aici. Ce înseamnă toate astea. Ce o să mai însemne toate astea cînd eu n-o să mai fiu. Dar nu mă aștept să găsesc vreun răspuns folositor.

— Poate că nu cauți chiar în locul potrivit. Ce altceva a mai rămas în grămada ta?

— Chestii științifice, zise Renfrew. Matematică, teorie cuantică, relativitate, cosmologie...

— Mi se pare sau mi-ai spus că toate astea erau disponibile pe calculator?

— Astea sînt mai degrabă pentru lectură. Nu foarte la zi, dar nici chiar groaznic de depășite. Cineva a avut ideea unei lecturi facile.

— În cazul ăsta se pare că te-ai ales tu cu ele. Nu ar trebui să fie prea descurajante, nu-i așa? Credeam că și tu ești om de știință.

— Geolog, îi spuse Renfrew. Și n-ai nevoie de prea multă algebră ca să studiezi rocile.

— Poți oricînd să înveți. Ai destul timp. Și — hai să recunoaștem — trebuie să fie mai ușor decît să înveți limba japoneză, nu-i așa?

— Presupun că da. Încă nu mi-ai spus de ce ar trebui să-mi dau osteneala.

Pianistul îl privi, dintr-o dată serios, fețele de oglindă ale ochelarilor lui arătînd ca niște găuri de trecere spre un tărîm de argint strălucitor.

— Din cauza a ceea ce tocmai ai spus. Din cauza întrebărilor la care vrei răspunsuri.

— Crezi că ar ajuta cu ceva o serie de cărți de fizică?

— Asta depinde de tine. Toată problema este cît de multe vrei tu să înțelegi. Cît de departe vrei să mergi.

Pianistul se întoarse la claviatură și începu să cînte *Saturday Night's All Right for Fighting*.

Pianistul avea dreptate. Problema era cît de departe voia să meargă.

Dar cu siguranță era mai mult decît atît. Altceva îl îmboldea. Avea un bizar sentiment al obligației, o răspundere care apăsa pe umerii săi cu forță, ca o sentință judecătorească. Acum era sigur că era ultimul om în viață, abandonînd de mult orice speranță că ar mai fi rămas cineva pe Pămînt. În consecință oare nu i se cerea să ajungă la o înțelegere finală a ceea ce însemna a fi uman, să realizeze o sinteză finală a tuturor temelor răspîndite prin cărțile de dinaintea lui? Va exista doar un singur martor al succesului lui, știa asta, dar i se părea că, dacă nu ar reuși, ar însemna să dezamăgească miliardele care încercaseră înaintea lui. Aproape că putea să simtă greutatea speranțelor lor ajungînd pînă la el din trecut, implorîndu-l să ajungă la soluția dificilă care lor le scăpase întotdeauna. Ei muriseră, dar el mai era încă în viață, iar acum ei se uitau peste umărul lui, așteptînd înfrigurați să vadă cum va rezolva el puzzle-ul care pe ei îi depășise.

— Cum e, geniule? întrebă Pianistul, după o săptămînă de studiu. N-ai dezlegat încă misterele universului?

— Nu fi prost. Abia am început.

— OK. Dar tot cred că ai făcut o țîră de progres.

Pianistul purta un costum de un alb strălucitor și ochelari enormi în formă de stea. Zîmbea mult și cînta unele dintre melodiile lui mai lente.

— Depinde ce înțelegi prin progres, zise Renfrew. Dacă înseamnă să fi absorbit ceea ce am citit, fără să fiu deocamdată izbit de inspirație... (Ridică din umeri.) În cazul ăsta, pînă acum pasul a fost extrem de mic.

— Aha.

— Dar nu-mi fac iluzii că lucrurile vor rămîne în stadiul ăsta. De fapt sînt perfect conștient că va deveni mult mai dificil. Pînă acum tot ce am reușit a fost să mă prind despre ce e vorba. Nici măcar nu mi-a trecut prin minte să trec dincolo de teoriile existente.

— E-n regulă. N-are rost să încerci să alergi înainte de a putea să mergi de-a bușilea.

— Exact.

Pianistul își trecu degetele peste claviatură într-un glissando exuberant.

— Dar tot poți să-mi povestești ce ai învățat, nu-i așa?

— Ești convins că te interesează?

— Bineînțeles că mă interesează, iubire. Altfel de ce aș mai întreba?

Îi spuse Pianistului ce învățase pînă atunci.

Citise despre istoriile duale ale cosmologiei și mecanicii cuantice, două curente de gîndire care își aveau originea la începutul secolului XX. Unul se ocupa cu aspectul vast și antic al lucrurilor, celălalt cu aspectul microscopic și efemer. Cosmologia cuprindea galaxiile și roiurile de galaxii, curenții Hubble și expansiunea universului. Mecania cuantică se ocupa de cazanul spumos, nedeterminat al realității subatomice, unde lucrurile se puteau afla în mai multe locuri în același timp și unde concepte aparent solide ca o stîncă, cum ar fi distanța și curgerea timpului într-un singur sens, deveneau aproape obscen de flexibile.

Mînuirea conceptelor cosmologiei clasice necesita un salt de imaginație și abilitatea de a te gîndi la spațiu și timp

ca la fațetele aceluiași lucru. Dar o dată făcute ajustările mentale, asta devenind din ce în ce mai ușor prin exercițiu, Renfrew constată că restul era doar o problemă de elaborare a scalei și a complexității. Era ca și cînd ar fi păstrat arhitectura unei catedrale vaste și întunecate în interiorul capului său. La început avea nevoie de un suprem efort de voință ca să-și imagineze componentele de bază ale clădirii: corul, nava, transeptul, clopotnița. Totuși, pe parcurs, aceste elemente arhitecturale majore i se fixară în minte și fu capabil să se poată concentra asupra ornamentelor, contraforturilor și garguilor. După ce se familiariză cu modelul cosmologic clasic îi veni ușor să-și adapteze unghiurile de vedere cosmologiei inflaționiste și diverselor modele care îi succedară. Scalele deveneau mai mari, schimbările de perspectivă mai îndrăznețe, dar el era capabil să abordeze lucrurile printr-un fel de cadru metaforic, fie că era vorba de ideea de galaxii pictate pe suprafața unui balon care se umflă, sau de „tranziția de fază" a apei topindu-se într-o piscină înghețată.

Nu era același lucru și în cazul mecanicii cuantice. Foarte repede, Renfrew își dădu seama că singurul instrument pentru înțelegerea tărîmului cuantic era matematica; orice altceva eșua. Nu se găseau metafore potrivite pentru ca existența umană de zi cu zi să concorde cu vizualizarea dualității undă-particulă, a principiului Heisenberg, non-localizării cuantice sau ale altor proprietăți paradoxale ale lumii microscopice. Creierul uman pur și simplu nu elaborase mașinăria mentală potrivită să jongleze cu conceptele abstracte ale cuanticii. A încerca să „înțelegi" ceva din ea în termenii activităților de zi cu zi era inutil.

Renfrew ar fi considerat asta greu de acceptat dacă nu s-ar fi găsit într-o companie selectă. Aproape toți marii gînditori care se aplecaseră asupra mecanicii cuantice fuseseră tulburați într-o măsură sau alta de acest aspect. Unii acceptaseră, în timp ce alții plecaseră în mormînt cu suspiciunea sîcîitoare că sub incertitudinile schimbătoare

ale mecanicii cuantice se află un strat de ordine newtoniană, familiară.

Chiar dacă fizica cuantică era „corectă", cum se împăca această viziune încețoșată a realității cu solidele concepte ale relativității generalizate? Cele două teorii avuseseră un succes uimitor în a prezice comportamentul universului în zonele lor specifice de aplicare, dar toate tentativele de a le unifica dăduseră greș. Mecanica cuantică producea rezultate absurde cînd se aplica obiectelor macroscopice întîlnite în lumea reală: pisici, cutii, piane mari Bösendorfer, super-roiuri galactice. Relativitatea generalizată dădea greș cînd se aplica la ceva foarte mic, fie că era vorba de univers la o clipă după Big Bang, fie la miezul unei găuri negre infinit de dens, infinit de compact.

Gînditorii petrecuseră trei sferturi de secol în căutarea acelei mitice unificări, fără succes. Dar dacă toate piesele fuseseră adunate laolaltă la momentul Catastrofei, și nu era nevoie decît ca cineva să le vadă cu ochi limpezi?

Ar fi o șansă, își zise Renfrew în sinea lui. Apoi zîmbi. Nu era o aroganță să-și închipuie că va putea izbîndi acolo unde nimeni altcineva nu mai reușise pînă acum? Poate: dar dată fiind unicitatea situației sale, nimic nu părea improbabil. Și chiar dacă nu și-ar fi îndeplinit sarcina, cine ar mai fi putut să-i spună că rătăcise pe parcurs cîteva cunoștințe utile?

Cel puțin îi dădea ceva de făcut.

Totuși, se autodepășea. Trebuia să înțeleagă mecanica cuantică înainte de a o putea demola ca s-o înlocuiască cu ceva mult mai strălucitor și mai elegant, ceva care în același timp să fie extrem de concordant cu fiecare predicție a relativității generalizate și de asemenea să rezolve toate micile detalii supărătoare care nu se potriveau observațiilor... și în același timp să permită testarea propriilor sale predicții.

— Ești sigur că vrei să mai continui cu asta? întrebă Pianistul.

— Da, îi spuse Renfrew. Mai mult ca oricînd.

Tovarășul său privi afară spre zona cimitirului.
— Mă rog, e înmormîntarea ta.
Apoi începu să cînte *Candle in the Wind*.

Renfrew puse din nou antena în funcțiune. Reveni încă o dată la viață, roțile dințate zdrobind rezistența prafului infiltrat în timp ce se orienta spre țintă. Era în amurg și Pămîntul era ca o stea strălucitoare la cîteva grade deasupra orizontului. Antena se fixă, Renfrew aruncă o privire în lungul axei principale ca să-și confirme că dispozitivul țintea într-adevăr planeta și nu se aliniase greșit din cauza unei defecțiuni mecanice sau de programare. Ca întotdeauna, după cît își putea da el seama, farfuria era îndreptată spre Pămînt.

Așteptă să vadă luminițele de pe panoul de stare, incapabil să-și înăbușe speranța că pîlpîirea ledului de semnalizare se va fixa la un verde stabil, insistent, indicînd faptul că antena detectase mult așteptata transmisie.

Niciodată nu era capabil să-și înăbușe speranța că cineva încă mai transmite.

Dar panoul îi spunea același lucru ca întotdeauna. Nici un succes: nu recepționa nimic în afară de trosnetele și pocnetele aleatorii ale electricității statice interplanetare.

Renfrew lovi tastele comandînd farfuriei să se retragă pînă la următoarea lui vizită. Se ridică din fața panoului de comandă în timp ce mașinăria se mișca, așteptînd să vadă că se împacheta în siguranță, pregătită pentru viitoarea vizită cu care era dator.

Ceva licări pe panou: o aprindere de moment a ledului. Dură numai o clipă, dar îi atrase atenția lui Renfrew ca sclipirea aurului în pîrîul unui prospector. Văzuse pînă atunci antena alunecînd înapoi de nenumărate ori, dar niciodată nu observase altceva decît o clipire a ledului. Fusese prea puternică, prea clară ca să fie provocată de o contaminare întîmplătoare, și cu siguranță nu și-o imaginase.

Își impuse să rămînă calm. Dacă ledul se aprinsese cînd antena era îndreptată spre Pămînt — ei bine, poate că ar merita să se emoționeze. Poate. Dar dacă se întîmplase cînd se retrăgea, atunci antena nu făcea decît să mături cerul gol.

Era același lucru: acolo erau o mulțime de semnale radio cosmice, dar nici unul nu se încadra în limitele restrînse de frecvență pe care antena era construită să le adulmece. Poate că detectase ceva, dacă nu cumva partea electronică o luase razna în cele din urmă.

Era o singură cale de a afla.

Renfrew comandă farfuriei să se îndrepte din nou spre Pămînt. De data asta privi panoul cu grijă, căci prima dată nu fusese atent cînd se mișcase antena.

Și iată, din nou, aceeași sclipire. Acum că o văzuse de două ori, văzu și că ledul se aprindea și se stingea în mod sistematic.

Exact ca și cînd antena ar fi traversat o sursă radio concentrată.

Exact ca și cînd acolo ar fi existat ceva.

Renfrew reveni și repetă ciclul, folosind comenzile manuale pentru a ghida antena în direcția semnalului. Legănă farfuria pînă cînd decise că ledul ajunge la luminozitatea maximă, apoi privi semnalul verde și stabil cu o uimire crescîndă și precaută.

Își notă coordonatele sursei, amintindu-și că dăduse peste ea numai din întîmplare, și că aceeași operație de retragere nu ar prinde în mod necesar semnalul misterios peste o zi sau o săptămînă. Dar dacă înregistra acum poziția sursei, și ar ține-o sub observație din oră în oră și apoi zilnic, cel puțin ar fi în stare să spună dacă era vorba de un obiect care se mișca în interiorul sistemului solar, sau vreo sursă radio extragalactică îndepărtată care întîmplător păruse artificială.

Renfrew nu îndrăzni să investească prea multă speranță în această detectare. Dar dacă era ceva local, dacă venea

de la ceva din interiorul sistemului... atunci ar putea avea implicații serioase.

În special pentru el.

Emoția lui Renfrew era temperată de precauție. Jurase să nu discute problema cu Pianistul pînă nu va fi sigur că obiectul era ceea ce spera el să fie: un semn tangibil că cineva supraviețuise.

Se așteptase ca descoperirea să-l împiedice să-și concentreze mintea asupra studiilor, ca un student distras de ceva mai interesant dincolo de fereastră. Dar, spre surprinderea lui, se întîmplă exact contrariul. Îmboldit de posibilitatea ca viitorul să-i rezerve surprize, că nu era în mod necesar pre-stabilit ca el să moară singur și pe Marte, Renfrew descoperi că de fapt curiozitatea intelectuală îi crescuse. Își dublase eforturile ca să înțeleagă punctele problemă, înghițind pagini de text care pînă în urmă cu cîteva zile i se păruseră opace și impenetrabile, dar pe care acum le găsea logice, transparente, chiar copilărești prin simplitatea lor. Se trezi rîzînd, încîntat de fiecare progres în direcția îndeplinirii țelului său. Abia mai mînca, și neglijă unele dintre problemele mai puțin presante ale întreținerii bazei. Și cum sursa radio refuza să dispară — semănînd din ce în ce mai mult cu ceva care se apropia de Marte — Renfrew fu cuprins de sentimentul că se angajase într-o cursă; că era cumva obligat să-și îndeplinească sarcina înainte de sosirea sursei, că ei ar fi așteptat să audă ceea ce avea el să le spună.

Noaptea visa cosmologie, visele lui devenind din ce în ce mai epice și mai ambițioase pe măsură ce cunoștințele lui științifice se îmbogățeau. Repeta febril întreaga istorie a universului, din prima clipă a existenței sale pînă la măreața și simfonica înflorire a inteligenței.

La început fusese neant, o absență nu numai a spațiului și timpului, ci și a existenței în sine, însă în același timp era conștient de un vibrant pre-potențial, o senzație că neantul se afla într-un echilibru extrem de precar, ca și cînd universul încă nenăscut era nerăbdător să ia ființă. Apărea,

inevitabil, în fiecare noapte: nu atît o explozie, cît un fel de mecanism delicat de dezvăluire, structurile viclean împachetate desfășurîndu-se cu viteză inflaționistă, cristalizîndu-se într-un vacuum nou-nouț extinzîndu-se superluminic. Visa cum simetriile se sfarmă, masa și energia devin distincte, forța și materia reordonîndu-se în structuri complexe. Visa atomii stabilizîndu-se, legîndu-se ca să formeze molecule și cristale, și pornind de la aceste cărămizi visa începuturile chimiei. Visa galaxii condensîndu-se din gaz, sori tineri super-masivi pîlpîind strălucitor și efemer în interiorul acestor galaxii. Fiecare generație ulterioară de stele era mult mai stabilă decît ultima, și pe măsură ce evoluau și mureau preparau metale pe care apoi le scuipau în spațiul interstelar. Din acele metale se condensau lumi — la început fierbinți și solzoase, pînă ce cometele aduceau ploaia pe crustele lor, potolindu-le setea și dăruindu-le oceane și atmosfere.

Visa lumile îmbătrînind. Pe unele dintre ele existau condiții propice pentru geneza vieții microbiene. Dar universul trebuia să devină cu mult mai bătrîn și mai mare înainte de a vedea ceva mai interesant decît asta. Chiar și așa puține, lumile în care animalele pîndeau pe fundul oceanelor înainte de a bate din aripi sau de a se tîrî pe țărm erau rare ca niște pietre prețioase.

Încă și mai rare erau lumile în care aceste animale bîjbîiau spre conștiința de sine. Dar o dată sau de două ori la un miliard de ani se întîmpla. Ocazional, formele de viață învățau chiar să folosească uneltele și limbajul, și priveau spre stele.

Înspre finalul unui vis cosmologic deosebit de viu, Renfrew se pomeni concentrîndu-se asupra raritățiii inteligenței în univers. Vedea galaxia desfășurîndu-se în fața sa, brațele ei spirale de un alb cremos împestrițîndu-se ici-colo cu roșul rubiniu al supergiganților reci sau cu albastrul strălucitor de pescăruș al stelelor celor mai fierbinți. Presărate în vîrtejul galaxiei erau lumînări, ca acelea pe care și le amintea de pe torturile de aniversare. Pentru început

erau vreo duzină, plasate aleator aproximativ într-o bandă nu prea aproape de miezul galactic, nici prea aproape de marginea exterioară. Lumînările pîlpîiau ușor, apoi — una cîte una — începură să se stingă.

Pînă cînd rămase una singură. Nici măcar nu fusese cea mai luminoasă dintre cele de la început.

Renfrew se simți îngrozitor de emoționat de vulnerabilitatea acelei lumînări solitare. Privi deasupra și dedesubtul planului galaxiei, spre vecinii acesteia, dar nu mai văzu nicăieri nici un semn de alte lumînări.

Dori cu disperare să îngrijească lumînarea rămasă, s-o adăpostească de vînt și să-i păstreze flacăra. Îl auzi pe Pianist cîntînd: *And it seems to me you've lived your life...*

Dispăru.

Totul era vid. Renfrew se trezi tremurînd, apoi se năpusti spre camera de echipare și spre sas, spre antena în așteptare, căutînd contactul cu semnalul radio.

— Cred că înțeleg, îi spuse Pianistului. Trebuie să existe viață care să observe universul, altfel nu ar avea nici un sens. E ca ideea de observator în mecanica cuantică, reducînd un sistem nedeterminat la o singură posibilitate, deschizînd cutia și silind pisica să aleagă între a fi moartă și a fi vie...

Pianistul își scoase ochelarii și îi lustrui cu mîneca. Nu spuse nimic aproape un minut, așteptînd să fie satisfăcut că ochelarii sînt curați înainte de a-i așeza cu grijă înapoi pe nas.

— Asta crezi tu, nu-i așa? Asta e marea ta descoperire? Că universul are nevoie de propriul său observator? Ei bine, să destupăm șampania. Houston, cred că avem o soluție.

— E mai bine decît nimic.

— Corect. Și cum s-a descurcat universul timp de cincispreze miliarde de ani înainte să apărem noi și să-i oferim un observator inteligent? Vorbești serios cînd îmi spui că a fost totul tulbure și nedeterminat pînă în momentul în care un anonim om al cavernelor a avut un moment de

epifanie cosmică? Că deodată întreaga istorie cuantică a fiecărei particule din universul vizibil — pînă la cel mai îndepărtat quasar — deodată a trecut într-o stare unică, și totul pentru că o matahală îmbrăcată în piele de urs a avut un creier alcătuit un pic diferit de al strămoșilor lui?

Renfrew se gîndi la visul său cu discul galactic punctat de lumina lumînărilor.

— Nu... nu spun asta. Au fost alți observatori înaintea noastră. Doar că noi sîntem ultimii.

— Și acești alți observatori au fost mereu acolo, nu-i așa? Un lanț neîntrerupt care duce în urmă pînă la prima clipă a creației?

— Ei, nu. Evident universul a trebuit să atingă o anumită vîrstă minimă înainte să se stabilească niște condiții premergătoare ale vieții — viața inteligentă. Dar o dată ce s-a întîmplat asta...

— Totuși e o *prostie*, nu-i așa, iubire? Care-i diferența dacă e un interval de o secundă în care universul nu a fost observat, sau de zece miliarde de ani? Nici una, din punctul meu de vedere.

— Uite ce e, eu am încercat, nu? Fac tot ce pot. Și oricum...

Renfrew simți o bruscă tresărire de intuiție.

— Nu avem nevoie de toți ceilalți observatori, nu-i așa? *Noi* am observat întreaga istorie a universului, doar prin analiza unor deplasări spre roșu din ce în ce mai mari, adică privind din ce în ce mai mult înapoi în timp. Asta pentru că viteza luminii e finită. Dacă nu ar fi, informațiile din zonele foarte îndepărtate ale universului ar fi ajuns imediat la noi, iar noi nu am fi avut cum să vedem epocile anterioare.

— La dracu', omule, deja vorbești ca un cosmolog.

— Prespupun că aș putea să devin.

— Numai să nu-ți faci o carieră din asta, spuse Pianistul. Scutură exasperat din cap și începu să cînte *Benny and the Jets*.

O săptămînă mai tîrziu îi comunică noutățile. Tovarășul lui Renfrew cînta o tentativă fantomatică de melodie, pe

claviatură, ceva ce nu se cristalizase încă în muzică adevărată.

— Ai așteptat pînă acum ca să-mi spui? întrebă Pianistul, cu o expresie îndurerată, dezamăgită.

— Trebuia să fiu sigur. Trebuia să urmăresc obiectul, să mă asigur că există cu adevărat acolo, și apoi să fiu sigur că e ceva pentru care să merite să mă agit.

— Și?

Renfrew îi oferi un surîs.

— Cred că merită să mă agit.

Pianistul cîntă o gamă rece, picurînd ironie sarcastică.

— Nu zău.

— Vorbesc serios. E un semnal de navigație, un fel de far pentru navele cosmice. Repetă mereu același cod, continuu.

Renfrew se apropie; dacă ar fi putut să se sprijine de pianul fantomă, ar fi făcut-o.

— Devine tot mai puternic. Ceea ce emite acel semnal se apropie de Marte.

— Nu știi asta.

— OK, nu știu. Dar ia în considerare și efectul Doppler. Semnalul își schimbă cîte puțin frecvența de la zi la zi. Dacă alături aceste două informații obții o navă care face un fel de corecție de curs, apropiindu-se de orbită.

— Bravo.

Renfrew se îndepărtă de pian, surprins de reacția de negare a tovarășului său.

— Vine o navă. Nu te bucuri pentru mine?

— Sînt peste măsură de încîntat, iubire.

— Nu înțeleg. Asta e ceea ce am așteptat tot timpul: vestea că cineva a supraviețuit, că nu se termină totul aici. (Pentru prima dată de cînd se cunoșteau, Renfrew ridică vocea la Pianist.) Ce dracu' ai? Ești gelos că nu o să fii tu singura companie pe care o s-o mai am vreodată?

— Gelos? Nu cred.

Renfrew își scufundă pumnul prin neantul alb al pianului.

— Atunci reacționează cumva!

Pianistul ridică mîinile de pe claviatură. Închise capacul cu multă blîndețe, apoi rămase cu mîinile în poală, grav, exact așa cum fusese prima dată cînd îl observase Renfrew. Se uită la Renfrew cu o privire lipsită de expresie, orice mesaj ar fi putut transmite ochii lui pierzîndu-se în spatele ochelarilor de oglindă în formă de stea.

— Vrei o reacție? Bine, o să-ți ofer una. Faci o greșeală foarte, foarte serioasă.

— Nu e o greșeală. Știu. Am verificat totul de două ori...

— Tot e o greșeală.

— Nava se apropie.

— Se apropie ceva. S-ar putea să nu fie deloc ceea ce aștepți tu.

Furia lui Renfrew dădu în clocot.

— De cînd naiba ai tu idee ce aștept sau nu aștept eu? Nu ești decît un soft.

— Cum zici tu, iubire. Dar ia amintește-mi: cînd te-a încurajat ultima dată un soft să acorzi un profund interes lucrărilor fundamentale despre univers?

Renfrew nu avu replică la asta. Dar trebuia să spună ceva.

— Vin. Știu că vin. Lucrurile se vor îmbunătăți. O să vezi cînd o să vină nava.

— Îți faci singur mult rău.

— De parcă ți-ar păsa. De parcă ai fi capabil să-ți pese.

— Ai găsit o cale de a rămîne sănătos la minte, Renfrew — chiar dacă asta înseamnă să accepți o mică părticică de nebunie cîntînd la pian în lumea ta. Dar există un preț pentru sănătatea asta, și nu e vorba de *moi*. Prețul e că niciodată nu-ți vei putea permite o clipă de speranță, pentru că speranța întotdeauna va fi sfărmată, îngrozitor de sfărmată, iar prin distrugerea speranței vei fi mereu slăbit, la fel de sigur ca și cînd ai lua o otravă lentă. (Pianistul ridică spre Renfrew o privire subit încărcată de curiozitate științifică.) Cîte înfrîngeri crezi că poți suporta, uriașule? Una, două, trei? După cîte pot să văd eu, n-aș paria pe trei.

Cred că trei ar putea ușor să te omoare. Cred că două ți-ar face ziua de rahat.

— Vine ceva, zise Renfrew plîngăcios.

— Un timp am crezut că ai coaie să treci peste asta. Am crezut că ai pus barieră speranței, că ai învățat s-o dai deoparte și să judeci totul la rece. M-am înșelat: ai dat iar drum liber speranței. Acum o să te pîndească, precum un lup lihnit de foame, pe jumătate nebun.

— E lupul meu.

— Încă mai e timp să-l alungi. Nu mă dezamăgi acum, Renfrew. Contez pe tine să nu prăpădești lucrurile.

În noaptea aceea Renfrew nu mai visă cosmologie, ci ceva mai straniu și mai răscolitor. Nu era unul dintre visele sale despre trecut, căci se autoantrenase să nu mai aibă astfel de vise; sentimentul de tristețe și de pierdere în momentul trezirii era aproape de nesuportat. Nu era nici unul dintre cele la fel de tulburătoare despre vizitatori, oameni coborînd din cerul senin și aterizînd în apropierea bazei. Cînd intrau prin sas aduceau flori — luas hawaiiene — și daruri complet inutile, dar drăguț ambalate. Fețele lor nu erau niciodată familiare la început, dar spre sfîrșitul fiecărei vizite, exact înainte de a se trezi, începeau să se transforme în vechi prieteni și persoane iubite. Renfrew încă nu se autodisciplinase să nu aibă genul ăsta de vise, și date fiind noutățile legate de semnalul radio era sigur că cel puțin unul dintre ele îi va bîntui somnul în următoarele zile.

Nu era un asemenea vis. În vis se făcea că Renfrew se ridica din pat ca un somnambul în puterea nopții și se tîra prin bază spre același laborator medical în care murise Soloviova, și își punea capul într-unul din scanerele funcționale, făcînd să apară pe ecranul principal o imagine liliachie crescîndă a craniului său, apoi ieșea din scaner și examina datele aflînd că implanturile lui optice erau moarte de ani de zile; că era imposibil să surprindă Bösendorfer-ul, cu atît mai mult stafia vorbitoare care cînta la el.

De dimineață, cînd se trezi din vis, Renfrew nu-și putu face curaj să viziteze laboratorul medical, în caz că fusese deja acolo noaptea.

În timpul zilei urmărea cu ochii în patru semnalul radio. Devenea mai puternic și se supunea efectului Doppler, mișcîndu-se rapid pe fundalul stelelor ca și cînd ar fi fost atras de Marte. Apoi semnalul se altera, transformîndu-se într-o izbucnire diferită dar la fel de lipsită de sens de bolboroseli binare repetitive. Renfrew știa că asta înseamnă ceva, și își intensifică supravegherea.

O zi mai tîrziu, un meteor brăzdă cerul în amurg, lăsînd o dîră de foc, și căzu în spatele colinelor celor mai apropiate sub o umbrelă întunecată de parașute.

— Ies să găsesc locul unde au aterizat, zise Renfrew.

— Cît e de departe?

— Nu știu cît e de departe. Nu poate fi prea departe dincolo de granița de vest.

— Tot sînt douăzeci de kilometri.

— O să iau mașina. Încă mai funcționează.

— N-ai condus-o niciodată singur. E mult de mers pe jos dacă se întîmplă ceva.

— N-o să se întîmple nimic. N-o să fiu singur.

Pianistul începu să spună ceva, dar Renfrew nu mai asculta.

Pre-respiră, își îmbrăcă costumul, se sui pe șasiul scheletic al buggy-ului, apoi ieși să-i întîmpine pe nou-veniți. Pe cînd vehiculul cu roți angrenate sălta și se rotea căutîndu-și drumul spre orizont, Renfrew se simți exaltat, de parcă ar fi mers la o întîlnire cu o femeie frumoasă și misterioasă care ar putea deveni iubita lui la sfîrșitul serii.

Dar cînd trecu de crestele dealurilor și văzu nava prăbușită, înțelese că nimeni nu călătorise în ea spre Marte. Era prea mică pentru asta, chiar dacă nu era decît componenta de reintrare în atmosferă a unei nave mai mari care încă orbita în jurul planetei. Ceea ce aterizase era doar un container, un cilindru bont de mărimea unui microbuz. Era

încurcat în propriile-i parașute și în baloanele de gaz dezumflate care se desfășuraseră în momentul impactului.

Renfrew parcă buggy-ul, apoi petrecu zece minute îndepărtînd pînzele din ușa cargoului. Intrarea în atmosferă pîrlise plăcuțele, indicatoarele și panourile de date de pe suprafața exterioară a containerului încît acestea deveniseră aproape ilizibile, dar Renfrew știa ce are de făcut. Pe vremuri, cînd baza era locuită, fusese uneori cel care căzuse la zaruri să iasă să recupereze o încărcătură care căzuse în afara obișnuitei zone semnalizate.

Îi părea rău că nu era o navă cu echipaj, dar cargoul era un lucru la fel de bun. Poate continuau să lucreze la repunerea în funcțiune a infrasctructurii. Să trimită un vehicul cu om la bord era evident prea mult deocamdată, și asta era de înțeles. Dar aveau totuși prezența de spirit să nu uite de Marte, chiar dacă tot ceea ce reușiseră era un cargo de unică folosință. Nu trebuia să fie nerecunoscător. Încărcătura putea foarte bine să conțină medicamente valoroase și piese de schimb pentru mașini, suficient ca să-l elibereze de cîteva dintre grijile omniprezente. Ar putea chiar să-i trimită cîteva articole de lux, în semn de bunăvoință: lucruri la care sintetizatoarele nu fuseseră niciodată prea bune.

Renfrew puse palma pe panoul blindat de lîngă ușă, gata să-l deschidă și să expună mecanismul pirotehnic de deschidere. În acel moment îi atrase atenția una dintre arsuri. Era un panou de date, cu litere vopsite cu spray după un tipar.

HTCV-554
Hohmann Transfer Cargo Vehicle
Lansare programată: Kagoshima 05/38
Destinația: Baza Tharsis, Marte
Conținut: piese schimb — componente optice laser
Proprietar: Mars Development Corporation

Conform panoului, cargoul fusese programat să se ridice de pe spațioportul Kagoshima cu o lună înainte de atacul

virusului. Poate că panoul greșea; poate containerul fusese pregătit și inscripționat și apoi ținut la sol până când virusul dispăruse și începuse reconstrucția...

Dar de ce să-i trimită lui sticlă?

Renfrew știa, cu o certitudine înspăimântătoare, că vehiculul nu fusese întîrziat pe pistă. Fusese lansat exact așa cum intenționaseră proprietarii săi, *la timp*, cu o încărcătură de sticlărie de precizie care poate ar fi fost utilă pe vremea când baza era complet locuită și aveau nevoie de aprovizionarea constantă cu optică laser pentru munca de supraveghere.

Dar undeva între Pământ și Marte, cargoul se rătăcise. Când lovise virusul, cargoul pierduse contactul cu sistemul de urmărire de pe Pământ care se presupunea că-i ghidează drumul. Însă containerul nu plutise pur și simplu în derivă prin spațiul interplanetar, pentru totdeauna pierdut. În schimb, prostul de sistem de navigație îl silise să facă o buclă suplimentară în jurul soarelui pentru conservarea combustibilului, până când în cele din urmă se fixase asupra transponderului de pe Marte.

Probabil că Renfrew îl depistase la scurt timp după aceea.

Șontîcăi înapoi la buggy. Se urcă pe cadrul deschis, se instală în scaunul șoferului și nu se mai osteni să-și lege centurile de siguranță. Își ținea respirația sub control. Dezamăgirea încă nu-l copleșise, dar o simțea apropiindu-se, alunecînd spre el ca un piston bine uns. Îl va lovi al dracului de rău când îl va ajunge. Avea să simtă întreaga greutate a creației apăsîndu-l pe piept. Avea să stoarcă toată viața din el; îl va determina să ridice viziera căștii, dacă nu ajungea acasă mai înainte.

Pianistul avusese dreptate. Permisese speranței să-și facă loc în lumea lui, iar acum speranța avea să-l facă să plătească.

Goni buggy-ul cu viteză maximă, azvîrlind praful cu roțile, derapînd până reușea să prindă tracțiune. Conduse

departe de container, nevrînd să-l mai vadă, nici măcar să-i mai apară în oglinzile retrovizoare ale buggy-ului.

Reușise să se apropie la mai puțin de cinci kilometri de bază cînd lovi un bolovan, răsturnînd buggy-ul. Renfrew căzu din scaunul șoferului, și ultimul lucru pe care îl văzu — ultimul lucru de care fu conștient — fu marginea ascuțită a unei pietre înălțîndu-se să-i zdrobească viziera.

Partea a III-a

Și totuși Renfrew își reveni.

Conștiința îi reveni ca o rafală de cristale. Își amintea totul pînă la momentul accidentului, inclusiv acesta. Părea să se fi întîmplat doar cu cîteva minute în urmă: aproape că simțea în gură gustul sîngelui. Totuși în același timp amintirea îi părea inuman de veche, calcifiată, dură și casantă ca un coral.

Se afla înapoi la bază, nu afară în buggy-ul accidentat. Prin ochii îngustați, umflați de somn, percepu un decor familiar. Ajunsese pe același pat din infirmerie unde o văzuse pe Soloviova murind. Mișcă brațul și-și atinse sprînceana, și tresări cînd își aduse aminte de piatra spărgîndu-i viziera, mai tresări o dată cînd își aminti contactul de o clipă al pietrei cu pielea, apăsarea pielii pe os, *cedarea* în fața acelei apăsări cînd muchia pietrei își croia drum în craniul său ca un spărgător de gheață atomic crăpînd solida banchiză arctică.

Pielea de sub degetele lui era netedă, lipsită de cicatrice. Își atinse bărbia și simți aceeași barbă nerasă pe care o avea în ziua cînd ieșise în întîmpinarea cargoului. Avea mușchii amorțiți, dar s-ar fi așteptat la asta după o zi de muncă grea. Se ridică cu grijă de pe canapea, atinse cu picioarele goale podeaua rece de ceramică. Purta lenjeria dintr-o bucată pe care și-o pusese pe sub costumul spațial înainte de a ieși. Dar lenjeria era mai proaspătă și mai

curată decît își amintea, iar cînd privi mîneca, rupturile și uzurile știute lipseau.

Recăpătîndu-și echilibrul cu fiecare pas, Renfrew șontîcăi de-a latul laboratorului pînă la fereastră. Își amintea că observase fața Soloviovei reflectată pe sticlă în ziua în care văzuse pentru prima dată pianul. Atunci fusese semiîntuneric; acum era miezul zilei și în timp ce ochii săi se ajustau la starea de veghe adunau detalii și structuri în decor cu o claritate pe care nu o cunoscuse mai înainte.

Afară erau lucruri care nu aveau ce căuta acolo.

Se aflau între bază și poalele dealurilor, așezate în praf ca niște piese de șah plasate la întîmplare. Era dificil de spus ce înălțime aveau — metri sau zeci de metri — căci spațiul dintre bază și forme avea ceva alunecos și derutant, care lui Renfrew îi zăpăcea simțul perspectivei. Nu putea discerne cu certitudine nici formele obiectelor. O clipă vedea bucăți masive, stabile de cristale — ceva ca turmalina, pătate cu roșu și verde — în următoarea privea prin niște deschideri sticloase înșurubate pe însuși filetul realității, sau la niște lucruri scheletice, prismatice care existau numai în sensul că aveau muchii și colțuri mai degrabă decît suprafețe și interior. Și totuși nu părea să existe nici o tranziție între stările opuse.

Înțelese, brusc și fără teamă, că erau vii, și că erau conștiente de prezența lui.

Renfrew își croi drum pînă în camera de echipare, numără costumele intacte agățate acolo, și-i ieși același număr pe care și-l amintea dinainte de accident. Căștile de pe poliță nu aveau nici un semn de avarie.

Se echipă și ieși afară la lumina zilei marțiene. Formele erau încă acolo, înconjurînd baza ca pietrele erodate de vreme ale unui mare cerc neolitic. Totuși acum păreau mai aproape, iar transformările lor erau mai accelerate, mai intense. Detectaseră apariția lui; se bucurau de ea; era ceea ce așteptaseră.

Tot nu-i era frică.

Una dintre forme părea mai mare ca celelalte. Îi făcu semn lui Renfrew să se apropie, iar terenul pe care păşea se topi şi se văluri sub el, încurajîndu-l să scurteze distanţa. Transformările deveniră mai febrile. Monitorul costumului său îl informă că aerul de afară era la fel de rece şi rarefiat ca întotdeauna, dar prin cască ajungea pînă la el un sunet pe care nu-l mai auzise niciodată de cînd era pe Marte. Era un cor de note ascuţite, tremurătoare, ca dintr-o orgă de sticlă, şi venea dinspre străini. În acel cor era extaz şi speranţă. Ar fi trebuit să-l înspăimînte; ar fi trebuit să fugă mîncînd pămîntul înapoi în bază, ar fi trebuit să-l facă să bolborosească, catatonic, însă îl făcea mai puternic.

Renfrew îndrăzni să ridice ochii.

Dacă extratereştrii care se adunaseră în jurul bazei erau echipajul, însemna că lucrul suspendat deasupra bazei — lucrul care înghiţea trei cincimi din cer, mai mult un sistem de supraveghere decît o maşină — trebuia să fie nava lor. Era o enormă explozie îngheţată de forme şi culori, şi îl făcea să-şi dorească să se poată retrage în interiorul propriului său craniu. Însăşi existenţa extratereştrilor şi a navei lor îi spunea că tot ceea ce învăţase el, toată înţelepciunea pe care muncise din greu să o dobîndească, era în cel mai bun caz o zgîrietură pe faţa de stîncă a realităţii.

Încă mai avea un drum lung, lung de parcurs.

Îşi coborî privirea şi se îndreptă spre baza celui mai mare extraterestru. Bocetul atinse un punct culminant acut, exultant. Acum, că se afla aproape, schimbările de formă şi dimensiune ale extraterestrului se potoliseră. Forma conturată deasupra lui era stabilă şi cristalină, peisajul din spatele lui abia zărindu-se prin translucenţa refractantă a trupului străinului.

Glasul extraterestrului, cînd se auzi, sună ca şi cum universul i-ar fi şoptit secrete în cap.

— Te simţi mai bine acum?

Lui Renfrew îi veni să rîdă de banalitatea întrebării.

— Mă simt... mai bine, da.

— Asta-i bine. Eram îngrijorați. Foarte, foarte îngrijorați. Sîntem mulțumiți că ți-ai revenit.

Bocetul se potoli. Renfrew avea senzația că ceilalți extratereștri erau martori la dialogul dintre el și entitatea cea mai mare, și că în liniștea lor era ceva extrem de respectuos, aproape servil.

— Cînd vorbești despre revenirea mea... spui că... (Renfrew făcu o pauză, alegîndu-și cuvintele cu grijă.) Voi m-ați făcut bine?

— Noi te-am vindecat, da. Te-am vindecat și am învățat limba ta după alcătuirea internă a minții tale.

— Ar fi trebuit să mor acolo. Cînd s-a răsturnat buggy-ul... am crezut că sînt mort. *Am știut* că sînt mort.

— Mai erau suficiente tipare posibil de recuperat. Avem harul să te refacem. Totuși numai tu poți să spui dacă am făcut o treabă suficient de bună.

— Mă simt la fel ca întotdeauna. Doar că mai bine: ca și cum aș fi fost întors pe dos și curățat.

— Asta și speram.

— Te superi dacă întreb...

Străinul pulsă într-o nuanță îmbietoare de roz.

— Poți să întrebi ce vrei.

— Cine sînteți voi? Ce faceți aici? De ce ați venit *acum*?

— Noi sîntem Cei Buni. Am sosit să conservăm și să reînviem ceea ce putem. Am sosit acum pentru că nu am putut sosi mai devreme.

— Dar coincidența... să veniți acum, după ce noi am așteptat atîta timp... să veniți *acum*, imediat după ce ne-am autodistrus. De ce n-ați putut veni mai devreme, să ne împiedicați s-o dăm în bară așa de rău?

— Am venit cît am putut de repede. Imediat ce am detectat emanațiile electromagnetice ale culturii voastre... ne-am început călătoria.

— De cît de departe veniți?

— Mai mult de două sute de ani lumină de-ai voștri. Vehiculele noastre se mișcă foarte repede, dar nu mai repede

ca lumina. Au trecut peste patru sute de ani de cînd transmisia de semnale radio ne-a alertat.

— Nu, zise Renfrew scuturînd din cap, întrebîndu-se cum puteau extratereștrii să facă o asemenea greșeală banală. Nu e posibil. Radioul nu există de atîta timp. Am avut televiziune poate de abia o sută de ani, radio cu douăzeci sau treizeci de ani mai înainte... dar nu de patru sute de ani. În nici un caz nu ați interceptat semnalul *nostru*.

Extraterestrul se coloră într-un turcoaz liniștitor.

— Tu te înșeli, dar e de înțeles. Ai fost mort mai mult timp decît îți dai seama.

— Nu, zise el plat.

— Asta-i realitatea. Desigur nu-ți amintești timpul scurs.

— Dar baza arată exact ca înainte de a pleca eu.

— Ți-am reparat și casa. Dacă ți-ar plăcea s-o facem din nou cum era, e și asta posibil.

Renfrew simți primele imbolduri de acceptare; conștiința că ceea ce îi spunea străinul era corect.

— Dacă m-ați adus înapoi...

— Da, îl încurajă extraterestrul.

— Dar ceilalți? Ceilalți oameni care au murit aici — Soloviova și cei de dinaintea ei? Dar toți oamenii care au murit pe Pămînt?

— Pe Pămînt nu au existat forme recuperabile. Îți putem arăta dacă vrei... dar credem că asta ți s-ar părea trist.

— De ce?

— Nouă așa ni s-a părut. Distrugerea vieții e întotdeauna tristă, chiar pentru entitățile bazate pe mașini cum sîntem noi. În special după o istorie a evoluției atît de lungă și fără întreruperi.

— Distrugerea vieții?

— Nu s-a terminat totul cu extincția omenirii. Agentul care a distrus specia voastră avea capacitatea să se modifice. În cele din urmă a asimilat toate formele biologice de pe planetă, rămînînd doar el: canibalism la nesfîrșit, replicare la nesfîrșit.

Renfrew primi bine vestea. Se obișnuise deja cu faptul că omenirea dispăruse și că el nu va mai vedea niciodată Pământul. Nu era necesară o ajustare prea mare să accepte că însuși Pământul fusese pierdut, împreună cu întregul păienjeniș de viață pe care îl susținuse cîndva.

Dar nici nu era prea încîntat.

— OK, zise el șovăitor. Dar oamenii pe care i-am îngropat aici?

Renfrew simți regretul extraterestrului. Fațetele lui luminară într-un chihlimbariu sumbru.

— Tiparele lor nu au putut fi refăcute. Au fost îngropați în sicrie, împreună cu umezeală și microorganisme. Restul l-a făcut timpul. Da, noi am încercat... dar nu mai rămăsese nimic cu care să lucrăm.

— Și eu am murit tot aici afară. De ce pentru mine a fost diferit?

— Tu te-ai păstrat înghețat și uscat. Asta e toată diferența, din punctul nostru de vedere.

Deci el se mumificase afară, uscîndu-se sub acel nemilos cer sterilizator, în loc să putrezească în pămînt ca prietenii săi. Afară sub acel soare marțian, pentru o mare parte a celor trei sute de ani... se întreba, cum trebuie să fi arătat cînd ei îl trăseseră afară dintre rămășițele costumului? Poate ceva albit și răsucit, înnodat în resturile musculaturii și țesuturilor: ceva ce ar fi putut fi ușor confundat cu un lemn dus de ape, dacă ar fi existat lemne pe Marte.

Uimirea și oroarea situației erau aproape copleșitoare. Fusese ultima ființă umană în viață, apoi murise, și acum era prima ființă umană readusă la viață de extratereștri.

Prima și probabil ultima: avea senzația că, oricît de asemenea lui Dumnezeu păreau Cei Buni, erau și ei îngrădiți de limite. Erau și ei prizonierii a ceea ce universul alegea să permită și a ceea ce alegea să nu permită, la fel ca omenirea, praful, atomii.

— De ce? întrebă.

Un puls de ocru însemna confuzia străinului.

— De ce, ce?

— De ce m-ați readus la viață? Ce interes aș putea prezenta eu pentru voi?

Extraterestrul cugetă la remarca lui, încălzindu-se de la tonuri de portocaliu la un roșu-sîngeriu strălucitor. Ca un ecou, culoarea se răspîndi la ceilalți membri ai adunării.

— Noi ajutăm, îi spuse liderul lui Renfrew. Asta facem noi. Asta am făcut noi dintotdeauna. Noi sîntem Cei Buni.

Se întoarse la bază și încercă să-și continue treburile, ca și cînd Cei Buni n-ar fi venit deloc. Și totuși ei erau mereu acolo, afară, ori de cîte ori trecea pe lîngă o fereastră: mai luminoși și mai apropiați la apropierea amurgului, de parcă ar fi adunat lumina zilei și acum o re-radiau în nuanțe subtil alterate. Închise obloanele de furtună dar asta nu ajuta prea mult. Nu se îndoia că nava încă atîrna pe cer, suspendată deasupra bazei ca un gardian al lucrului infinit de prețios care devenise el.

Vechile rutine ale lui Renfrew nu mai aveau prea mult sens acum. Extratereștrii nu numai că aduseseră baza în starea în care fusese înainte de accidentul lui. Reparaseră toate defecțiunile care se acumulaseră de la colapsul societății terestre, și sistemele bazei funcționau mai bine ca oricînd de la construcția bazei. Oricît de absent își făcuse tururile de întreținere, ele impuseseră o structură a vieții sale care acum îi lipsea. Renfrew se simțea ca un cobai a cărei roată îi fusese luată.

Se duse în sala de recreere și repuse sistemul în funcțiune. Totul funcționa așa cum intenționaseră proiectanții. Probabil extratereștrii îl reparaseră, sau cel puțin nu îndepărtaseră implantul. Dar cînd trecu prin miriadele de opțiuni, descoperi că se întîmplase ceva cu Pianistul.

Figura era încă acolo — Renfrew îi știa acum chiar și numele — dar tovarășul pe care și-l amintea dispăruse. Acum Pianistul se comporta ca oricare alt personaj generat artificial. Renfrew putea să-i vorbească, iar Pianistul îi răspundea, dar acum nu mai era posibilă nici una din vechile lor conversații. Pianistul cînta la cerere, pălăvrăgea,

dar la atît se limitau abilitățile lui. Dacă Renfrew încerca să îndepărteze dialogul de domeniul strict muzical, dacă încerca să-l angajeze pe Pianist într-o discuție despre cosmologie sau mecanică cuantică, nu obținea ca răspuns decît o privire politicoasă, dar confuză. Și cu cît Renfrew insista mai mult, cu atît i se părea că nu există nici o urmă de conștiință în spatele feței generate de implant. Avea de-a face numai cu o născocire extrem de delicată a sistemului de recreere.

Renfrew știa că Cei Buni nu-l „reparaseră" pe Pianist așa cum reparaseră restul bazei. Dar — deliberat sau nu — sosirea lor distrusese iluzia de companie. Poate că îndreptaseră vreo conexiune neurologică în creierul lui Renfrew cînd îl construiseră la loc. Sau poate simplul fapt al sosirii lor făcuse ca subconștientul lui să renunțe la fostele rețele mentale.

Știa că asta n-ar fi trebuit să însemne nimic. Pianistul nu existase în realitate. Să-i pară rău de absența lui era la fel de ridicol ca a plînge moartea unui personaj dintr-un vis. El îl inventase pe Pianist; tovarășul său nu avusese niciodată o existență obiectivă.

Dar tot simțea că pierduse un prieten.

— Îmi pare rău, zise către fața politicoasă dar confuză. Tu ai avut dreptate, iar eu m-am înșelat. Era bine așa cum erau lucrurile înainte. Ar fi trebuit să te ascult.

Urmă o pauză inconfortabilă, înainte ca Pianistul să zîmbească și să-și răsfire degetele pe claviatură.

— Ți-ar plăcea să cînt ceva?

— Da, zise Renfrew. Cîntă *Rocket Man*. De dragul timpurilor trecute.

Le permise Celor Buni să intre în Baza Tharsis. În curînd formele lor cristaline erau pretutindeni, răspîndindu-se și multiplicîndu-se într-o orgie nebună de culori prismatice, transformînd arhitectura monotonă într-o grotă luminată de o lanternă magică. Frumusețea sa era atît de uimitoare, de îmbătătoare, încît Renfrew era mișcat pînă la lacrimi de

conștiința faptului că nimeni altcineva nu o va vedea vreodată.

— Dar ar putea fi și altfel, îi spuse liderul. Nu am abordat mai devreme problema, dar există posibilități pe care poate ai vrea să le iei în considerare.

— De exemplu?

— Te-am reparat și te-am făcut întrucîtva mai tînăr decît erai înainte de accident. Făcînd astfel am învățat multe despre biologia voastră. Nu-i putem învia pe morții de pe Pămînt sau pe tovarășii tăi de aici de pe Marte, dar îți putem da alți oameni.

— Nu înțeleg.

— Nu ne costă nimic să-ți creăm noi tovarăși. Ar putea crește pînă la vîrsta de adulți cu viteză accelerată, sau propria ta îmbătrînire ar putea fi oprită pînă cresc copiii.

— Și după aia?

— Te-ai putea împerechea cu ei, dacă vrei. Noi o să intervenim să corectăm orice anomalie genetică.

Renfrew zîmbi.

— Marte nu e locul potrivit în care să-ți crești copiii. Cel puțin asta mi-a spus cîndva un prieten.

— Acum nu mai există alt loc *decît* Marte. Asta n-are importanță? Sau ai prefera să construim o zonă locuibilă pe Pămînt și să te transplantăm acolo?

Îl făceau să se simtă ca o plantă: o orhidee incredibil de delicată și de rară.

— Mi-aș da seama de diferență?

— Am putea să-ți ajustăm simțurile astfel încît Pămîntul să-ți apară așa cum ți-l aminteai. Sau putem să facem ca amintirile tale să se potrivească la condițiile prezente.

— De ce nu refaceți lucrurile exact așa cum au fost? Cu siguranță un singur virus scăpat de sub control nu vă va învinge.

Extraterestrul luă o nuanță de albastru-crom pe care Renfrew învățase s-o recunoască drept o mustrare amabilă.

— Nu așa procedăm noi. Agentul scăpat de sub control constituie acum o formă de viață în sine, plină de potențial

pentru viitor. Să-l distrugem acum ar însemna cam același lucru cu a-ți steriliza planeta exact atunci cînd strămoșii tăi unicelulari începeau să-și confirme existența.

— Vă pasă atît de mult de viață?

— Viața e prețioasă. Infinit de prețioasă. Poate că trebuie să ai o inteligență artificială ca să apreciezi asta. (Albastrul se stinse, înlocuit de un verde-măsliniu implacabil.) Întrucît Pămîntul nu poate fi făcut așa cum era, o să te mai gîndești la oferta noastră de a-ți oferi companie?

— Nu acum, zise el.

— Dar poate mai tîrziu?

— Nu știu. Am fost mult timp singur. Nu sînt sigur dacă nu e mai bine așa.

— Ai tînjit atîția ani după companie. De ce o respingi acum?

— Pentru că... (Și aici Renfrew ezită, conștient de propria sa dificultate de exprimare în fața extraterestrului.) Cînd eram singur mi-am petrecut mult timp analizînd lucrurile. M-am angajat pe drumul ăsta, și încă nu sînt sigur că am terminat. Mai sînt niște probleme pe care trebuie să mi le clarific în minte. Poate cînd voi termina...

— Poate te putem ajuta noi.

— Să mă ajutați să înțeleg universul? Să mă ajutați să înțeleg ce înseamnă să fii ultimul om în viață? Poate chiar ultimul organism inteligent din univers?

— Nu ar fi pentru prima dată. Noi sîntem o cultură foarte veche. În călătoriile noastre am întîlnit miliarde de alte specii. Unele dintre ele s-au stins pînă acum, ori s-au schimbat astfel încît nu mai pot fi recunoscute. Dar multe dintre ele se angajaseră în căutări similare cu ale tale. Am supravegheat, și ocazional am intervenit ca să ajutăm înțelegerea acestor lucruri. Nimic nu ne-ar face mai multă plăcere decît să-ți oferim și ție asistență similară. Dacă nu-ți putem oferi companie, cel puțin lasă-ne să-ți oferim înțelepciune.

— Vreau să înțeleg spațiul și timpul, și propriul meu loc în cadrul lor.

— Calea spre înțelegerea profundă este riscantă.

— Sînt pregătit. Am ajuns deja departe.

— Atunci te vom ajuta. Dar drumul e lung, Renfrew. Drumul e lung și tu abia ți-ai început călătoria.

— Doresc să-l parcurg pe tot.

— Vei deveni cu mult mai mult decît uman înainte de a te apropia măcar de capătul lu. Acesta este prețul înțelegerii spațiului și timpului.

Renfrew simți un fior pe ceafă, un frison premonitoriu. Extraterestrul nu-l avertiza degeaba. În călătoriile sale trebuie să fi fost martor la lucruri care îi provocaseră suferința.

Totuși spuse:

— Orice s-ar întîmpla. Faceți-o. Sînt gata.

— Acum?

— Acum. Dar înainte de a începe... nu-mi mai spuneți Renfrew.

— Dorești un nume nou, care să reprezinte acest nou stadiu în căutarea ta?

— De acum înainte, sînt John. Așa vreau să-mi spuneți.

— Doar John?

El aprobă solemn.

— Doar John.

Partea a IV-a

Cei Buni îi făcură ceva lui John.

În timp ce dormea îi modificară mintea: infiltrară în ea mici avataruri cristaline de-ale lor, înfăptuind minuni în reconectarea neurală. Cînd se trezi se simțea tot el însuși: încă mai purta aceeași încărcătură de amintiri și emoții pe care o luase cu el în somn. Dar deodată avea abilitatea să înțeleagă lucruri care doar cu cîteva ore în urmă îi erau impenetrabile. Înainte de accident explorase ramurile teoriei superstringurilor, ca un navigator căutînd o rută navigabilă printr-un înșelător lanț muntos. Niciodată nu găsise calea

ușoară, niciodată nu visase să cucerească amețitoarele piscuri din fața sa, dar acum, în mod miraculos, se găsea de cealaltă parte, iar poteca printre obstacole părea jignitor de lejeră. Dincolo de teoria superstringurilor se afla teritoriul unificat al teoriei M, dar și acesta îi aparținu curînd. John se distra cu noua sa putere de înțelegere.

Din ce în ce mai mult începu să gîndească în termenii unei camere a cărei podea reprezenta adevărul absolut despre univers: de unde provenea, cum funcționa, ce însemna să fii o ființă gînditoare în univers. Dar podeaua semăna foarte mult cu un covor, și era la rîndul său ascuns de alte covoare, unul deasupra celuilalt, fiecare reprezentînd o aproximare imperfectă a stratului final. Fiecare strat în parte putea părea convingător; putea rezista zeci sau sute de ani fără să dea nici un indiciu că ar fi avut vreo fisură, dar mai devreme sau mai tîrziu aceasta se dezvăluia. Un mic fir scăpat — poate o discrepanță între observație și teorie — și dintr-o singură smucitură întregul material al acelui strat se sfîșia. Era în natura unor astfel de revoluții ca următorul strat de dedesubt să fi fost deja întrezărit pînă atunci. Doar covorul final, podeaua, nu va conține nici o inconsistență logică, nici un fir așteptînd să fie descurcat.

Oare poți vreodată să știi cînd ai ajuns la el? se întrebă John. Unii gînditori considerau că e imposibil să știi cu siguranță. Tot ce poți face e să continui să testezi, smucind de fiecare strat ca să vezi cît de rezistent e țesut în cadrul întregului. Dacă după zeci de mii de ani tiparul încă este intact, atunci poate începe să pară probabil că ai ajuns la înțelepciunea finală. Dar nu poți fi niciodată sigur. Cel de-al zece mii unulea an ar putea aduce vreo observație neînsemnată care, oricît de nevinovată ar părea, ar dovedi în cele din urmă că dedesubt stă la pîndă încă un strat.

Ai putea continua așa la infinit, fără să știi niciodată cu siguranță.

Sau — după cum speculau alți gînditori — teoria finală și-ar putea aduce propria garanție de autenticitate, o șuviță aurie de validitate logică țesută chiar în limbajul matematic

prin care era exprimată. Ar putea fi declarat prin însăși natura teoriei că nu poate exista o descriere mai profundă a universului.

Dar chiar și așa: asta nu te-ar opri să faci observații. Nu te-ar opri să testezi.

John continua să învețe. Teoria M deveni un obstacol îndepărtat și neînsemnat, părînd un pitic pe lîngă descurajantele teorii unificate care o înlocuiseră. Aceste teorii sondau interfața nu doar a materiei cu spațiu-timpul, ci și a conștiinței cu entropia, informația, complexitatea și creșterea structurilor replicative. La suprafață, acestea păreau să descrie tot ceea ce se putea concepe că ar conta în univers.

Dar fiecare pe rînd se dovedea defectă, incompletă, incompatibilă cu observațiile. O eroare în evaluarea masei unui electron, la a douăzeci și una zecimală. O discrepanță de unu la zece mii în previzionarea curbării luminii unei stele în jurul unei anumite clase de găuri negre în rotație. O măruntă nepotrivire între proprietățile previzionate și cele observate ale inerției într-un spațiu-timp puternic încărcat.

Camera conținea multe covoare, iar John avea sentimentul amețitor că mai existau încă multe straturi între el și podea. Progresa, desigur, dar asta nu făcea decît să-i ascută sentimentul de cît de departe mai avea de mers.

Cei Buni îl refăceau din timp în timp, dîndu-i înapoi ceasul biologic pentru a-i oferi timpul necesar pentru studii. Dar fiecare prag al înțelegerii îl împingea mai aproape de limitele fundamentale ale unui umed creier uman compus numai din cîteva sute de miliarde de neuroni, înghesuit într-o micuță cușcă de os.

— Poți să te oprești acum, dacă vrei, spuse Cel Bun, în cel de-al o sutălea an al căutării sale.

— Altfel? întrebă John blînd.

— Altfel continuăm, cu unele modificări.

John le dădu consimțămîntul. Însemna să nu mai fie o ființă umană pentru un timp, dar dat fiind că ajunsese atît de departe, prețul nu i se păru nerezonabil.

Cei Buni adaptară tiparele existente ale minții lui într-un corp mult asemănător cu ale lor. Pentru John tranziția la o mașină ca substrat al unui cristal gînditor nu fu în nici un fel traumatică, în special pentru că Cei Buni îl asigurară că procesul era complet reversibil. Eliberat de constrîngerile cărnii și dimensiunilor, progresul său se acceleră și mai mult. Din noua sa perspectivă, vechea sa minte umană părea ceva privit prin capătul nepotrivit al unui telescop. În comparație cu conacul mental în care locuia acum, fosta sa reședință apărea murdară și limitată ca o cușcă de iepuri. Era de mirare că putuse înțelege *ceva*.

Dar John nu terminase.

Trecură o mie de ani. Adăugîndu-și mereu noi capacități, devenise un dîmb cristalin înalt de un kilometru așezat pe culmea lui Pavonis Mons. Era de departe mai mare decît oricare dintre Cei Buni, dar asta era de așteptat: el testa straturi ale realității pe care ei le exploraseră cu mult timp în urmă spre propria lor satisfacție, și din care se retrăseseră respectuoși. După ce obținuseră o dată această înțelegere, Cei Buni nu mai aveau nevoie de ea.

Acum pe Marte erau alți oameni. John acceptase în cele din urmă oferta Celor Buni de a-i aduce noi tovarăși, iar ei creaseră copii care acum crescuseră, deveniseră părinți și bunici. Dar cînd John fusese de acord cu venirea celorlalți oameni, avusese prea puțin de-a face cu propria lui nevoie de companie. Acum se simțea prea îndepărtat de alte ființe umane, și numai pentru că simțise că Cei Buni doreau să realizeze acest exercițiu — că extratereștrii ar fi fost mulțumiți să aibă și altceva de făcut — se îmbunase. Dar chiar dacă nu putea intra în relații cu nou-veniții care forfoteau pe acolo, găsi plăcut să-și redirecționeze o mică parte a energiei sale spre amuzamentul lor. Își rearanjă arhitectura exterioară — dedicată procesării celor mai neînsemnate date — astfel încît să semene cu un castel din povești împodobit cu cristale, cu turnulețe ascuțite și domuri și creneluri, și în amurg sclipea reflectînd lumina soarelui, aruncînd aureole colorate pe marile cîmpii ale Tharsis

Montes. O potecă galbenă șerpuia în jurul poalelor lui. Deveni un loc de pelerinaj, iar el le cînta pelerinilor care se tîrau în sus și-n jos pe serpentine.

Trecură milenii. Însă mintea lui John se afunda mai mult în cercetare.

Le raportă Celor Buni că trecuse prin optsprezece straturi paradigmatice ale realității, fiecare dintre ele necesitînd concomitent o upgradare a rețelei sale neuronale înainte de a putea spune că înțelesese teoria în toate implicațiile ei, și în consecință de a identifica defectul care conducea spre următorul strat.

Cei Buni îl informară că — în toată istoria care le era cunoscută lor — mai puțin de cinci sute alte ființe inteligente atinseseră actualul nivel de înțelegere al lui John.

John mergea înainte, conștient că în toate aspectele semnificative ajunsese acum să depășească capacitatea intelectuală a Celor Buni. Ei îl asistau, îl ghidau în transformările lui, dar aveau numai o concepție limitată despre ceea ce însemna acum John. Conform datelor lor, mai puțin de o sută de indivizi, din o sută de culturi diferite, toate dispărute în prezent, atinseseră acest punct.

Mai departe, îl avertizară Cei Buni, erau ape înșelătoare.

Transformările arhitecturale ale lui John ajunseră în curînd să exercite o presiune intolerabilă asupra fragilei geologii ale Pavonis Mons. În loc să consolideze anticul vulcan astfel încît să suporte dimensiunea și masa lui în creștere, John alese să se detașeze cu totul de suprafață. Timp de șase sute de ani pluti în atmosfera marțiană rarefiată, ajutat de baterii de generatoare antigravitaționale. În majoritatea acestui timp îi făcu plăcere să ia forma unui pian mare Bösendorfer, o formă reconstruită din vechile sale amintiri umane. Zbura peste peisaje, solitar ca un nor, și ocazional interpreta mici melodii care cădeau din cer ca un tunet.

Însă în curînd veni vremea cînd devenise prea mare și pentru atmosferă. Căldura disipată de procesele sale

mentale începea să aibă efect negativ asupra climatului global.

Era timpul să plece.

În spațiu crescu prolific timp de cincisprezece milioane de ani. Stele fierbinți albastre se formară, trăiră și muriră în timp ce el măcina limitele unor probleme specifice de nerezolvat. Civilizațiile umane roiau în jurul lui ca mușteie. Printre ele, știa asta, erau indivizi angajați în același gen de căutare a înțelegerii. Le dorea succes, dar el avea un avans pe care nici unul dintre ei nu putea măcar spera să-l recupereze. Cu vremea densitatea sa crescuse pînă cînd ajunsese să fie compus numai din materie solidă nucleară. Apoi evoluase pînă la substraturi pure de quarci. Astfel propria sa gravitație devenise imensă, iar Cei Buni îl consolidaseră cu grinzi puternice de materie exotică, furate dintr-o gaură de vierme dezafectată care constituise sistemul de tranzit al unei culturi de mult dispărute. Un pulsar binar îi producea energia; mecanisme titanice roboteau pentru munca sa intelectuală.

Însă John fora tot mai adînc.

— Simt... ceva, le spuse într-o zi Celor Buni.

Ei îl întrebară ce anume, temîndu-se de răspunsul lui.

— E ceva în fața mea, zise. Cîteva straturi mai jos. Încă nu pot vedea clar, dar sînt destul de sigur că simt ceva.

Ei îl întrebară cu ce semăna.

— Un final, le spuse John.

— Întotdeauna am știut că o să se întîmple asta, zise Cel Bun.

Îl informară că numai șapte alte ființe inteligente atinseseră starea curentă de iluminare a lui John; nici una în ultimele trei miliarde de ani. Îi mai spuseră că pentru a atinge înțelegerea supremă va trebui să se schimbe din nou; să devină încă și mai dens, strivit într-un miez gînditor capabil doar să se protejeze împotriva ferocii sale gravitații.

— Vei fi instabil, îi spuseră. Însuși procesul de gîndire va tinde să te împingă dincolo de raza critică.

Înțelegea la ce se refereau, dar voia să-i audă spunînd-o.

— Și atunci ce se întîmplă?

— Devii o gaură neagră. Nici o forță din univers nu va fi capabilă să-ți împiedice colapsul. Acestea sînt apele înșelătoare pe care le-am menționat mai devreme.

Spuneau „mai devreme" ca și cum ar fi spus „mai devreme în după-amiaza asta" și nu „mai devreme în istoria acestui univers". Dar John se obișnuise de mult cu uimitoarea scală temporală a Celor Buni.

— Tot vreau să faceți asta. Am ajuns prea departe ca să renunț acum.

— Cum dorești.

Așa că îl transformară într-un inel vast de materie hiperdensă, la limita colapsului. În imensul său cîmp gravitațional, procesele mentale rapide ca fulgerul se desfășurau lent. Dar capacitatea lui de calcul era acum vastă.

Orbită de multe ori în jurul galaxiei.

Cu fiecare strat de care trecea, simțea crescînd prezența *sfîrșitului*; substratul final al realității, tare ca stînca. Știa că aceasta era podeaua, nu o altă iluzie, un alt miraj al finalității. Acum aproape că ajunsese acolo: măreața sa căutare se apropia de încununare, iar în cîteva gînduri — cîteva ore în lunga după-amiază a universului — ar fi ajuns.

Însă John făcu o pauză în gîndirea lui.

— E vreo problemă? întrebă Cel Bun, cu solicitudine.

— Nu știu. Poate. M-am gîndit la ce ai spus mai devreme: cum propriul meu proces de gîndire ar putea să mă împingă dincolo de limită.

— Da.

— Mă întreb: ce ar însemna asta cu adevărat?

— Ar însemna moartea. S-a dezbătut mult această problemă, dar conform nivelului actual de cunoștințe nici o informație utilă nu poate scăpa dintr-o gaură neagră.

— Ai dreptate. Pentru mine sună al dracului de mult ca moartea.

— Atunci poate că o să vrei să te oprești acum, cît încă mai ai timp. Cel puțin ai întrezărit stratul final. Asta nu

e destul pentru tine? Ai ajuns mai departe decît ai fi visat vreodată cînd ai început această căutare.

— E adevărat.

— Bine atunci. Hai să fie ăsta sfîrșitul. Nu stărui asupra a ceea ce a rămas de făcut, ci da, asupra a ceea ce ai realizat deja.

— Mi-ar plăcea. Dar mai e ceva sîcîitor la care nu mă pot opri să nu mă gîndesc.

— Te rog. Să te gîndești la *orice* în starea ta actuală nu este lipsit de risc.

— Știu. Dar cred că asta ar putea fi important. Crezi că e o coincidență faptul că am ajuns în acest punct al căutării mele în momentul în care mă clatin la limita colapsului?

— Mărturisim că noi nu am dat prea multă importanță gîndirii, dincolo de aspectele practice imediate.

— Ei bine, eu i-am dat importanță. Cu mult timp în urmă, am citit o teorie despre universurile copii.

— Continuă... zise Cel Bun cu precauție.

— Cum pot lua naștere în interiorul găurilor negre, unde regulile obișnuite ale spațiului și timpului cedează. Ideea e că atunci cînd se formează singularitatea din interiorul găurii negre, de fapt înflorește un întreg nou univers, cu propriile lui legi ale fizicii ușor modificate. Acolo se duce informația: se scurge în universul copil. Din afară noi nu vedem nici o dovadă a acestui fapt — expansiunea are loc într-o direcție pe care noi n-o putem percepe; nu e ca și cum noul univers s-ar extinde peste al nostru ca o explozie — dar asta nu înseamnă că nu se întîmplă așa ceva ori de cîte ori se formează o gaură neagră undeva în universul nostru. De fapt, e în întregime posibil ca universul *nostru* să se fi născut foarte bine din gaura neagră a altcuiva.

— Cunoaștem această speculație. Ce vrei să spui?

— Poate nu e o coincidență. Poate așa trebuie să fie. Nu poți atinge înțelepciunea supremă a universului fără să ajungi în pragul colapsului gravitațional. Și în momentul în care ajungi la înțelegerea finală — cînd ultima piesă cade în locașul ei, cînd în cele din urmă întrevezi stratul final

al realității — cazi dincolo de margine, într-un colaps ireversibil.

— Cu alte cuvinte, mori. Așa cum te-am avertizat.

— Dar poate că nu. La urma urmelor, în acest stadiu ai devenit doar cu ceva mai mult decît pură informație. Dacă ai supraviețui tranziției prin propria ta singularitate, și ai trece prin ea în universul copil?

— Adică, să fii strivit și re-radiat ca zgomot de fond?

— De fapt mă gîndeam la altceva. Cine spune că nu ajungi să fii inclus în însăși structura noului univers?

— Cine spune asta?

— Recunosc, e o speculație. Dar ar fi ceva frumos și simetric, nu crezi? În universurile în care există viață inteligentă, unul sau mai mulți indivizi conștienți își vor pune în cele din urmă aceleași probleme pe care mi le pun și eu, și le vor urmări pînă în acest punct de penultimă înțelegere. Cînd vor obține iluminarea, vor depăși densitatea critică și vor deveni universuri copil în toată regula. Vor deveni ceea ce au căutat să înțeleagă.

— Nu ai nici o dovadă.

— Nu, dar am un sentiment al dracului de puternic. Desigur, există un singur mod de a afla cu siguranță. În momentul înțelegerii, voi ști dacă se întîmplă sau nu.

— Și dacă nu...

— Tot îmi voi fi îndeplinit țelul. Voi ști, chiar dacă voi fi distrus și voi înceta să exist. Dacă, pe de altă parte, se întîmplă... nu voi fi deloc distrus. Conștiința mea va continua, de partea cealaltă, inclusă în însuși materialul spațiului și timpului.

John făcu o pauză, căci își dăduse seama de ceva.

— Voi deveni ceva foarte apropiat de...

— Te rog, n-o spune, exclamă Cel Bun.

— Bine, nu spun. Dar acum vezi de ce ezit. Pasul final mă va duce mai departe de umanitate decît toți pașii anteriori. Nu e un lucru care să fie tratat cu ușurință.

— N-ar trebui.

— Ceilalți... începu John, înainte de a ezita, conștient de teama și îndoielile din vocea lui. Ce au făcut, cînd au ajuns atît de departe? Au ezitat? S-au aruncat pur și simplu înainte?

— Numai trei au ajuns aici înaintea ta, în toată istoria înregistrată. Doi s-au supus colapsului gravitațional: dacă vrei, îți putem arăta găurile negre care au devenit.

— Mă lipsesc. Spune-mi despre al treilea.

— Al treilea a ales o cale diferită. A ales să-și împartă conștiința în două curente, divizînd și realocînd porțiuni din arhitectura lui. Una din componente a continuat căutarea înțelepciunii supreme, în timp ce cealaltă s-a retras, luînd o întruchipare mai puțin densă pentru care nu exista riscul colapsului.

— Ce s-a întîmplat cu componenta care a continuat?

— Și aici, zise Cel Bun, amuzîndu-se puțin pe socoteala lui John, sîntem încîntați să-ți putem arăta rezultatele.

— Iar cealaltă jumătate? Cum a putut păstra cunoștințele dobîndite, dacă a revenit la o arhitectură mai simplă?

— Nu a putut. Exact asta e chestia.

— Nu înțeleg. Înțelegerea necesită un anumit nivel de complexitate. Nu avea cum să rețină această înțelegere dacă a regresat.

— Nu a reținut-o. Totuși, a păstrat amintirea faptului că înțelesese. Asta a fost suficient pentru el.

— Doar amintirea?

— Exact. Întrezărise iluminarea. Nu a avut nevoie să rețină fiecare detaliu ca să știe că o întrezărise.

— Dar asta nu e înțelegere, zise John exasperat. E o aproximare grosolană, ca o carte poștală în loc de un peisaj.

— E mai bine decît să fii distrus, oricum. Ființa în discuție părea destul de mulțumită de compromis.

— Și crezi că și eu voi fi?

— Noi credem că ar trebui cel puțin să iei în considerare posibilitatea.

— Am s-o iau. Dar am nevoie de timp să mă gîndesc.

— Cît?

— Doar puțin.

— Bine, zise Cel Bun. Dar nu gîndi *prea* intens.

După aceea, cu aproape un milion de ani mai tîrziu, John îi anunță pe Cei Buni că dorea să urmeze exemplul celei de-a treia ființe inteligente pe care o menționaseră. Își va împărți conștiința în două curente, dintre care unul să continue pînă la iluminarea finală, iar celălalt să adopte o arhitectură mai simplă și mai sigură, implicit incapabilă să ajungă la prezentul său nivel de înțelegere. Pentru John procesul de autodivizare fu la fel de complex și de delicat ca și transformările pe care le suferise pînă în prezent. Fu nevoie de întreaga îndemînare a Celor Buni pentru a opera modificarea astfel încît să-i permită păstrarea amintirilor, chiar dacă mintea sa se redusese la abia o caricatură a sa. Dar încet-încet treaba fu făcută, iar cei doi John erau distincți atît fizic, cît și mental: unul încă ezita la limita anihilării gravitaționale, la numai un gînd distanță de transcendență, celălalt observa lucrurile de la o distanță sigură.

Așadar John cel Simplu fu martorul colapsului și prăbușirii sinelui său mai complex: un eveniment la fel de brusc și de violent ca orice altă catastrofă stelară naturală din erele galactice recente. În acel moment al înțelegerii, își împinsese propria arhitectură la limită. Undeva în interiorul său, materia și energia colapsaseră producînd o deschidere urlătoare spre o nouă creație. Ajunsese la limanul căutării sale.

Însă în ultimele clipe ale existenței sale fizice — înainte de a fi supt sub orizontul evenimentelor, dincolo de care nici o informație nu putea scăpa vreodată — John cel Complex reuși cel puțin să codifice și să transmită o undă de particule, un semnal de adio pentru celălalt sine al său.

Conținutul era foarte scurt.

Spunea doar: „Acum înțeleg".

Aici ar fi putut fi sfîrșitul, dar curînd după aceea John cel Simplu luă o decizie prin care se întorcea la punctul de plecare. Avea acum amintirea apropierii de iluminare, iar

amintirea era — după cum promiseseră Cei Buni, în ciuda scepticismului înnăscut al lui John — la fel de edificatoare ca însăși iluminarea. În anumite aspecte poate, chiar *mai mult* — era mică și lustruită ca un cristal, iar el o putea examina din diferite unghiuri; diferită de scufundarea de nestăpînit o experienței în sine, din care amintirea fusese expert distilată.

Dar, se întrebă, de ce să se oprească aici? Dacă ar putea reveni la arhitectura simplificată și totuși să rețină amintirea a ceea ce fusese înainte, de ce să nu meargă și mai departe?

De ce să nu parcurgă tot drumul înapoi?

Coborîrea de la aproape-iluminare nu era un lucru pe care să-l facă în grabă, căci la fiecare etapă — în timp ce renunța la facultățile sale evoluate și îi erau înlăturate — trebuia să se asigure că lanțul amintirilor rămînea neîntrerupt. Reapropiindu-se de ființa umană, la un anumit nivel intelectual știa că ceea ce deținea acum nu era amintirea înțelegerii, ci amintirea unei amintiri a unei amintiri... ceva palid, diminuat, reflectat, totuși nu mai puțin autentic. John încă o mai simțea ca fiind veritabilă, și acum — cînd ei îi împachetară mintea sa celulară, umedă, la loc în cușca sufocantă a craniului de *Homo Sapiens* — asta era tot ceea ce conta cu adevărat.

Astfel veni timpul să se întoarcă pe Marte.

Pe atunci Marte era o lume ca un mozaic de verde și albastru mult asemănătoare vechiului Pămînt. În ciuda trecerii timpului civilizația umană renăscută nu se răspîndise dincolo de sistemul solar, și — întrucît Pămîntul era în afara perimetrului permis — Marte rămăsese capitala sa. Acum locuiau acolo șaisprezece milioane de oameni, mulți dintre ei adunați în mici comunități împrăștiate în jurul pantelor line ale Pavonis Mons. În adîncuri, o dantelărie de găuri negre artificiale creau la suprafață o gravitație identică cu cea a vechiului Pămînt. Contraforturi mamut îngropate împiedicau scufundarea vechiului peisaj.

Mările musteau de viață; atmosfera era densă și caldă, încărcată de insecte și păsări.

Unele locuri fuseseră păstrate de la plecarea lui John. Drumul galben spiralat, de exemplu, încă își mai croia drum spre vîrful lui Pavonis Mons, iar pelerinii făceau ascensiunea lungă dar și anevoioasă, făcînd cîte o pauză la desele ceainării și hanuri de pe marginea drumului. Deși aparțineau unor rituri diferite, toate aminteau de John într-o formă sau alta, și multe dintre credințele lor vorbeau despre ziua în care el se va întoarce pe Marte. În acest scop podișul circular neted din vîrful vulcanului fusese păstrat curat, așteptînd ziua întoarcerii lui John. Călugării măturau cu mături enorme praful de pe el. Pelerinii încercuiau platoul, dar nici unul nu se aventura prea departe de margine în interiorul lui.

John, din nou om, căzu din cer în coconul unui cîmp de forță. Era zi, dar nimeni nu fu martor la sosirea sa. Cei Buni ridicaseră o barieră de invizibilitate în jurul lui, astfel încît de la distanță el semăna cu o simplă coloană de aer cald, făcînd decorul din spatele său să tremure ușor ca un miraj.

— Sigur ești pregătit pentru asta? întrebară Cei Buni. Ai fost mult timp plecat. S-ar putea să le fie greu să facă față întoarcerii tale.

John își așeză ochelarii în formă de stea pe care îi alesese pentru întoarcerea sa pe Marte, aranjîndu-i la rădăcina nasului.

— Mai devreme sau mai tîrziu se vor obișnui cu mine.

— Se vor aștepta la vorbe înțelepte. Dacă nu le vor primi, vor fi dezamăgiți. „Acum înțeleg" n-o să dea tocmai bine.

— O să treacă peste asta.

— Poate vrei să distribui unele platitudini inofensive: destul cît să-i pună pe gînduri. Îți putem sugera cîteva dacă dorești: avem o experiență considerabilă în genul ăsta de lucruri.

— Mă descurc. O să fiu pur și simplu sincer cu ei. Am ajuns, am văzut, m-am retras. Dar am văzut, și îmi amintesc că am văzut. Cred că totul are un sens.

— Cred că totul are un sens, repetă Cel Bun. Asta e tot ce poți să le dai mai bun?

— A fost căutarea mea. N-am zis niciodată că trebuie să se ridice la înălțimea așteptărilor cuiva.

John își netezi creștetul cu mîna, aplatizînd părul subțire și castaniu ridicat de curenții din cîmpul de invizibilitate. Făcu un pas în față, legănîndu-se în enormele cizme roșii pe care le alesese pentru întoarcerea sa.

— Apropo, cum arăt?

— Nu chiar așa cum ai plecat. Există vreun motiv anume pentru schimbările fiziologice, pentru costum?

John ridică din umeri.

— Nimic special.

— Bine atunci. O să-i dai gata. *Așa* se spune, nu?

— Merge. Așadar, cred că asta a fost... Ies pe aici, și mă întorc printre oameni. Corect?

— Corect. Să înțelegem că ți-ai făcut planuri?

— Nimic bătut în cuie. M-am gîndit să văd cum merg lucrurile. Poate o să mă stabilesc undeva, poate nu. Am fost singur atîta timp: să mă reintegrez în societatea umană n-o să fie floare la ureche. Mai ales într-o societate umană bizară, futuristă, din care jumătate mă consideră un fel de zeu.

— O să te descurci.

John ezită, gata să iasă la lumina zilei, pe deplin vizibil.

— Oricum, mulțumesc. Pentru tot.

— A fost plăcerea noastră.

— Și acum voi ce-o să faceți?

— Noi o să plecăm, zise Cel Bun. O să găsim pe altcineva care are nevoie de ajutor. Poate o să mai trecem pe aici, cîndva, să vedem ce mai faceți.

— Ar fi drăguț.

Urmă o tăcere stînjenită.

— John, mai trebuie să-ți spunem un singur lucru înainte să pleci.

Simți ceva în intonația Celui Bun, care după tot timpul petrecut împreună era nou pentru el.

— Ce anume?

— Te-am mințit.

El lăsă să-i scape un hohot scurt, involuntar: era ultimul lucru la care se așteptase. N-ar fi crezut că Cei Buni i-ar fi spus vreodată ceva care să nu fie adevărat.

— Explică-mi, zise.

— Cea de-a treia ființă inteligentă despre care am vorbit... cea care s-a împărțit în două curente de conștiință.

John dădu din cap.

— Ce-i cu ea?

— Nu a existat. A fost o poveste pe care am inventat-o noi, ca să te convingem să urmezi acest curs. În realitate, tu ai fost primul care a făcut așa ceva. Nici o altă entitate nu a ajuns într-un stadiu de iluminare atît de avansat fără să continue pînă la colapsul final.

John absorbi informația, apoi aprobă încet.

— Înțeleg.

— Sper că nu ești prea supărat pe noi.

— De ce m-ați mințit?

— Pentru că începuse să ne placă de tine. A fost o greșeală... alegerea ar fi trebuit să fie a ta, fără să te influențeze minciunile noastre... dar în lipsa acelui exemplu, nu credem că ai fi ales calea pe care ai ales-o. Și apoi te-am fi pierdut, și n-ai mai fi fost acum aici, cu amintirile pe care le ai.

— Înțeleg, zise el din nou, de data asta mai încet.

— Ești supărat pe noi?

John așteptă puțin înainte de a răspunde.

— Ar trebui să fiu, presupun. Dar în realitate nu sînt. Probabil că aveți dreptate: aș fi continuat. Și dat fiind ceea ce știu acum — date fiind amintirile pe care le am — mă bucur că partea aceasta a mea nu a făcut-o.

— Atunci a fost corect?

— A fost o minciună inofensivă. Există lucruri mai rele.

— Mulțumim, John.

— Bănuiesc că data viitoare cînd veți întîlni pe cineva ca mine — vreo altă ființă inteligentă angajată în această căutare — nu va mai trebui să mințiți, nu-i așa?

— Nu, acum nu.

— Atunci asta e. Sînt mulțumit de cum au decurs lucrurile.

John era pe punctul de a păși afară, cînd își dădu seama de ceva. Se luptă să-și păstreze pe față o expresie veselă.

— Dar nu pot să vă las să plecați înainte de a-mi face o ultimă favoare. Știu că e mult să mai cer ceva după ce ați făcut atîtea...

— Orice ar fi, ne vom strădui.

John arătă spre suprafața netedă ca oglinda a platoului, la cercul îndepărtat al pelerinilor.

— Peste o clipă voi ieși pe Pavonis Mons. Dar nu vreau să-i îngrozesc apărînd din senin fără nici un avertisment.

— La ce te gîndești?

John continua să arate.

— Să faceți să apară ceva înaintea mea. Date fiind abilitățile voastre, nu cred că vă taxez prea mult.

— Ce anume ai dori?

— Un pian alb, spuse John. Dar nu orice pian vechi. Trebuie să fie un Bösendorfer mare. Am fost odată așa ceva, vă amintiți?

— Dar ăsta trebuie să fie mai mic, presupunem?

— Da, aprobă John. Mult mai mic. Suficient de mic ca să pot sta la claviatură. Ați face bine să puneți și un scaun lîngă el.

O mașinărie străbătu aerul, cu viteza unui fulger. Pianul căpătă o soliditate suprinzătoare, apoi apăru și un scaun cu o pernuță roșie. Pe platou, unul sau doi pelerini observaseră deja sosirea lui. Gesticulau emoționați, iar veștile se răspîndiră repede.

— Asta e tot?

John își împinse ochelarii înapoi pe șaua nasului.

— Mai e doar un singur lucru. În momentul în care o să ajung pe acel scaun, trebuie să fiu în stare să cînt la pian. Am mai creat muzică înainte, dar era ceva diferit. Acum trebuie s-o fac cu degetele, ca pe vremuri. Credeți că se poate?

— Avem multe cunoștințe despre muzică. Structura neurală necesară poate fi implementată pînă ajungi tu la Bösendorfer. Ar putea să te doară puțin capul...

— O să mă descurc cu asta.

— Rămîne doar să te întrebăm... e ceva anume ca ai vrea să cînți?

— De fapt, spuse John, flexîndu-și degetele în pregătirea concertului, am în minte un cîntec. Se întîmplă să fie despre Marte.

Traducere de Roxana Brînceanu

"Understanding Space and Time" by Alastair Reynolds.
Copyright © 2005 Alastair Reynolds.
First published in Understanding Space and Time, Novacon Booklet, November 2005.
Reprinted by permission of the author.

Alastair Reynolds s-a născut la Barry, în Țara Galilor, în 1966. A studiat la Newcastle (licență în fizică și astronomie) și la Universitatea St. Andrews, în Scoția, unde a obținut un doctorat în astronomie. Între 1991 și 2004 a trăit în Olanda, unde a lucrat ca astrofizician la Agenția Spațială Europeană. Din 2004 s-a dedicat în întregime scrisului.

A debutat în 1990 în revista *Interzone* cu povestirea „Nunivak Snowflakes", iar zece ani mai tîrziu a publicat primul roman, *Revelation Space*.

Bibliografie: seria Revelation Space — romane: *Revelation Space* (2000 — nominalizare Arthur C. Clarke 2001), *Chasm City* (2001 — premiul British Science Fiction 2001), *Redemption Ark* (2002), *Absolution Gap* (2003 — nominalizare British SCience Fiction 2003), *The Prefect* (2007); proză scurtă: (2001), *Diamond Dogs, Turquoise Days* (2002 — cele două nuvele, „Diamond Dogs" și „Turquoise Days" fiind publicate și separat, în 2001 și 2002), *Galactic North* (2006); alte romane: *Century Rain* (2004), *Pushing Ice* (2005 — nominalizare Arthur C. Clarke 2006)

Cory Doctorow

Viitorul cărților, viitorul scriitorilor

Care va fi viitorul cărților? Mulți scriitori se tem că în curînd cărțile electronice vor deveni un înlocuitor al literei tipărite, datorită progresului tehnologic și al schimbării de generație a cititorilor. Sînt destul de sceptic în această privință: la urma urmei, cartea legată, urmașul codexurilor de odinioară, a supraviețuit elegant ieftinirii tot mai accentuate a tehnicilor de tipărire. Marea majoritate a locuitorilor acestei planete nu sînt și nu vor deveni niciodată cititori pasionați. Însă aceia, mai puțini, care aparțin acestei categorii de împătimiți, își mărturisesc, în majoritatea lor covîrșitoare, preferința pentru lectura de pe hîrtie, în detrimental celei de pe ecran.

Să presupunem însă, de dragul dezbaterii, că la un moment dat toată lumea își va dori să citească, în exclusivitate, cărți electronice.

Sînt de părere că a cere bani pentru copii ale unor cărți electronice e o dovadă de lipsă de simț practic. Biții au fost și vor fi întotdeauna ușor de copiat. Va trebui, prin urmare, să găsim un alt pretext pentru a primi bani în schimbul a ceea ce scriem. Nu afirm că e imposibil să cîștigi din vînzarea de cărți electronice, dar, categoric, nu poți obliga un cititor să plătească pentru a avea acces la informația care poate fi copiată gratuit.

Nu ar fi însă prima oară în istorie cînd industriașii creației ar trece printr-o astfel de tranziție brutală. Actorii de vodevil au fost nevoiți să efectueze tranziția spre show-urile radiodifuzate. Au pierdut astfel controlul asupra spectatorilor. Da, s-au cîștigat bani și de pe urma radioului, dar cine-ar fi putut prezice că, pentru ca acest

lucru să fie realizabil, avea să fie nevoie de crearea licențelor de emisie, de inventarea unor noi metode statistice pentru măsurarea audienței și de apariția organismelor care să vegheze, mandatate fiind de stat, la respectarea legalității în acest domeniu?

A prezice viitorul industriei cărții e la fel de dificil. Nu știu cum își vor cîștiga traiul scriitorii într-o astfel de lume viitoare, dar știu sigur un lucru: nu voi afla niciodată acest lucru dacă voi întoarce spatele internetului. Implicîndu-mă în publicarea în format electronic, urmărind ceea ce fac sute de mii de cititori cu cărțile mele, distribuite gratuit prin intermediul internetului, obțin cele mai valoroase informații despre ce va însemna viitorul meu, ca scriitor. Același lucru e valabil și pentru cei care îmi tipăresc cărțile. Oricît de mare ar fi miza anticipării pentru mine, pentru editorii mei ea e și mai mare. Iată de ce, atunci cînd am propus distribuirea gratuită a cărților mele în format electronic, simultan cu apariția edițiilor tipărite, editorii mei au fost deîndată de acord.

S-a dovedit o decizie rentabilă. Această „cercetare a pieții" prin oferirea gratuită a edițiilor electronice a ajutat la vînzarea edițiilor tipărite. Mai mult chiar, lărgirea publicului care mă citește mi-a deschis considerabil aria activităților, aducîndu-mi cereri de articole bine plătite, un post universitar, mai multe contracte de traducere a cărților mele. Entuziasmul fanilor mei nu a ajutat doar la vinderea cărților, ci m-a ajutat să-mi vînd abilitățile.

N-a existat nici o altă epocă în istorie în care populația acestei planete să citească atît de mult, din cele scrise de atît de mulți autori. Internetul e paradisul, prezent și viitor, pentru cei care vor să-și cîștige existența scriind.

Traducere din limba engleză: Horia Nicola Ursu

O versiune ușor diferită a acestui articol a apărut în ianuarie 2006 în revista FORBES.
Copyright © 2006 by Cory Doctorow.
Toate drepturile rezervate.

Cory Doctorow s-a născut la Toronto, în Canada, la 17 iulie 1971. Tatăl său l-a îndrumat spre science fiction și calculatoare. Prima povestire a vîndut-o la 17 ani, dar i-au trebuit încă zece ani pînă să dea lovitura. În prezent este colaborator la revistele *Wired*, *Popular Science* și *Make*, co-editor al weblogului *Boing Boing*. Vorbește în public și scrie despre problemele copyright-ului punîndu-și în aplicare ideile prin postarea cărților, povestirilor și articolelor pe internet. Este co-fondatorul unei firme de soft înființată în 1999 și vîndută în 2003.

Bibliografie:

Romane: *Down and Out in the Magic Kingdom*, 2003 (nominalizare Nebula, premiul Locus în 2003) — http://craphound.com/down/; *Eastern Standard Tribe*, 2004 — http://craphound.com/est/; *Someone Comes to Town, Someone Lives Town*, 2005 — http://craphound.com/someone/

Povestiri: *A Place so Foreign and Eight More*, 2003 (premiul Sunburst, 2004 pentru cea mai bună carte canadiană de SF) — http://craphound.com/place/

Non-fiction: *The Complete Idiot's Guide to Writing Science-Fiction* (co-autor Karl Schroeder), 2000; *Essential Blogging*, 2003

Liviu Radu

Spre Ierusalim!

Grupul fusese selectat din cauza lui Giulio.

Dar nici Giulio, nici ceilalți nu știau acest lucru. Nici măcar că fuseseră selectați.

— Îmi permiteți, respectabile frate, să vă ajut?

Fratele Laurențio se întorsese și văzuse un flăcău înalt, voinic, cu figura blîndă și naivă ce strălucea de-o lumină interioară. Aruncase fînul din furca de lemn în fața cailor și răspunsese oftînd:

— Dacă nu ți-e teamă să te murdărești și scîrbă de miros, strînge bălegarul din donița aia, apoi azvîrle-l peste bord...

— Scîrbă n-are cum să-mi fie, frate, pentru că toată viața am rînit la grajduri, iar mirosul de bălegar îmi place... Animalele sînt mai bune ca oamenii, te poți înțelege ușor cu ele... Mănîncă doar iarbă și grăunțe... Lucruri nespurcate..., adăugase el, luînd lopata lată și începînd să adune gunoiul într-un colț.

Au robotit împreună, fratele Laurențio hrănind animalele, iar flăcăul cel voinic, cu figură de copil, curățînd țarcul de lemn de pe punte. Împrejmuirea era acoperită cu o prelată, să apere armăsarii pur-sînge de ploaie sau de soarele prea puternic.

În timp ce munceau, vorbeau liniștiți, fără grabă, ca niște vecini ce-și dădeau o mînă de ajutor.

— Ce cauți pe galeră, băiete? întrebase călugărul. Te-am văzut ieri la vîsle... E adevărat, nu erai în lanțuri...

— Așa m-am înțeles cu căpitanul, că bani n-am. Să mă ducă pînă la Constantinopol, iar eu să muncesc. Să trag de

vîsle, cînd nu bate vîntul... Azi am noroc, pînzele-s umflate, vîslașii se odihnesc.

— Și cu ce treabă la Constantinopol? se interesase fratele.

— Apoi cum? Cînd toată creștinătatea s-a ridicat să-i alunge pe păgîni din Locurile Sfinte, eu să am grijă de vaci? C-a fost și la noi în sat părintele Pietro, de ne-a vorbit... Mie mi-au dat lacrimile la gîndul că mormîntul Mielului se află în mîna necredincioșilor. Știți, adăugase el, cu un zîmbet larg, plin de lumină, eu am iubit întotdeauna Pruncul... De mic copil... Cînd mă duceam la biserică și priveam icoanele, simțeam așa, un fel de căldură... de nu mai știam de mine... Și mi-a plăcut să mă rog. În felul meu, că n-a avut cine să mă învețe... Vorbeam cu Pruncul și-i povesteam de toate cele, iar el îmi răspundea și mă sfătuia...

— Și ce te sfătuia? întrebase fratele Laurențio, cu un strop de suspiciune.

— Să fiu bun și să iert... Să rabd, să îndur, pentru că mă va primi lîngă el... Dar eu știu că-s păcătos și nu merit, încheiase cu tristețe flăcăul.

— Și ce păcate ai tu, băiete? zîmbise călugărul, un bărbat matur și aspru care, probabil, văzuse multe înainte de a se adăposti între zidurile mînăstirii. Ai umblat după fete? Îți place băutura? Ai mîncat de dulce în post?

— Nu! făcuse indignat băiatul. Nu, oftase el apoi. Păcatul cel mare e trufia, așa ne-a spus părintele Matteo, la predică... Iar eu sînt trufaș, pentru că-mi închipui că Mielul cel bun vorbește cu mine, un cioban oarecare... Însă mi-e atît de drag! exclamase el, cu o asemenea sinceritate, încît bărbatul se simțise emoționat. Aș fi în stare să mă jertfesc pentru El! Nu-s învățat, n-am avut cum să mă duc în țara păgînilor și să-i îndrum pe calea cea dreaptă, iar în mînăstire n-au vrut să mă primească...

— De ce? își continuase interogatoriul fratele Laurențio.

— Pentru că-s copil al nimănui... M-au găsit niște ciobani, la marginea pădurii. Născut din păcat, părinte, și lepădat de-o mamă ce încerca să-l ascundă... Așa că am

ajuns și eu cioban... Dar fratele Pietro ne-a spus că oricine se duce în Țara Sfîntă, să lupte împotriva cîinilor de păgîni, va fi iertat de toate păcatele! Așa că am lăsat vitele și m-am dus la Genova. Am rătăcit prin port, încercînd să mă angajez ca slugă sau grăjdar la vreun cavaler cruciat, dar nimeni n-a avut nevoie de mine... Pînă l-am găsit pe căpitanul galerei ăsteia, care nu putea pleca pentru că nu avea destui vîslași. Și-am făcut tîrgul cu el. Să trag la rame, să îndur biciul ca orice rob, pînă vom ajunge la Constantinopol. Numai că nu m-a pus în lanțuri, iar cînd nu se vîslește sînt liber să ies pe punte, să respir aer curat... Că acolo, în cală, e o duhoare...

— Și după ce-o să ajungi la Constantinopol, ce-o să faci?

— Domnul o să mă îndrume! răspunsese, plin de încredere, flăcăul. N-o să mă lase! O să găsesc vreun grup de cruciați să mă primească alături de ei. C-am auzit că și oameni sărmani s-au pornit, alături de sihastrul Pietro, spre Țara cea Sfîntă... Mi-oi găsi un loc printre ei... Domnul e mare, n-o să mă părăsească!

Astfel făcuse cunoștință Giulio cu frații Ordinului Sfîntului Joachim. Fratele Laurențio îi povestise despre el starețului, părintele Gabriel, iar acesta îl urmărise pe ciobănaș tot timpul călătoriei. Îi plăcuse băiatul. Era muncitor, supus, ascultător și harnic. Și, mai ales, plin de credința aceea naivă, pură, profundă, instinctivă, care generează sfinți și martiri. Părintele Gabriel știuse de la început ce voia, dar așteptse să se convingă că făcuse alegerea potrivită. Drumul pînă la Constantinopol era lung, avea timp să se lămurească. Nu trebuia să se grăbească...

Frații Ordinului Sfîntului Joachim nu erau mulți. Doar douăzeci și trei. La început fuseseră douăzeci și cinci, dar doi muriseră pînă să se îmbarce pe galeră. Unul de boală, celălalt căzînd de pe cal, în timp ce învăța să mînuiască lancea în galop.

Abația Sfîntului Joachim fusese bogată din timpuri străvechi. Întemeiată de comitele Joachim, însoțitor al

împăratului Carol cel Mare, ce-o ridicase și o înzestrase din belșug „pentru a avea cine să se roage pentru izbăvirea păcatelor mele cele grele săvîrșite în timpul războiului cu longobarzii", cum zicea în actul de donație, o numise după sfîntul lui protector, care-l ridicase la ranguri înalte, îi adusese bogăție și noroc în război. Tatăl Fecioarei fusese un om modest, dar cel ce-i purta numele, războinic trufaș și violent, care se speriase singur de ceea ce fusese în stare să săvîrșească la mînie, sperase ca, ridicînd mînăstirea și dăruind-o cu de toate, să aibă cine să-i pună o vorbă bună pe lîngă Madonă.

Abația avusese, de la început, un număr fix de călugări. Doar cincizeci. Iar cînd valul credinței împinsese zeci de mii de oameni spre răsărit, călugării mînăstirii nu rezistaseră și, poate sub influența obscură a războinicului fondator, hotărîseră să-și aducă și ei jertfa pentru cauza sfîntă. Abatele, părintele Gabriel, decisese înființarea unui ordin religios restrîns, la care să participe doar membrii comunității. Alesese jumătate din călugări, pe cei mai în putere, îi înarmase și-i antrenase (gurile rele spuneau că, înainte de a se ascunde în spatele zidurilor groase ale mînăstirii din munți, fusese unul dintre apropiații împăratului Heinrich...). Obținuse ușor bula papală, își luase cavalerii-călugări și-i îmbarcase pe o galeră genoveză ce urma să-i ducă pînă la Constantinopol, unde să se alăgure forțelor principale ale cruciaților.

Toate aceste informații se găseau în dosarul întocmit de Mortimer.

Navigaseră îndelung, vremea bună alternînd cu furtuna, iar Giulio avusese destul timp să se împrietenească bine cu fratele Laurențio.

Într-o dimineață, dinspre orizont apăruse o galeră ce se apropia iute. Căpitanul dăduse alarma. Marinarii se strînseseră pe punte, cu arcurile și săbiile scurte, late, pregătite. Cavalerii-călugări se aliniaseră și ei alături. Se liniștiseră însă văzînd drapelul Sfîntului Marco.

Galerele se apropiară una de cealaltă, iar căpitanii schimbară saluturile de rigoare.

— Ce mai e nou la Constantinopol? întrebă genovezul.

— Împăratul bizantin a aprobat trecerea cruciaților în Asia Mică, îi strigă venețianul. Armata creștină a cucerit deja Antiohia și coboară spre sud, spre Locurile Sfinte! Victorie, frați întru credință! Mare victorie!

Călugării-cavaleri căzură în genunchi. Din piepturile lor se înălță, răsunînd peste întinsul mării, un imn de slavă adus Atotputernicului. În cală, Giulio, care trudea la vîsle, șoptea rugăciunile lui fără noimă, cu figura luminată de un zîmbet de pe alt tărîm:

— Venim, Pruncule! Venim, și a Ta va fi împărăția! Atît în cer, cît și pe pămînt!

După ce rostise, cu glas scăzut, o rugă scurtă în latină, abatele Gabriel se apropie de căpitanul genovez și-i zise:

— Seniore, avem ceva important de discutat.

— Poftiți în cabină, prea sfinte...

— Putem vorbi și aici. Voi fi scurt. Ne-am înțeles să ne duci la Constantinopol. Speram să trecem în Asia Mică împreună cu celelalte trupe. Din moment ce armata a plecat, nu cred că mai avem ce căuta acolo. Bănuiesc că bizantinii au fost încîntați să scape de mulțimea soldaților și nu cred că ar vedea cu ochi buni apariția altor forțe. Iar noi, fiind puțini, s-ar putea să avem necazuri cu ereticii greci. Cred că ar fi mai bine să ne debarci pe țărmul Asiei Mici, într-un loc din care să putem ieși în întîmpinarea avangărzii cruciate. Vom avea astfel ocazia să participăm la lupte și să ne spălăm de păcate. De nu, s-ar putea să ajungem prea tîrziu, după sfîrșitul războiului...

Căpitanul făcu o mutră gînditoare, șovăitoare. De fapt, propunerea îl încînta. O dată galera golită de cai și călăreți, ar fi ajuns mai repede în Bizanț, unde probabil că se îngrămădeau prăzi luate de la păgîni și care se vindeau, acuma, pe nimic... După ce tăcu îndeajuns pentru a nu-și da pe față mulțumirea, răspunse tărăgănat:

— Prea sfinte, asta înseamnă schimbarea cursului... Să navighez în niște ape pe care nu le cunosc... Poate nimerim peste galerele barbarilor... Oricum, voi lungi durata călătoriei. Iar dumneavoastră nu știți ce vă așteaptă pe țărm... Poate că-i mai sigur să mergeți la Constantinopol...

— Cît? întrebă scurt starețul.

Tîrguiala se sfîrși repede, pentru că abatele Gabriel trata problemele bănești ca un mare senior: zvîrlea cu aurul fără să-și facă griji. Avea de unde...

Iar galera își schimbă cursul spre est.

— Mai vreau ceva, se întoarse din drum abatele. O dată cu noi o să coboare și băiatul acela de la vîsle. Giulio.

— Dar, prea sfinte, am o înțelegere cu el... Și nu pot să mă lipsesc de un vîslaș...

— Ba poți. Galera va fi mult mai ușoară după ce-o să coborîm. Iar un om în plus sau în minus nu contează. Și la cît ți-am plătit...

Căpitanul se mulțumi să facă o plecăciune. Într-adevăr, chiar și așa, tîrgul rămînea foarte avantajos.

Acum navigau iute. Vîslașii grăbiră ritmul, mînați de bici. Și, ca și cum Domnul ar fi fost alături de ei, o briză ușoară umflă pînza, mărind viteza. Căpitanul abia aștepta să scape de pasageri, iar aceștia abia așteptau să se vadă pe pămîntul Palestinei.

Nu reduseseră ritmul nici în timpul nopții. Luna plină strălucea pe cerul senin, luminîndu-le calea. Iar nava gonea, gonea, grăbită să-și îndeplinească destinul...

În zori, țipete stridente de pescăruși îi strînseseră pe punte.

La lumina slabă a crepusculului, se zărea linia întunecată a țărmului, dominată în depărtare, spre nord, de munți înalți.

Ajunseseră.

Apoi, de dincolo de orizont, reflexul sîngeriu al răsăritului. Și, brusc, invazia de lumină puternică, victorioasă, ca un strigăt de bucurie...

Acum se vede alimpede plaja îngustă, goală, dincolo de care se întindea o pustietate galbenă, ce reflecta soarele în mii de grăunțe sticloase de nisip.

Căpitanul grăbi acostarea, pregătind din timp rapma de debarcare a cailor. Era hotărît să-și lase cît mai iute pasagerii pe țărm, înainte ca paza de coastă arabă să dea alarma și să se pomenească înconjurat de corăbii și bărci pline cu păgîni înarmați pînă-n dinți.

Oameni și cai coborîră pe podul de scînduri aruncat în apa puțin adîncă de lîngă mal, bălăcindu-se în saramura vălurită, alunecînd pe fundul nisipos. În grabă, tot mai în grabă, gîfîind din greu, se tîrîră prin apa pînă la genunchi spre plajă, împleticindu-se sub greutatea armelor și a sacilor de provizii. Știau că dacă dușmanul îi izbea acum erau pierduți. Din fericire, țărmul rămase pustiu. Nici un călăreț în alb, cu suliță subțire, pe dunele de dincolo de plajă.

Primul ajunse la țărm Giulio, deși căra în spate doi saci. Se aruncă la pămînt, lepădîndu-și povara, și sărută nisipul încins.

— Mulțumescu-ți, Doamne, că mi-ai dat bucuria să ajung în Țara în care Ți-au călcat picioarele! Acum pot să mor. Doar atîta îți mai cer: să faci să tîrăsc după mine cît mai mulți dintre păgînii care Ți-au spurcat mormîntul!

În urma lui, șiroind de apă, cai și cavaleri în cămăși ușoare de zale, cărînd sacii cu echipament greu, de luptă, și lăncile lungi...

Părintele Gabriel, fără a le lăsa o clipă de odihnă, îi aranjă imediat în formație de apărare, gata să respingă orice atac neașteptat. Iar după ce-și uniră glasurile într-o rugăciune umilă, cu ochii plini de lacrimile bucuriei împlinirii, se pregătiră de marș. Își puseră armurile, șterseră caii de apa sărată și-i înșeuară, apoi porniră spre locul în care se afla, după părerea lor, Ierusalimul.

Giulio, care primise, spre uimirea lui, un cal, o armură cu tot felul de arme pe care nu știa a le mînui și o pelerină albă, lungă, pe care era trasată o cruce roșie, cu bara

transversală mai lungă, întoarse capul spre marea pe care abia o părăsiseră.

Galera se îndepărta în grabă de țărm. O jucărie măruntă, alergînd pe valuri...

Se alătură grupului care înainta lent prin nisipul fierbinte, în urma abatelui, care ținea în mînă lancea de care era prins un drapel alb, cu aceeași cruce roșie.

Caii fornăiau încet, respirînd aer fierbinte, uscat, atît de diferit de cel sărat și umed cu care se obișnuiseră. Pășeau cu grijă, nevenindu-le să creadă că pămîntul pe care călcau nu se legăna continuu, ca puntea navei...

— Cred că-i momentul să efectuăm transferul, zise Davidson.

— Ai dreptate, îi răspunse Mortimer. După investigațiile mele, peste o jumătate de oră, după ce vor trece de primul șir de dune, vor nimeri peste o coloană arabă ce se îndreaptă spre nord. În bătălia ce va urma, nu va scăpa nici unul. Mahomedanii nu vor lua prizonieri, ca răspuns la modul în care s-au purtat cruciații în Antiohia. Deci, nici un pericol!

— Știm că ți-ai făcut treaba conștiincios, bombăni Morrison. Și cunoaștem toate amănuntele. Am citit și noi dosarul. Fă naibii transferul, să vedem ce-o ieși de data asta!

Mortimer zîmbi satisfăcut. Știa că Morrison îl invidia. Asta însemna că face treabă bună. Încă rînjind, lansă comanda de efectuare a transferului.

Mergeau încet, prudenți, doritori însă să iasă din întinderea de nisip de lîngă plajă, în care copitele cailor negri se cufundau.

Cu toate că soarele abia răsărise, armurile se încinseseră deja. Nu îndrăzneau să le scoată. Ridicaseră doar vizierele coifurilor.

Deodată, soarele se întunecă, aerul se învîrteji în jur, ca o spumă neagră ce se rotește într-o vîltoare, iar în locul căldurii moleșitoare, asupra lor se abătu un frig turbat.

Se înghesuiră unii într-alții, tremurînd aidoma unei turme de oi prinse de viscol.

Întunericul dispăru, la fel de brusc. În locul lui, o lumină difuză, ce curgea din doi sori verzi ca smaraldul, împodobind cerul neguros. Ceața lipicioasă, rece, pătrundea prin crăpăturile armurilor, înțepenindu-le brațele.

Caii nechezară, îndurerați. Se sufocau. Încercau să respire și nu puteau.

Giulio se uită în jur. Nisipul galben, lucind în soare, dispăruse. În locul lui, cît vedeai cu ochii, o mlaștină bolborosind intermitent, lăsînd să iasă la suprafață bule mari, rotunde, care se spărgeau cu zgomot, slobozind aburi verzi, ca niște tentacule ce se topeau în ceața înconjurătoare.

Apoi simți duhoarea. Un miros de hoit, care-ți tăia răsuflarea. Înțelese de ce caii nu mai puteau să respire, pentru că și el se sufoca. Îl cuprinse o amețeală ciudată, adormitoare, care-l împiedica să gîndească, să se miște... Ceilalți păreau a fi în aceeași stare: înlemniți, cu ochii holbați, s-ar fi zis că nu cunosc decît uimirea, spaima, durerea, chinul...

Din străfundurile minții se ridică, greu, înțelegerea. O capcană a Celui Viclean! Dornic să nu-i lase să-și facă datoria...

Se strădui să spună o rugăciune, dar buzele și limba nu-l ascultau, înțepenite de frigul aspru, nepămîntesc... Iar ceața verde se tîra spre ei, ca o fiară lacomă, nesătulă, în zgomotul sec al bulelor ce se spărgeau la suprafața mlaștinii...

Făcu un efort deosebit, concentrîndu-și toată energia în mîna dreaptă, care scăpase hățurile. Cu greu, de parcă ar fi avut atîrnate de degete pietre de moară, reuși să-și ridice brațul, să-și atingă fruntea cu falangele înghețate... Apoi continuă gestul, lăsînd mîna inertă să-i cadă spre piept. Încăpățînîndu-se, strîngîndu-și disperat puterile, reuși să ducă mîna în sus, spre umărul drept, apoi s-o arunce spre cel stîng, rostind în gînd, deoarece gura nu-l asculta, cuvintele sacre: „În numele Tatălui, al Fiului și Spiritului Sfînt, Amin".

În clipa în care degetele îi atinseră umărul stîng, iar gîndul țipase disperat „Amin!", vîltoarea verde se văluri, ca gonită de un uragan, cei doi sori verzi se stinseră și mlaștina erupse în clocot. Frigul se strînse, se ghemui, țîșnind de sub armură, iar degetele începură să-l furnice. Buzele țepene se mișcară cu putere, ca scăpate dintr-un clei vîscos, iar din gît îi țîșni, într-un strigăt răgușit, cuvîntul pe care se străduise din greu să-l rostească:

— AMIN!

În jur, ca scăpate de sub un voal ce le acoperise, izbucniră dunele de nisip. Aerul cald, înăbușitor, îi pătrunse în gîtlejul uscat, carel ardea, ca un balsam mîngîietor. Pe cer, soarele își dezlănțuise din nou sulițele arzătoare.

Lîngă el, ceilalți călugări gîfîiau, sorbind cu poftă aerul fierbinte. Caii căzură în genunchi, iar călăreții se prăvăliră din șei.

Rămaseră un timp în nisipul încins, apoi abatele Gabriel își reveni și spuse, cu voce dogită:

— Mare e credința ta, băiete! Dumnezeu te-a ales pentru fapte mari, pentru că doar tu ai reușit să ne scapi din vraja demonului, aliatul de nădejde al păgînilor...

Apoi, după ce se închină cu greu, adăugă, cu vocea încă răgușită:

— Vom face tabăra aici, să ne odihnim după încercarea prin care am trecut.

— Cît a durat? se interesă Mortimer.

— Numai douăsprezece secunde, îi răspunse Morrison.

— Doar atît? se miră Davidson. Am avut impresia că a trecut o veșnicie... Cum de-au scăpat de vaporii otrăviți de pe Merola?

— Așa cum au scăpat și ceilalți, mîrîi Mortimer. Douăsprezece secunde... Poți scoate ceva din asta, Jack?

— Deocamdată nimic. Durata n-are nici o legătură cu numărul persoanelor din grup. E un timp destul de bun, dar nu cel mai bun. Nu reușesc să găsesc nici o logică... Oricum, să vedem ce-o să se întîmple mai departe... Mă

înnebunește gîndul că nu găsesc nici o explicație, se enervă Morrison. Ai vreo părere, Brad?

— Poate..., oftă Mortimer. Însă-i prea absurdă ca să ți-o spun. De acord, să vedem ce va urma. Rămîi de gardă, Dick?

— Rămîn, se resemnă Davidson. Cine mă schimbă?

— Eu, se oferi Morrison. Hai la culcare, Brad.

Se treziră în zori, odihniți și refăcuți. Strînseră corturile, hrăniră caii cu ultimele grăunțe, apoi se adunară în jurul părintelui Gabriel, care oficie slujba de dimineață.

Încălecară și porniră spre dunele înalte, ce se întindeau spre orizont.

Soarele se înălțase și-și încerca săgețile pe ei. Îi izbea încă slab, ricoșînd în strălucirea platoșelor sau înfundîndu-se în pelerinele albe, cu cruce. Deveneau însă din ce în ce mai puternice...

Nu discutară despre încercarea prin care trecuseră, de parcă ar fi fost ceva normal. Părintele Gabriel îl chemase pe Giulio lîngă el, în fruntea grupului. Călăreau alături, tăcuți. Tînărul aștepta răbdător ca abatele să-i spună ce dorea de la el. Dar acesta tăcea. După un timp, oftă și zise:

— Nu știu unde sîntem, Giulio. N-am dat de nici un drum. Unde-o fi armata noastră? Mi-e teamă să nu ne rătăcim în pustiu... Proviziile s-au terminat... Apă mai avem doar pînă la prînz... Noi putem răbda, dar caii...

— Nu mi-e teamă, părinte, răspunse Giulio, plin de încredere. Domnul va avea grijă de noi, sînt sigur!

Bărbatul matur, trecut prin multe, îl privi ciudat. Apoi încrederea băiatului păru să i se transmită și lui, pentru că zîmbi și dădu pinteni calului. Urcară cu greu pe nisipurile alunecoase, care fugeau de sub copite, pînă ajunseră în vîrful dunei. Se opriră și scrutară zona din jur.

— Priviți! exclamă Giulio, arătînd în față, un pic spre dreapta, unde se vedea un petic de verdeață.

— O oază! se bucură starețul. S-ar putea să fie locuită! se îngrijoră el, imediat. Poate e sediul vreunei garnizoane... Să ne apropiem cu prudență.

N-avuseseră motive de grijă. Oaza era pustie.

Un lac mic, cu apă limpede, în jurul căruia creștea iarbă deasă, suculentă. Copaci stufoși, plini de roade.

Descălecară și adăpară caii însetați, apoi îi lăsară să pască în voie. Se duseră spre pomi să le guste roadele.

— Smochine! strigă încîntat fratele Stephan, un german înalt, blond.

Se repeziră cu toții să se înfrupte, apoi începură să strîngă fructele dulci în saci, gîndindu-se la drumul care-i aștepta.

După ce au umplut burdufurile cu apă, s-au pregătit de plecare. Giulio, care cercetase toată oaza, veni încîntat:

— Părinte, dincolo de copaci începe un drum pietruit. Duce spre răsărit. Dacă n-o fi chiar drumul spre Ierusalim, măcar ne va scoate în vreun oraș de unde să aflăm încotro trebuie s-o luăm...

Porniră mai departe. Mai încrezători ca înainte.

— Ai văzut smochinele? întrebă Davidson.

— Da, îi răspunse Morrison, luîndu-și ochii de pe ecran. Erau uscate și presate. Așa cum le aduc negustorii în Europa, nu așa cum arată proaspete... Ciudat, credeam că în Italia creșteau smochini...

— Nu uita că mînăstirea Sfîntului Joachim se află în nord, spre granița cu ducatul Tirolului, în munți. Ai văzut forma frunzelor? se interesă Mortimer. Semănau cu cele de viță-de-vie, doar că erau mult mai mari.

— Ai vreo explicație, Brad?

— În *Geneză* se spune că, după ce-au descoperit că sînt goi, Adam și Eva și-au făcut straie din frunze de smochin. În Europa, tradiția cerea ca sexul statuilor sau al picturilor să fie ascuns de o frunză de viță. Cred că li s-a părut normal ca frunzele să aibă aceeași formă, din moment ce îndeplinesc aceeași funcție...

— Mda, mormăi Davidson, nu tocmai convins.

Cei mai încîntați de descoperirea drumului erau caii. Mergeau țanțoși, bocănind cu potcoavele pe lespezile de pieatră. Se săturaseră de umblatul prin nisipul încins, în care li se afundau copitele.

Drumul pustiu nu trecea prin nici o localitate. Călătoreau de două zile și nu întîlniseră pe nimeni. În jur, văluреala de dune, întinzîndu-se spre depărtări, obosea privirea prin monotonie. Căldura te îndemna la picoteală...

Nici urmă de cruciați, nici urmă de mahomedani...

Nici urmă de Ierusalim.

— De cît timp merg așa?

— De trei săptămîni.

— Totuși, după timpul lor, n-au trecut decît două zile...

— Și ce-i cu asta? Știi doar că timpul e relativ...

Seara, după ce-și făcuseră tabăra la merginea drumului și mîncaseră, se strînseseră să se sfătuiască. Drumul prin pustietate părea fără sfîrșit. Ce-aveau de făcut? Direcția părea a fi bună, dar dacă se înșelau? Dacă treceau pe lîngă Ierusalim și se înfundau în deșert sau în zonele populate, puternic apărate, dinspre Damasc?

Părintele Gabriel încheie discuția, gînditor:

— Să ne rugăm Domnului să ne lumineze. Noaptea e un sfetnic bun. Poate am greșit că nu ne-am dus la Constantinopol. Acolo am fi găsit călăuze și îndrumări... Să avem încredere în mila Celui de Sus. Rugați-vă, fiii mei, ca măcar moartea noastră să fie întru slava Mîntuitorului, să nu pierim zadarnic prin nisipuri...

Apoi îngenunche în fața cortului, rămînînd cu capul plecat. Ceilalți îl imitară. Se rugară în tăcere, îndelung. După un timp, părintele Gabriel se ridică și intră în cort, urmat de mulțimea fraților. Doar Giulio rămase în genunchi, fără să scoată un cuvînt, cu gîndurile spre alte sfere, pînă răsăriră stelele...

Nisipul cald dogorea încă, dar aerul se răcise.

Cutremurat de un fior, flăcăul intră și el sub acoperișul de pînză.

Tăcerea ireală, netulburată de nici un sunet, se întinsese ca un linţoliu negru, în întunericul înțepat doar de sclipirea slabă a aștrilor.

Fratele Andreo rămăsese de pază, statuie nemișcată, scînteind slab a armură șlefuită ce oglindea strălucirii pale, îndepărtate.

În zori, se treziră iute și se rugară din nou. Nu atît din obligație călugărească, cît din credința sinceră ce-i împinsese să ia armele. Din dorința de a ajunge pe tărîmul pe care-l visau și pe care voiau să-l elibereze. Din nevoia de a căpăta încredere. Iar ruga le-a adus elan și le-a împrăștiat spaima ce-i cuprinsese seara, o dată cu întunericul deplin, tovarăș al Celui Viclean...

Au pornit mai departe veseli, încrezători. Caii, odihniți, galopau ușor în aerul ce păstra încă răcoarea nopții. Drumul urca lin spre vîrful unei coline.

Abatele Gabriel, care călărea în frunte, ca de obicei, se opri brusc pe culme și-i așteptă și pe ceilalți. Rămaseră acolo, înghesuiți, privind în valea ce se întindea în fața lor.

Printre dunele întinse își făcuse loc o pădure deasă, cu o verdeață de-o prospețime uimitoare. În spatele ei, o cetate uriașă, cu ziduri înalte, puternice, pline de creneluri și turnuri. Înapoia lor se vedeau turle ascuțite, acoperișuri strălucind roșu a țiglă nouă.

— Ierusalimul! oftă Giulio, iar ceilalți tresăriră.

Nu-și dăduseră seama că tăcuseră toți, copleșiți de uimire și fericire.

— Glorie! se înălță vocea abatelui. Glorie ție, Doamne!

Iar călugării-cavaleri i se alăturară în imnul tumultuos, de slavă a Celui Atoateziditor.

Cântul răsuna puternic, ca într-o catedrală imensă, intonat parcă de mii de glasuri...

— Ceva nou? se interesă Mortimer.

— Nimic deosebit. Orașul seamănă mult cu Genova. Turnurile aduc însă cu cele din Nürnberg.

— Nu-i de mirare. Majoritatea călugărilor n-au văzut alt oraș în afară de Genova. Iar starețul lor, dacă-i adevărat tot ce scrie în dosar, a cunoscut bine Nürnbergul...

Se îndreptau spre oraș. Trecuseră prin pădurea deasă, de stejari bătrîni și brazi înalți, fără să se oprească. În fața zidurilor se întindea un spațiu larg, neted, acoperit cu iarbă deasă, scurtă, ca un covor bătătorit.

Cetatea se rezema de muntele din spate. În față, un șanț larg, plin cu apă.

Se opriră la marginea cîmpului. Auziră trompete sunînd alarma, iar pe creneluri apărură arcași. Apoi scîrțîitul podului mobil ce cobora și al porții ce se deschidea. Dintre ziduri se scurseră iute cete de călăreți pe cai negri, fluturînd flamura verde a profetului mincinos. Goneau spre ei, agitînd lănci și săbii ciudate, late, încovoiate. Strigau cuvinte de neînțeles, într-o limbă barbară, guturală, dezgustătoare.

Fără să stea pe gînduri, cei douăzeci și patru de cavaleri cu mantii albe își întinseră lăncile și se avîntară în întîmpinarea dușmanului. Cele două grupuri se izbiră într-un trosnet nebun de lănci lovind în scuturi, de lemn sfărîmat, de trupuri zvîrlite din șei...

Giulio își frînsese lancea de la prima ciocnire. Lăsase deoparte sabia, pe care nu știa s-o mînuiască prea bine, și apucase ghioaga grea, cu măciulie groasă de oțel. Izbea în jur, lovind călărețiі în negru și verde, parînd cu mînerul de metal mușcăturile iataganelor...

Apoi, deodată, zgomotul turbat se opri. Se auzeau doar fornăitul cailor și gîfîitul greu al luptătorilor. Dușmanii zăceau cu toții la pămînt. Cîțiva cai fără călăreți alergau bezmetic pe cîmp.

Rămaseseră o clipă privind chipurile îngrozitoare ale celor cu care luptaseră. După aceea, își ridicară ochii spre abate. Figura acestuia se schimbase. Dispăruseră toată bunătatea și blîndețea aspră. În locul lor, o hotărîre cumplită,

inumană, de luptător decis să învingă. Le făcu semn cu spada să-l urmeze și-și mînă calul înspumat spre poarta deschisă a cetății.

Apărătorii, uimiți de victoria grupului minuscul, reacționară cu întîrziere. Totuși la timp... Cînd potcoavele cailor în goană atinseră scîndurile groase ale podului mobil, grilajul de fier se prăvălise deja, astupînd deschizătura din zid.

Călăreții buluciți pe punte abia apucară să se ferească de valul de smoală și ulei încins ce se prăbușea de sus, de pe creneluri.

Se retraseră încet, la adăpostul scuturilor mari, în care răpăia grindina de săgeți ce curgea de pe ziduri. Cînd ajunseră în afara bătăii armelor dușmane, părintele Gabriel oftă și zise:

— Ne întoarcem în pădure și facem tabăra acolo. Va trebui să luăm cu asalt cetatea. Să ne apucăm să construim mașini de asediu și-un berbece ca să sfărîmăm porțile... Domnul n-a vrut să ne dăruiască o victorie ușoară...

— Ai văzut cum arătau soldații ieșiți din cetate? se interesă Morrison. Nu semănau deloc a arabi...

— Unii nici a oameni nu semănau, rînji Davidson. Nasuri în formă de trompă, colți ca de mistreți... Cei mai umanoizi arătau a caricaturi de negri, cu buze extrem de groase și cercei mari în nas. Unii aveau trei brațe...

— Călugării ăștia sînt tare ignoranți, mîrîi Mortimer. Habar n-au de Palestina și de locuitorii ei. În mintea lor, mahomedanii sînt niște monștri care n-au nimic omenesc. Se așteptau la asta. N-ați observat că n-au avut nici un fel de reacție? Nici de spaimă, nici de mirare. Totul li se pare normal!

Se făcuse seară, iar luptătorii se strînseseră lîngă focul de tabără, oblojindu-și rănile. Nici unul nu scăpase nevătămat. Giulio avea un cucui zdravăn, iar mîna stîngă plină

de arsuri. Alții fuseseră atinși de săgeți sau de lănci, opăriți sau tăiați de iatagane. Din fericire, nu fusese ucis nici unul.

Încercaseră zadarnic să ia cetatea cu asalt. Erau prea puțini și nu reușiseră nici să se cațere pe ziduri, nici să sfarme poarta. Degeaba construiseră un turn mobil, de înălțimea zidurilor, pe care-l împinseseră spre cetate. Mahomedanii reușiseră să-l incendieze, cu săgeți cu smocuri de paie aprinse în vîrf. Berbecele făcut din trunchiul gros al unui stejar se rupsese după primele lovituri în poarta grea. Nu avuseseră din ce să-i facă un cap tare, de metal. Apoi torentele de ulei încins și smoală topită îi izgoniseră de lîngă întărituri. Iar asediații trimiseseră val după val de uriași înarmați cu lănci și măciuci, care-i hărțuiseră tot timpul...

Zi de zi reluaseră atacul, zi de zi fuseseră respinși. Încrederea din primul moment scăzuse. Se părea că Domnul nu-i considera demni să intre în Cetatea Sfîntă. Sau că trebuiau să-și răscumpere păcatele prin chinuri îndelungi... Asediul se transformase într-o treabă de rutină, în care se repetau zilnic aceleași lucruri, neschimbate.

Oboseala începuse a-și spune cuvîntul. Și rănile. Nu mai puteau lupta ca la început. Dușmanii erau mulți, iar numărul lor nu scădea. Stăteau pe ziduri, la adăpost, și rîdeau de eforturile lor zadarnice.

Abatele Gabriel hotărîse să le acorde luptătorilor o zi de odihnă. Să-și îngrijească rănile, să-și recapete forțele. Iar el să se gîndească îndelung la o cale mai bună de a trece de ziduri. Poate că, acolo unde nu izbutise forța, reușea șiretenia...

— N-o să-i înțeleg niciodată! exclamă Davidson. Sînt doar douăzeci și patru de inși! Cum își închipuie că pot lua cu asalt o cetate? Sînt nebuni! Am înțeles că Wolfgang von Grünwald, înainte de a ajunge abatele Gabriel, condusese oști, cucerise cetăți... Deci nu-i un novice într-ale armelor!

— Parcă-i singurul lucru de neînțeles în toată povestea! Am văzut, de altfel, grupuri mai mici care au reușit, rînji Mortimer. Nu mă întreba cum...

În zori, Giulio se trezi cu o senzație ciudată. Visase ceva atît de minunat, încît nu-i venea să creadă. Dacă ar fi adevărat... Se putea să fie doar un vicleșug al demonului... Trebuia neapărat să i se confeseze părintelui Gabriel. Poate că trufia, care-l făcuse să ajungă luptător alături de cavalerii Ordinului Sfîntului Joachim, deși nu era nici călugăr, nici cavaler, și cu atît mai puțin membru al ordinului, îl azvîrlise în ghearele Satanei... Iar Șarpele îi trimisese semne înșelătoare ca să-și bată joc de el...

Se ridică de pe pătura întinsă pe nisip și se duse spre cortul starețului. Nu se miră prea mult găsindu-l treaz, îngenuncheat, adîncit în rugă. Așteptă pînă ce părintele Gabriel ridică spre el privirea întrebătoare.

— Prea sfinte, sînt un păcătos... Am venit să mă spovedesc și să-mi primesc pedeapsa meritată...

— Ce-ai săvîrșit, fiule? zîmbi starețul, care nu-și închipuia ce păcat ar putea săvîrși băiatul acela atît de pur.

— Nimic, părinte... Doar că m-am lăsat cuprins de trufie... Iar demonul mi-a trimis un vis înșelător, plin de speranțe deșarte... Un vis atît de frumos, oftă el, încît în prima clipă am crezut că mi-a fost dăruit de Izbăvitorul nostru...

— Povestește, fiule. Visele sînt uneori înșelătoare, alteori profetice... Trebuie să meditezi îndelung în ce măsură conținutul lor te împinge spre bine sau spre rău... Povestește și vom vedea împreună ce fel de vis ai avut.

— Se făcea, prea sfinte, că stăteam în fața cortului și-mi ungeam cu untdelemn arsura de la mînă. Gemeam, pentru că rana mă ustura... Și am oftat: „Doamne, de ce ne chinuiești atît? Dacă nu meritățm să pătrundem în Orașul Sfînt, dăruiește-ne măcar o moarte de martiri". Atunci, totul în jurul meu s-a luminat și m-am trezit în altă lume, pentru că dispăruseră și cortul, și copacii din jur. Eram înconjurat de nori albi, pufoși, ca fulgii de gîscă... Iar norii ăia luceau aidoma unor sori. Și din mijlocul lor a răsunat un glas atît de puternic, părinte, că mi-a fost teamă că o să-mi spargă timpanele. Însă îmi vorbea cu blîndețe, prea sfinte, și cu

tristețe. Mi-a zis: „Giulio, credința ta nu-i atît de mare pe cît credeam dacă te îndoiești! Ești însă doar un om și nu poți pricepe cele ce-s deasupra oamenilor... Iată că-ți voi da semn, să-l pipăi ca Toma Necredinciosul și să crezi!". Și din norii ăia albi, luminoși, a apărut făptura Mîntuitorului, așa cum coborîse de pe cruce, cu palmele și tălpile găurite de piroane, cu rana din coaste din care șiroia sînge amestecat cu apă. Pe cap purta cununa de spini, care-i înroșise fruntea palidă. A întins mîna și a apucat cununa. I-a dat drumul, iar ea s-a rotit printre nori și a căzut lin. Norii se dădeau la o parte și o vedeam cum cade, din cerul acela îndepărtat în care mă aflam, pînă a ajuns pe pămînt. A atins solul și s-a înfundat în el. Iar glasul a răsunat din nou: „Privește bine locul, să-l ții minte! Fiindcă vei avea dovada, s-o pipăi cu mîinile tale și să crezi că Dumnezeu nu vă părăsește la nevoie". M-am uitat atent. Căzuse la marginea luminișului, acolo unde se termină pădurea și începe cîmpul din fața cetății. Chiar la poalele unui stejar gros, cu o scorbură între două crăci. Glasul a mai răsunat o dată: „Crede și vei învinge! Cetatea vă așteaptă!". Și m-am trezit rîzînd, părinte... Apoi mi-a trecut prin minte că un asemenea vis era prea frumos ca să fie adevărat, că era doar o amăgire a diavolului spurcat care-și bătea joc de lipsa mea de tărie în credință, de îndoiala mea în dreptatea Atotputernicului...

Abatele rămase gînditor. Credea în miracole, dar știa că, de multe ori, aparițiile nu erau decît închipuiri. Plăsmuiri ale dorinței oamenilor. Ce altceva putea visa un cruciat disperat și rănit decît că însuși Fiul Omului venise să-i dea ajutor? Poate că era totuși ceva adevărat în visul acela... În cele din urmă spuse:

— Poate că toți sîntem Toma Necredinciosul... Avem nevoie să vedem și să pipăim ca să credem... Trezește-i și pe ceilalți. Să mergem la marginea pădurii. Dacă locul pe care l-ai văzut există, vom afla imediat cît adevăr și cîtă minciună s-au strecurat în somnul tău.

După ce se strînseră cu toții și-și luară armele, gata să facă față oricărui atac neașteptat, porniră, cu Giulio în

frunte, spre locul în care copacii se răreau. Dincolo de cîmpul liber se zăreau zidurile întunecate ale cetății, cu focuri aprinse pe creneluri, la posturile de pază.

În lumina palidă a zorilor, Giulio cercetă nerăbdător locurile. Apoi, scoțînd un strigăt de bucurie, se îndreptă spre un stejar gros, rămuros. Între două crengi se vedea o adîncitură neagră, cu margini neregulate.

— Asta-i! exclamă el. Aici trebuie să săpăm!

Arătă spre pămînt, la cîțiva pași de rădăcina copacului.

Îngenunche și înfipse pumnalul mare, cu lama groasă, în crusta tare, uscată. Solul părea cimentat, atît de greu pătrundea tăișul în el. Lărgi cu dificultate săpătura, scoțînd în pumn bulgării uscați. Ceilalți rămaseseră în jur, privind nedumeriți. Starețul nu le spusese de ce-i trezise mai devreme ca de obicei, nici ce căutau în locul acela.

Giulio scormonea pămîntul cu înverșunare, aruncînd bucățile pe care reușea să le desprindă cu greu. Deodată, lama pumnalului pătrunse în gol. Sub crusta rezistentă se afla un spațiu lber. Vîrî mîna în deschizătura îngustă și apucă stratul de lut uscat, trăgîndu-l spre el. Se desprinse, ca un capac...

Dedesubt, într-o groapă căptușită cu mușchi uscat, zăcea coroana de spini. În vîrfurile ascuțite ale țepilor atîrnau încă broboane umede de sînge neînchegat.

Giulio se trase înapoi, cu teamă și respect.

— Prea sfinte..., îngăimă el, cu vocea sugrumată.

— Ridic-o, Giulio, îi zise starețul.

— Nu sînt demn, stăpîne, murmură flăcăul.

— Ba da, căci a ta a fost credința adevărată. Pe tine te-a ales Mîntuitorul ca să ne mustre pentru lipsa noastră de încredere...

Băiatul se plecă și-și strecură mîna, cu respect și înfiorare, sub coroana împletită din ramuri uscate, țepoase. Apoi o ridică deasupra capului.

Răsărind brusc, de dincolo de munți, soarele își azvîrli razele asupra cununii înălțate, poleind-o în aurul luminii sale. Iar picăturile de sînge sclipiră ca niște rubine prețioase.

Cavalerii-călugări îngenuncheară imediat, copleșiți de-o emoție de nedescris. Miracolul depășea limita închipuirii. Nu erau în stare să scoată o vorbă. Sorbeau doar din ochi strălucirea aurie din mîna tînărului...

— De data asta ce-au găsit? se interesă Mortimer, intrînd în camera monitoarelor.

— Cununa de spini a lui Isus, răspunse sec Mortimer.

— Interesant, mormăi Mortimer. E prima oară cînd apare o asemenea relicvă... Ce-a putut să le treacă prin cap! Bine. Lucrurile se precipită. Cheamă-l pe Dick. Înregistrați totul. Mai ales detaliile.

Rămaseră îngenuncheați îndelung, ascultînd ruga abatelui. Apoi, acesta se ridică. Pe figură i se citea o îndîrjire cruntă.

— Pornim atacul chiar acum! spuse el. Giulio, vei purta cununa și drapelul! Cu un asemenea semn, nu avem cum să nu învingem! Dumnezeu e alături de noi!

Giulio puse coroana de spini pe un scut rotund, ca o tipsie, și o ridică în mîna dreaptă. În stînga luă drapelul alb, cu crucea roșie ce avea bara transversală mai lungă. În urma lui se înșirară ceilalți. Mergeau cu pași rari, hotărîți. Cu săbiile scoase.

Cînd ajunseră în fața cetății, apărătorii coborîră puntea. Un șuvoi de călăreți, niște monștri uriași, cu paloșe încovoiate, se abătu asupra lor. Giulio folosea lancea de care fusese fixată flamura, ceilalți spadele lungi, cu mînerul în cruce. Doborau și spintecau cai și călăreți, nebăgînd în seamă rănile, săgețile ce zbîrnîiau dinspre creneluri și ricoșau în armuri sau în cămășile de zale. Trecură prin dușmani ca printr-un abur, cu o viteză de necrezut. Înaintarea fusese atît de iute, încît călăreții nu apucară să se retragă din fața furiei lor distrugătoare. Se pomeniră singuri pe punte. Înainte ca paznicii porții să aibă timp să facă vreun gest, Giulio pătrunsese pe sub grilajul ridicat și împunsese cu lancea soldatul uriaș de la scripetele ce cobora

pavăza împletită de fier. Ceilalți îl urmară și intrară în grabă în culoarul îngust deschis în zidul cetății. La capătul coridorului, spre cetate, un grup de arcași și lăncieri încerca să le blocheze trecerea. Șuvoiul decis, ca o mașinărie implacabilă, se abătu asupra loc, nimicind totul în cale.

Se treziră într-o piață largă, mărginită de case din piatră. Prăvălii cu obloane trase în grabă, moschei cu minarete înalte, zvelte. Depozite și clădiri de locuit. În mijlocul pieței, trupe aliniindu-se în grabă, călăreți încercînd să-și potolească telegarii ce nechezau. Fără să zăbovească, Giulio se repezi spre ei, izbind cu lancea tot ce-i stătea în cale. În urma lui, fratele Stephan, răsucind o secure mare, cu două tăișuri. La fiecare izbitură, despica în două cal și călăreț. Ceilalți măcelăreau cu spadele, izbeau cu lăncile sau buzduganele.

Primul căzu fratele Andreo. O săgeată venită de undeva din spate, de sus, de pe creneluri, îl lovise în ceafă, străpungîndu-i grumăjerul din zale. Mai apucase să-și înfigă lancea într-un călăreț, apoi se prăbușise, rămînînd întins, cu mîinile în lături.

După aceea, fratele Geronimo... Lovit de-o lance.

Fratele Stephan continua să rotească morișca ucigătoare a securii, măcinînd tot ce-i ieșea în cale. Nu se sinchisea de săgețile înfipte în spate, care-l făceau să arate a arici bărbos... În urma lui, lărgind poteca făcută de el, veneau ceilalți, izbind, lovind, tăind, spintecînd, doborînd...

Giulio își croia drum drept spre centrul mulțimii, împungînd cu lancea. Cînd vedeau relicva de pe scutul strălucitor, dușmanii se retrăgeau în grabă, strigînd îngroziți, acoperindu-și ochii cu mîinile, înghesuindu-se în cei din spatele lor, provocînd o învălmășeală de care profita fratele Stephan.

În mijlocul îngrămădelii, ascuns de călăreți, se afla un piedestal din marmură neagră. Pe el se înălța un suport din argint lucitor, ce susținea o semilună galbenă, din aurul cel mai curat.

Giulio o izbi cu lancea. Semiluna se prăbuși și căzu pe dalele netede, din granit lustruit, ale pieței. Sări o dată, apoi

căzu iar pe piatră și se sparse în trei, de parcă ar fi fost din sticlă.

În clipa aceea, se auzi un urlet prelung, disperat, înspăimîntat, și dușmanii căzură în genunchi, aruncîndu-și armele, acoperindu-și ochii cu palmele. Gemură ca niște copii, cerînd îndurare în toate limbile pămîntului.

Giulio nu le dădu nici o atenție. Se urcă pe piedestal și așeză pe suportul de argint scutul pe care se afla relicva. Rămase alături, cu flamura fluturînd în vînt.

Din adîncuri răsuna un bubuit înfricoșător, de parcă străfundurile pămîntului se sfărîmau. Apoi un țipăt izbucni din mii de guri damnate, care-și zbierau spaima, disperarea, durerea, furia... Țipătul se transformă încet într-un geamăt lung, resemnat, ce recunoștea înfrîngerea...

Pămîntul se zgudui, de parcă ar fi încercat să scuture cununa pe care sclipeau stropii de sînge proaspăt, apoi se potoli. Încetă și urletul subteran. În piață se așternu tăcerea.

Giulio privi în jur. Într-un colț, strînși grămadă, prosternați cu fețele în praf, dușmanii scăpați din măcel. În jurul piedestalului, plini de răni sîngerînde, cavalerii rămași în viață. Doar doisprezece. Printre ei, abatele Gabriel, cu o lance înfiptă în pîntece. Gîfîia greu, cu o spumă stracojie la colțurile gurii, ținînd ridicat în fața ochilor un crucifix din fildeș.

În restul pieței, cadavre sfîrtecate, de cai și de oameni.

Cîțiva călugări, mai ușor răniți decît ceilalți, văzînd că dușmanii nu mișcă, începură să scotocească pe sub maldărele însîngerate, scoțînd la iveală trupurile pline de răni ale camarazilor de arme și credință, ce-și terminaseră popasul în Valea Plîngerii.

Cînd toți douăzeci și trei, vii sau morți, se aflară la poalele piedestalului, din cer se porni o lumină roșie, puternică, ce izbi orașul cuprins de tăcere. Iar marmura își schimbă culoarea, devenind albă ca zăpada neîntinată.

Atunci Giulio îngenunche alături de suportul din argint, rezemă de el flamura devenită atît de roșie de sînge, încît

abia se mai distingea crucea și, împreunîndu-și mîinile, spuse, ațintindu-și ochii spre cer:

— Doamne, a Ta e slava și măreția! Fără Tine n-am fi izbîndit nimic, iar victoria e a Ta. Noi am fost doar instrumentele de care Te-ai slujit. Ne-ai dăruit Ierusalimul pămîntesc. Nu avem cuvinte să-ți mulțumim pentru dărnicia Ta. Îndrăznim însă noi, păcătoșii, a Te ruga să ne primești în adevăratul Ierusalim. Cel ceresc!

Iar corul călugărilor îngenuncheați în piață izbucni:

— Primește-ne, Atotputernice Părinte, în Ierusalimul ceresc!

— Atenție! zise Mortimer. Înregistrați totul! Din toate unghiurile!

Pe monitorul central se vedea figura iluminată a lui Giulio, strălucind de-o fericire ce depășea omenescul. În ochii ațintiți spre cer se zărea o asemenea încredere, o asemenea credință că ruga îi va fi îndeplinită, încît, fără să vrea, cinicul Mortimer se simți înduioșat.

Apoi, o fulgerare scurtă.

Pe piedestalul de marmură albă doar cununa strălucind sîngeriu, scăldată în razele lunii. Giulio dispăruse. Și drapelul.

Altă fulgerare.

Cei douăzeci și trei de călugări de la poalele piedestalului dispărură și ei, de parcă n-ar fi fost, împreună cu toate lucrurile și armele lor.

În clipa următoare, totul se învîrteji, se mototoli, de parcă o mînă uriașă, nerăbdătoare, ar fi vrut să șteargă de pe fața pîmîntului cetatea plină de cadavre. În centrul imaginii mai rămase o clipă piedestalul pe care se afla cununa. Aceasta sclipi puternic și se transformă într-o rază arzătoare, ce se îndreptă spre cerul îndepărtat, parcă sorbită de acesta. Zidurile se dărîmară cu un vuiet surd, iar cetatea, cu tot ce se afla în ea, se transformă într-o mîzgă clocotitoare.

Pe monitoare se vedea acum doar imaginea mlaștinilor, bolborosind în lumina celor doi sori care sclipeau prin ceața verzuie. Înfățișarea obișnuită a Merolei.

— Mda, făcu Morrison. Cred că pentru azi e de ajuns...

— Cred că-i de ajuns pentru totdeauna, îl întrerupse Mortimer. Nu mai are rost să continuăm experimentul. Obținem doar variațiuni pe aceeași temă. Părerea mea e că trebuie să ne oprim aici. Am pregătit raportul final. E adevărat că n-am reușit să ajung la niște concluzii foarte clare, car n-au decît să se descurce cei de sus... Aș vrea să trimit chiar astăzi sinteza. O pagină, două... Știți că șefii n-au răbdare să citească prea mult... Uitați-vă pe ea și, dacă sînteți de acord, semnați-o.

Le întinse celorlalți foile albe din plastic, acoperite cu caractere stracojii. Davidson le luă și le parcurse iute.

SINTEZA RAPORTULUI PRIVIND EXPERIMENTUL „IERUSALIM"

Scopul experimentului: determinarea condițiilor psiho-sociale care au făcut posibilă existența cruciadelor.

Mijloace de lucru: au fost folosite eșantioane semnificative din rîndul cruciaților, care au fost transferate în alt spațiu-timp pentru a li se urmări reacțiile. Grupurile selectate au respectat principiul neintervenției temporale, fiind preluate din timpul lor cu puțin înaintea morții componenților. S-au executat douăzeci de experimente.

Modul de desfășurare a experimentului: spre surpriza echipei de cercetare, lucrurile au luat o turnură neașteptată încă de la prima experiență. Deși grupul selectat a fost transferat în timp, în Palestina modernă, cruciații au continuat să evolueze (după o pauză de zece secunde) tot în mediul familiar lor. Trebuie menționat faptul că primul grup era alcătuit din luptători care cunoșteau bine Palestina și pe războinicii arabi. Au considerat apariția (foarte scurtă) a clădirilor moderne și a pășiunilor întinse, din timpul nostru, drept o intervenție diavolească (sic!). Nu cunoaștem

modul în care a avut loc schimbarea mediului ambiant (care a revenit la normal după sfîrșitul experienței). Grupul selectat, deși redus numeric (573 de soldați), a reușit să cucerească Ierusalimul, apoi a dispărut în timpul rugciunilor de mulțumire pentru victoria dăruită de Dumnezeu (sic!).

Următoarea experiență a constat în transferul eșantionului pe Marte. Rezultatul a fost identic: cruciații au evoluat în mediul cunoscut de ei, după o foarte scurtă perioadă pe solul marțian. Au dispărut la fel de misterios după cucerirea cetății (grupul respectiv avea doar 24 de componenți).

În continuare, au fost modificate cît mai mult condițiile inițiale. Au fost selectate grupuri de dimensiuni nesemnificative (de la două la patruzeci de persoane), s-a schimbt locul transferului (de la sateliții lui Jupiter la planete din afara sistemului solar — ultima experiență a avut loc pe Merola, cea mai îndepărtată de Pămînt planetă cunoscută), au fost alese persoane care să aibă cît mai puține cunoștințe despre Palestina (ultimul grup, al unor călugări de la o mînăstire din nordul Italiei, nu știa nimic despre locul în care urma să lupte). Rezultatul a fost același: după o perioadă variabilă (care n-a depășit niciodată douăzeci de secunde), cruciații s-au regăsit în Palestina (sau ceea ce considerau ei că arată a Palestina) și au reușit să cucerească Ierusalimul. Cea mai spectaculoasă performanță în acest sens îi aparține grupului format doar din două persoane, un cavaler suedez și un călugăr polonez. Este cu totul inexplicabil faptul că, deși în eșantioanele respective se găseau războinici cu experiență, care ar fi trebuit să-și dea seama că n-au cum să ia cetatea cu asalt, cruciații n-au ezitat niciodată în a ataca Ierusalimul. De fiecare dată, cu succes!

Trebuie menționat faptul că atît imaginea Palestinei, cît și cea a Ierusalimului au variat de la grup la grup, corespunzînd mai puțin imaginii reale, cît celei pe care și-o făcuseră ei despre cum ar trebui să arate țara și orașul. De obicei, cetatea semăna cu localități din țările lor de origine.

(De parcă ar fi avut grijă cineva să evolueze într-un mediu cunoscut.)

În aproape toate cazurile (cu două excepții, una fiind a grupului format din două persoane), cruciații au cucerit cetatea cu greu, trecînd prin momente de disperare și deznădejde. În aceste situații au intervenit vise profetice, care le-au indicat locul în care puteau descoperi relicve foarte importante (din punct de vedere al religiei creștine). În cele optsprezece cazuri au fost găsite: Sfînta Cruce (de șapte ori), sulița cu care a fost împuns Isus (de șase ori), cuiele cu care a fost țintuit pe cruce (de trei ori), buretele cu care i s-a oferit oțet (o dată) și cununa de spini (o dată). Relicvele au produs o asemenea înflăcărare și mobilizare a cruciaților, încît au trecut imediat la asaltul cetății, asalt încheiat cu succes.

Concluzii: în urma experimentului putem conchide că în rîndul cruciaților s-a dezvoltat o psihoză de masă, care a exagerat și cumulat potențialul paranormal al membrilor eșantioanelor, făcîndu-i pe aceștia să realizeze ceea ce-și doreau: evoluția plină de succes în Palestina, intervenția divină în sprijinul lor, cucerirea (chiar în condiții imposibile) a Ierusalimului.

Problemele neelucidate: nu am reușit să descoperim unde au dispărut membrii eșantioanelor utilizate, după cucerirea Ierusalimului. Dispariția a avut loc întotdeauna după cucerirea cetății, în timpul rugăciunilor de mulțumire, imediat după folosirea unor expresii de felul: „acum primește-ne, Doamne, în Împărăția Ta", „primește-ne în Ierusalimul ceresc" sau „dă-ne odihna la sînul Tpu, ca lui Avraam".

În același timp, experimentul a ridicat o gravă problemă tehnică. Va fi nevoie de verificarea întregii aparaturi de transfer spațio-temporal. După prima experiență, văzînd cum au evoluat lucrurile, am dorit s-o reluăm, în alte condiții, cu același eșantion. Nu a fost posibil. Am descoperit ulterior că nici un grup supus experimentului nu mai putea fi transplantat spațio-temporal a doua oară, indiferent de momentul în care se încerca transferul (chiar și în copilăria subiectului, înaintea de începerea cruciadelor). De

asemenea, o dată declanșată, experiența nu mai putea fi întreruptă. Ca și cum soarta subiecților ar fi devenit stabilă și de nemodificat.

Aceste probleme neelucidate se pretează la interpretări neștiințifice, care ar putea influența în mod nefavorabil persoane fără nivel științific adecvat. Rugăm deci Academia să întreprindă toate demersurile necesare pentru clarificarea acestor aspecte (și ale altora, de mai mică importanță, pe care le veți găsi în raportul detaliat).

Davidson își puse parafa în locul indicat și zise, cu o voce ciudată:

— Eu sînt doar un tehnolog. Nu mă pricep nici la psihologie, nici la istoria religiilor. N-am făcut decît să vă furnizez și să mențin în stare de funcționare aparatura necesară. De aceea, nu vă pun la îndoială concluziile. Dar tare-aș vrea să știu ce vedeau indivizii ăia în clipa în care dispăreau...

Liviu Radu s-a născut în 1948 în București. Tot aici a absolvit Facultatea de Automatică a Politehnicii, secția calculatoare. A debutat cu povestirea „Fața reală a planetei Marte" în revista *Quasar* nr.5/1992. A publicat proză scurtă, romane, recenzii, eseuri. A tradus peste 40 de cărți. A obținut numeroase premii, cel mai important dintre ele fiind cel al Convenției Europene de SF din 2000 (Gdansk, Polonia).

Bibliografie:

Romane: **Trip-Tic** (1999), **Opțiunea** (2004), **Spaime** (2004), **Waldemar** (2007)

Proză scurtă: **Spre Ierusalim** (2000), **Constanța 1919** (2000), **Babl** (2004), **Cifrele sunt reci, numerele-s calde** (2006).

Non-ficțiune: **Manipularea maselor — cazuri celebre din ultimul mileniu** (2005)

Este prezent în antologiile: **Nemira '96**, **Plaja nudiștilor** (1999), **Don Quijote, prostituata și alte personaje** (2000), **Timpul eroilor** (2001), **România SF 2001**, **Alte lumi, alte legende** (2002), **AtelierKult: povestiri fantastice** (2005)

Mircea Opriță

Cercurile Abației

E greu de spus dacă Dan Doboș, scriindu-și prima carte din ciclul *Abația*, avea în minte de la bun început o trilogie, sau dacă nu cumva proiectul acesta amplu s-a născut pe parcurs, ca răspuns firesc la provocările materialului aflat deja în redactare. Un ciclu este gândit în așa fel încât să sprijine pe mai multe coloane construcția de ansamblu, repartizând în mod echilibrat o greutate apreciabilă. Sau, eventual, să dezvolte nucleul inițial în desfășurări succesive, conducând intriga generală spre un final integrator, altul, totuși, decât cel căutat de dezvoltările epice ale fiecărui volum în parte. În cazul pe care îl discut aici, romanul „de deschidere" prezintă aspectul unei lucrări închegate, cu substanță suficientă unei intrigi proprii și rezolvărilor cerute de aceasta. El stă așezat destul de bine pe temelia sa, încât să poată rezista independent și, totodată, să rămână „vizibil" între cărțile genului publicate după anul 2000. Dacă, să zicem, printr-un accident al creației, n-ar mai fi fost urmat de *Blestemul Abației* (Editura Nemira, 2003) și de *Abația infinită* (Media-Tech, Iași, 2005), lucrarea și-ar fi păstrat în mare măsură trăsăturile despre care am vorbit deja și care, în fond, venite „din urmă", se proiectează radiant asupra ciclului în totalitate. E adevărat însă că, la o lectură atentă a întregii trilogii, apar și unele diferențe notabile între punctul de plecare și treptele pe care se înscrie ulterior subiectul.

Lucrul acesta se observă poate nu atât la nivel narativ, ori la cel de abilitate compozițională, unde autorul lucrează cu o remarcabilă și constantă pricepere. Deosebirile devin

clare la nivelul estetic. În *Abaţia,* multe elemente de cadru, de compunere a personajelor, sunt rezolvate mai simplu, în alb-negru, cu interes pentru linie, pentru precizia desenului, în defavoarea culorii, iar ca efect derivat, a „savorii". Dacă pretutindeni în ciclu desfășurarea epică, țesătura complicată a intrigilor (în mare măsură tributare modelului arhetipal al conflictelor cosmice) stau la loc de cinste, romanul lasă impresia că, în faza inițială, Dan Doboș e interesat de ridicarea rapidă a edificiului, nu de decorarea lui meticuloasă. De aici și unele slăbiciuni ale acestei prime cărți, fiindcă angajarea în conflicte generale, în aventurile deja previzibile pe care le furnizează în mod curent ciocnirea dintre doi poli politici cu localizare galactică, face greu evitabilă manifestarea energică a stereotipiilor generice. Sigur, talentul îl ferește pe autor de pastișă, însă efortul său este marcat de limitele unui „joc" general, aproape comun. În caracterizări din domeniul gimnasticii sportive, aș spune că începutul de ciclu poartă amprenta exercițiilor impuse de juriu și mai puțin pe cea a exercițiilor liber alese, unde executantul are într-o mai mare măsură posibilitatea să surprindă prin soluții originale, de finețe și măiestrie profesională.

Asemenea „exerciții libere" devin obiectivul preferat și miza volumelor doi și trei din ciclul lui Doboș. Explicația se află, cred, în faptul că autorul își vede de-acum construcția ridicată în liniile sale importante, putându-se concentra la umplerea schemei inițiale cu detalii, cu elemente de complicație inaparente la început. Volumele amintite nu contrazic desfășurarea epică de bază, dimpotrivă, o dezvoltă în sensul cursului enunțat al acțiunii, dar și prin reluări ritmice ale temelor inițiale. Abordate din unghiuri inedite, acestea se încredințează unor personaje noi și în același timp familiare, întrucât și ele derivă din cele premergătoare. Nu întâmplător memoria ancestrală și revenirea ei în forță, în variante umane clonate, ocupă, ca idee, un loc extrem de important în structura întregului ciclu al *Abației.* Sentimentul acesta, că ai de-a face cu figuri cunoscute și totodată

altele, cu gesturi trăite anterior și care deviază acum spre efecte imprevizibile, contribuie de asemenea la impresia că romanul evoluează în spirală, prin volute largi. Materia lui se instalează pe paliere superioare. În mișcarea ansamblului, unele momente deja prefigurate se adâncesc, își sporesc misterul, chiar și atunci când rezolvările epice caută insistent clarificări.

Cercurile parcurse de *Abație* sunt, în fond, niște cercuri ale istoriei. Prin ele, privirea telescopată tinde să străpungă mari straturi de timp, unind un trecut imemorial cu un „prezent" galactic ajuns în impas moral și în criză de evoluție. De-a lungul acestui fir energetic stabilit de mistica mesianică a abatelui Radoslav se produc, între epoci, contacte și recuperări surprinzătoare. Iar cercul ultim, acela unde funcționează acut privirea de aproape ce dă viață circumstanțialului, efemerului, într-o variantă fabulată la modul senzațional, cercul acesta cu conștiința acută a impasului nu scapă ocazia de a dirija stihiile desferecate ale trecutului în direcția unui Armaghedon incendiar, bineînțeles, dar și purificator. Mistica pomenită aici distilează vechi concepte de doctrină augustiniană, laolaltă cu ecourile lor distorsionate din învățăturile Sfântului Augustin cel Nou, apărut și acesta undeva, în interstițiile trecutului, la granița dintre prezentul nostru tehnologic și consecințele sale directe. Autorul nu se ferește să șlefuiască și chiar să reinventeze creștinismul pentru uzul Imperiului galactic (ori, politicește vorbind, chiar împotriva lui), păstrând însă cu grijă motivului jertfei un loc central. Dar sacrificiul se transferă de la om la clona predestinată: aleasă cu grijă și „cultivată" special în acest scop, clona-etalon reproduce conducătorul mitic sacrificat, precum Stin din primul volum sau derivatul său superlativ Xtyn din voletele ulterioare ale ciclului, întru împlinirea unui destin obscur, aproape supranatural. Deși ar urma să nege tocmai conceptul dezarmant conform căruia „istoria e un cerc în care ajungi mereu de unde ai plecat", experiența aceasta mistică

pare să confirme sensul circular din evoluția societății umane.

Într-o înscenare desfășurată ritualic pe traseul sutelor de generații, distanța dintre mit și manipularea săvârșită în numele mitului devine insesizabilă. Crucificării alesului mistic, fie și pe piatra aproape „vie" a Alambicului aflat în păstrarea sacră a Abației multimilenare, i se atribuie semnificația unui gest religios fundamental. Efectele lui sunt combustibilul psihologic ce propulsează mersul pe cerc în continuare, dincolo de orice impas circumstanțial. Momentul ritualic e obligatoriu, chiar cu riscul ca ritualul acesta să fie o minciună, așa cum și sacrificatul este în fond un surogat. Revelându-i-se sentimentul jertfei de sine, clonei mistice i se inoculează mental și iluzia unei perenități a acestui sine propriu în conștiința „poporului său" dependent de gestul sacrificial: „Murind, vei trăi veșnic în amintirea lor. Murind, vei face ca istoria să se scrie altfel, o vei elibera din cercul în care s-a învârtit atâta vreme", își transmite abilul și complicatul Abate mesajul manipulator, adresat subiectului influenței sale predestinate. Dar tot el, ajuns pe pragul morții, va admite neputința schimbării umane: „Grecii au denumit asta destin, creștinii au zis că e dorința Domnului, iar noi am crezut multă vreme că suntem sortiți a nu ne abate de la calea cercului". Acumulare de marionete într-un joc vechi de cînd lumea, societatea rămâne în continuare naivă și expusă politicilor de influență exercitate de forțe dominatoare. Presiunea istoriei devine imensă și chiar greu suportabilă pentru mintea lucidă care o conștientizează. Abația aceasta purtătoare de „blestem" și care amenință să se înstăpânească pe infinitul temporal (la un moment dat este și văzută ca o capcană întinsă întregului Univers), își parcurge implacabil, dar cu dureroasă îngrijorare avansul pe cercurile destinului său halucinant. În mod paradoxal, însă, ținta ei subtilă pare să fie tocmai ruperea blestemului milenar și ieșirea din cerc. Prin Radoslav, manipulatorul suprem se automanipulează, sporind cu gesturile sale identitatea ambiguă a instituției pe care

soarta i-a încredințat-o în momente de teribilă cumpănă, când — în termenii obscuri ai doctrinei neoaugustiniene — Dumnezeu își conștientizează teama de nemărginire și întreg universul stă să cadă în dezagregare.

Unui proiect în mai multe volume comentatorii îi atribuie un termen de sorginte medieval-scandinavă: *saga,* subliniind partea epică și eroică a romanului-fluviu, ori a ciclului respectiv. O construcție amplă nici nu poate exista, de altfel, fără un consistent suflu epic și fără un lanț de momente dramatice, de înfruntări spectaculoase, mai ales când lucrarea operează deliberat în registrul aventurii, cu specific SF. Ciclul *Abația* are și el aspecte de saga, de poveste eroică a cărei materie crește năvalnic din ea însăși. Substanța inițială se modelează și se remodelează în funcție de elementele introduse de imaginația mereu activă a autorului în schemele arhetipale, de unde pleacă — așa cum am văzut — romanul său. Brodată pe motivul „corpului celor O Mie de Voluntari", aventura clonelor reprezintă o asemenea linie de dezvoltare epică, prilej de inserție avantajoasă a unui sens eroic în tiparele unei societăți de tip feudal-galactic. Ca structură de mitologie SF cultivată până la saturație în literatura și filmul contemporan, această societate ficțională cunoaște tensiuni interne proprii și tot ce presupune, ca situații conflictuale, exercitarea unei puteri imense într-un spațiu imperial pe măsură. Figurarea Abației sub forma unui pol politic de rezistență și subversiune, de înnoire ideatică, spirituală în fond, într-un context social tot mai amenințat de rutină și de o periculoasă inerție, deschide, de asemenea, resurse de conflict pe care autorul le exploatează prompt în perspectiva unor dezvoltări epico-dramatice convenabile. Mai sunt apoi scenele cosmice oferite fie de Lumile Agricole, bulversate prin intervențiile diverșilor aventurieri, fie de alte lumi fanteziste, precum planeta Kyrall, cu triburile sale aflate într-o permanentă relație de colaborare psihică și de interferență subtilă cu universul înconjurător. Descrise în regim de fertilă inventivitate, scenele acestea oferă cu generozitate cadrul și personajele unor

frământări epice menite să satisfacă gusturile celor interesați cu prioritate de povestea spectaculoasă și de conflict.

Dar trilogia lui Dan Doboș nu este *doar* o saga, ci — așa cum așteptăm de la un SF modern și cu justificate pretenții de originalitate — poate fi citită și în alte registre de interpretare. Contaminate de un „morb" al fabulației fanteziste, faptele părăsesc treptat linia confruntărilor stereotipe, în „alb și negru", însușindu-și o aură simbolică și poetică. Fuziunea normalului cu parapsihologicul redimensionează personajele, proiectându-le într-o dimensiune aparte, unde nu mai are ce căuta stereotipa desfășurare de eroism a narațiunilor rudimentare. Tot aici, într-un domeniu al complexității și subtilității, se concentrează aproape metaforic acțiunea inițial pur senzațională a *quinților*. Mașini de luptă derivate din prototipul uman, în unele versiuni atipice ele se recontaminează în mod straniu de atributele recunoscute ale omenescului — așa cum samuraiul epocii Tokugawa, dur și elastic sufletește ca lama de oțel pe care o utiliza fără milă în luptă, putea fi surprins în extaz în fața unui fir de iarbă, ori a unei reușite combinații de cuvinte versificate. Aventura se încarcă de tensiuni ascunse, de nuanțe ingenioase. În peisajul tern pătrunde culoarea și apar șansele unei variații de lumină, ale unor jocuri de imagine ce țin deja de un alt registru estetic decât cel prefigurat în primul volum al ciclului. Asemenea incursiuni printr-o mirifică extravaganță imaginativă „încarcă", firește, firul clasicei istorisiri de tip SF, însă oferă genului marginal o folositoare poartă de acces spre zona literarității. Mai exact spus, spre zona dominată încă de pulsiuni persistente ale experienței baroce.

Iată, bunăoară, în *Blestemul Abației,* spectacolul unei bătălii dezlănțuite pe podișurile fantasmagorice ale planetei Kyrall, între oameni și monștri descinși parcă direct din fabulosul epopeilor homerice. Tehnicile de luptă au manifestări teatrale, elementul previzibil și insolitul grandios întâlnindu-se astfel într-o fuziune nu doar surprinzătoare,

ci chiar descrisă cu rafinament. Combatanți cu formidabile calități psy subordonate unei strategii mentale colective, protagoniștii luptă indirect, prin mari proiecții intermediate. Într-o asemenea confruntare de specii extravagante, efectul psihologic e căutat cu aceeași ardoare cu care se urmărește și lovitura fatală.

„Dincolo de sat și de apărătorii lui se întindea o priveliște cum războinicii Omenori, ai lui Xtyn, nu văzuseră niciodată. Într-un amestec terifiant, lentilele și filamentele cântătoare atacau dezlănțuit. Câmpul era brăzdat de sclipirile puternice pe care platoșele lentilelor le ridicau în aer, acolo unde încercau să-și pună în aplicare arma lor cea mai redutabilă. Un grup compact de asemenea animale își folosea lumina reflectată pe carapacele ca niște oglinzi concave dar și forța mentală pentru a crea undeva sus, în straturile superioare ale atmosferei, o porțiune de aer cu densitate diferită. Dacă reușeau să-și coordoneze mișcările fără a fi tulburate de ceva, ele reușeau să facă în așa fel încât, după ce străbăteau mediile de intensități diferite, razele soarelui se înmănuncheau într-un fascicul care incendia tot ce prindea în cale.

Deși efectul lentilelor era mai distrugător, acțiunea lor era complicată și destul de ușor de contracarat. Florile cântătoare atacau însă în cu totul alt fel, mai neașteptat, imprevizibil și erau mult mai greu de alungat. Prin forța gândului, ele reușeau să creeze volume mici, aproape de dimensiunea unui om, în care aerul vibra cu o frecvență joasă. Forța oscilației era atât de mare încât, expus unui asemenea câmp, interiorul corpului uman se lichefia, dând naștere de cele mai multe ori la drame incredibile, în care oamenii vedeau cum din picioare de pildă le rămân doar oasele care sfârșesc și ele prin a se sparge. Singurul lucru care prevestea atacul florilor cântătoare era un zgomot slab, emis pe tonalități grave, care părea uneori un cântec

armonic pe care oamenii învățaseră de multă vreme să-l asocieze cu moartea."

Sau, în *Abația infinită*, o altă pagină de prolifică imaginație auctorială, unde artificialul, stângaci spiritualizat, și incomprehensibilul cvasicomic în figurarea, distanțată de afectivitate, a unor elemente de structură ce încă mai pot fi recunoscute în planul minții umane, aceste lucruri nu atât contradictorii cât contrazicătoare ale obișnuințelor noastre de reprezentare se întâlnesc pentru a sugera tensionat o biologie extremă, complet diferită de tiparul antropocentric pământean:

„Nu se putea opune dorințelor stăpânului său. Nici măcar nu știa că acest lucru e posibil. Cu toate acestea însă ezita să-și extindă ombilicul spre matcă pentru a duce la bun sfârșit transformarea dorită de el. Dacă ar fi avut inteligență proprie, Zuul și-ar fi dat seama că nu făcea decât să reclădească în mintea lui nehotărârile stăpânului. Lucrurile nu stăteau însă așa și creatura aceea firavă prelua acest conflict interior, cu efecte dramatice asupra minții ei.

La început fusese surpriză. E adevărat că matca nu reușise de la prima încercare să secrete viruși care să transforme copacii și iarba. Primele rezultate fuseseră înspăimântătoare pentru Zuul, care văzuse bahlah de diferite forme, de diferite culori. Și nu cei care se târau pe coridoare din cauza picioarelor lor informe erau cea mai tulburătoare priveliște, cât grămezile de zeți morți pe care le întâlnea în cotloanele edificiului. Lucrătorii puteau fi lesne înlocuiți, dar dispariția lor era un semnal de alarmă, fiindcă în colonie nu exista nici un exemplar fără o atribuție precisă. Moartea unei întregi echipe dusese la prăbușirea unei bolți imense, sub care fuseseră striviți câteva sute de alți lucrători. Nici măcar constituția lor extrem de robustă nu putuse să-i apere de miile de tone de piatră care căzuseră de la câteva zeci de metri. Zuul nu-și amintea de vreun eveniment similar.

Soluția stăpânului era însă mai periculoasă decât prăbușirea unei bolți. A sădi în conștiință, a da autonomie lucrătorilor însemna practic să creezi o nouă rasă. Ceea ce nu era în sine o problemă, atâta vreme cât nu te gândeai la consecințele pe care o asemenea decizie urma să le aibă pentru matcă. Creatura imensă își selecta virușii într-un proces complicat, în care își infecta întâi propriile țesuturi. A-i dota pe zeți cu un organ al gândirii independente era fără îndoială destul de simplu pentru mecanismul acela biologic atât de perfecționat. Noii lucrători urmau să se nască având câteva organe în plus, iar masele suplimentare de țesut puteau fi infectate apoi selectiv pentru a li se da informațiile necesare pentru transformarea creierului minuscul al lucrătorilor într-un organ capabil de gândire abstractă și de inițiativă. Zuul nu avea nici un motiv să creadă că această parte a planului ar putea eșua. Funcționase în cazul lui de atâtea ori și avusese efect chiar și pe oameni... Dar tocmai de aici izvorau și neliniștile lui. Un asemenea experiment nu putea fi niciodată controlat în totalitate."

E și gravitate compozițională, e și ironie în abordările lui Dan Doboș. Trilogia sa are, pe lângă forță, și destulă complexitate. Ea reușește astfel performanța de a se adresa unui public divers, de la cititorul nepretențios, însă avid de combinații șocante, până la rafinatul ideilor, degustător de înțelepciuni paradoxale. Sentințe memorabile găsim în replicile abatelui Radoslav — inteligență vie, dar și ambiție superioară, promotorul unei filozofii complicate, prin care își sublimează slăbiciunile proprii și domină tot ce ajunge în preajma sa. Mici faruri de străluminare ideatică sunt, apoi, cugetările Oksanei bint Laesia, care deschid capitolele din *Blestemul Abației*. Nivelul acesta, la care participă și alte figuri din puzderia de personaje ale trilogiei, construiește o mistică a puterii și o metafizică deliberat derutantă, în cadrul căreia prezența divină se neagă fanatic și, simultan, se acceptă secret, ca o povară a subconștientului,

purtată prin milenii. Asediată de interogații, credința aceasta mesianică, în permanentă căutare de sens și părând să și-l găsească la un moment dat în spiritul augustinian, sfârșește prin a se remodela. Un Dumnezeu prea bătrân trebuie să moară discret, pentru a lăsa loc unuia nou. Dumnezeu și-a atins nemărginirea în momentul în care omul a reușit să pătrundă în domenii unde odinioară opera numai El. Acesta este mesajul intelectual construit în mod tenace de trilogia lui Dan Doboș. În registrul gustatelor sale răsturnări de situații, autorul are însă abilitatea ironică de a-și trimite viziunea tulburătoare a noului „început" în sensul deja bine marcat de cercurile descrise de omenire și până acum.

De la nivelul său cel mai înalt, lucrarea își revarsă difuz în toate cele trei cărți ale sale speculațiile cu reflex filozofic, plasând acest SF de aventură galactică și de ferventă complicație generică în tiparele unei bune literaturi.

Mircea Opriță (n.1943) a absolvit Facultatea de Filologie la Cluj, a fost lector al Editurii Dacia, din 1996 lucrează în cadrul Ministerului Afacerilor Externe. Este membru al Uniunii Scriitorilor, a fost președinte al Asociației Scriitorilor Cluj și președinte al Asociației Române de Science-Fiction (ARSFan). A debutat în 1961, iar editorial în 1966 cu volumul **Întîlnire cu meduza**.

Bibliografie selectivă: **Nopțile memoriei** (1973 — premiul Uniunii Scriitorilor 1973), **Figurine de ceară** (1978), **Semnul licornului** (1980), **H.G. Wells: utopia modernă** (1983 — premiul Asociației Scriitorilor Cluj 1983), **Anticipația românească** (1994; ediția a doua 2003 — premiile ARSFan 1994, Fundației Vladimir Colin 1995 și Asociației Scriitorilor Cluj 1996), **Figurine de ceară** (2004 — integrala prozei scurte). A tradus din H. P. Lovecraft și John Brunner.

Alte premii: premiul internațional de poezie al PEN-Clubului (Londra, 1965); premiul special al juriului, Eurocon 1976

Robert Coller

In gazdă la domnul Mist

Pentru Cristi

Clădirea s-a încruntat spre mine cînd m-am apropiat și iedera a tresărit cînd am ajuns la trepte. Acoperișul cobora abrupt spre grădină, ca un nas spart și refăcut printr-o operație nereușită. Scara ducea spre o ușă neagră, o nară gata să mă inspire. Deasupra, o singură fereastră rămăsese liberă, restul fiind numai o mască de frunze mișcătoare. Dincolo de ea, peste acoperișul cu două vîrfuri ca două sprîncene ridicate, cădea umbra uriașă a unui turn ce se pierdea printre nori.

M-am uitat la geamul acela, întrebîndu-mă dacă mă privește cineva și am bătut la ușă.

— Ai venit, mi-a spus un servitor și m-a poftit înăuntru.

Am vrut să-l întreb de unde știa că voi sosi, dar, după ce a ieșit din holul mic în care se afla cuierul, nu l-am mai văzut niciodată. Așa erau toți cei de-acolo, îi vedeai o singură dată.

Mai puțin, desigur, domnul Mist.

M-a întîmpinat într-un costum cenușiu, coborînd cu mîinile în buzunare de pe scările sculptate minuțios. S-a sprijinit de o măsuță de lemn cu o vază și o floare uscată și s-a uitat la mine grav.

— Și asta s-a ofilit, ia-o de aici, i se adresă el unei femei.

Aceasta își plecă fruntea și dispăru cu vaza după un colț. Pe vecie.

Domnul Mist nu-și mută privirea de la mine. Colțul gurii îi era ușor ridicat, fără să-i lase riduri în obraji, și-și coborîse o sprînceană albă într-o expresie ce nu era nici amuzată, nici furioasă.

— Camera ta e la etaj, mi-a zis într-un final. Are fereastră.

— Mulțumesc, i-am răspuns pentru că așa mi s-a părut potrivit.

— Te-aș servi cu un coniac, dacă vrei, să-mi povestești cum a fost drumul.

Nu era foarte politicos să-l refuz, deși nu avem multe de zis.

— Desigur. Acum?

Domnul Mist mi-a zîmbit, buzele-i vinețiu deschizîndu-se deasupra unor dinți albi, iar ochii sclipindu-i tineri. Am încercat să-i dau o vîrstă, dar n-am reușit. Aranjîndu-și cravata, domnul Mist mi-a indicat un coridor spre dreapta și am mers împreună spre sufragerie.

A deschis o ușă către o cameră lungă. De pe două șiruri aproape nesfîrșite de scaune o sumedenie de meseni rîdeau și vorbeau tare. Cuvintele și chipurile lor îmi păreau cunoscute, dar nu reușeam să le deslușesc. Cineva s-a ridicat și mi-a închinat un pahar, dar nu am putut decît să-i zîmbesc — nu pricepeam o iotă din ce spunea. Imi părea totuși cunoscut, ca un actor fără nume într-un film care mi-a plăcut, dar pe care l-am dat uitării.

Domnul Mist a trecut pe lîngă ei, făcîndu-le cu mîna, bătîndu-i pe umeri, salutîndu-i din mers și, urmîndu-l, am pătruns într-un birou. Era destul de spațios, cu un dulap, o masă lucrată frumos, o canapea și un șemineu în stînga. Focul nu era aprins în vatră, dar ceva de acolo emana căldură.

Zgomotul banchetului dispăru o dată ce cheia se răsuci în broască. Domnul Mist mi-a făcut semn să mă așez și a scos din dulap sticla de coniac, împreună cu două pahare.

— Îmi place un pahar înainte de cină, spuse el. Crește apetitul.

Am surîs așezîndu-mă pe canapea. El a turnat, am dat noroc tăcuți și am gustat. Băutura nu era rea. Domnul Mist abia a sorbit din paharul său și l-a pus pe masă — avea o

cutie de chibrituri acolo, o pană de păun introdusă într-o călimară și niște foi albe.

— Cum ți se pare? făcu el un gest larg cît să cuprindă camera.

M-am gîndit la treptele sculptate, la scaunele cioplite în diverse forme, la candelabrele uriașe ce luminau aproape fiecare încăpere și la sfeșnicele aurite și pătate de ceară. Am hotărît să fiu sincer.

— Frumos. Puțin cam încărcat.

— Cum adică?

— Ar fi mers ceva mai simplu pe alocuri, o vază fără înfloriturl, un fotoliu sau o canapea puțin mai modernă. Am făcut niște practică în decorațiuni interioare.

Stătu puțin pe gînduri și duse iar paharul la buze, adulmecîndu-l doar.

— Nu-mi place simplitatea, zise el după o vreme. Cel puțin nu pe dinăuntru.

Văzîndu-mi de coniac, n-am mai zis nimic. Nu știam dacă fusesem nepoliticos, iar dacă da, habar nu aveam ce să spun pentru a îndrepta situația. Mi-a făcut o favoare schimbînd subiectul.

— Cum a fost drumul?

— Nu știu. Nu-mi aduc aminte decît foarte puține lucruri.

— Ca practica în decorațiuni interioare.

— Da. Și că am lucrat ca arhitect.

Cu mîinile din nou în buzunare, domnul Mist s-a mișcat pînă în dreptul șemineului și s-a uitat la el. Era foarte întunecat înăuntru și nu se vedeau cărbuni încinși. Se auzea șoapta unui curent de aer, dar nu distingeam exact deschizătura pe unde ar fi ieșit fumul.

— Probabil că munca ți-a plăcut mult. Spune-mi, ai găsit o cărare pînă aici, nu?

Da, găsisem, dar abia atunci îmi aduceam aminte. Am dat din cap.

— Pietruită, am adăugat.

— Probabil că o să vină pe ea mîine dimineață. Bine că ți-am dat camera cu fereastră, să stai cu ochii pe cărare. Nu-i frumos să întîrzii.

Cu un clătinat din cap, am dat pe gît ultimele picături de coniac, m-am ridicat și am pus paharul pe masă, așezîndu-mă la loc pe canapea. Băutura domnului Mist era neatinsă. Nu știam cum să amîn momentul, habar nu aveam cum să pun întrebarea în așa fel încît să nu par necioplit sau nerecunoscător. Probabil că a fost de vină și alcoolul, fiindcă am rostit-o exact cum mi se tot repeta în cap.

— Ce caut aici?

— Aștepți trăsura, desigur. Trăsura neagră. Ar trebui să apară dis-de-dimineață, după cum știu că e drumul. Punem de cină?

Din nou am avut senzația că îmi rostea amintirile. Într-adevăr, așteptam trăsura. Am dat din cap, răsuflînd ușurat, și i-am surîs. Simțeam că mi s-a luat o piatră mare de pe inimă și mi-a fost pusă în locul ei una puțin mai mică. Domnul Mist a descuiat ușa, lăsînd să intre un valet palid care a spus că masa este deja pusă.

— Sper că-ți place friptura, a spus domnul Mist și servitorul ne-a lăsat.

Tot ce mai țin minte despre el e că era palid. De văzut nu l-am mai văzut vreodată, nici măcar în treacăt pe vreunul din holuri. Ca un șervețel de unică folosință. Am ieșit din birou cu senzația pe care o ai cînd pierzi o secvență dintr-un film — pe masă erau acum două pahare goale.

Sufrageria, care fusese plină cu doar cîteva minute în urmă, era pe deplin părăsită. M-am așezat lîngă domnul Mist și o femeie ne-a pus mîncarea în farfurii, a deschis o sticlă de vin, a turnat în două cupe, apoi a plecat. Erau de metal, gravate cu siluete neclare. Am mîncat în liniște.

— Trebuie să fii recunoscător, a spus domnul Mist ștergîndu-se pe buze. Mergi cu trăsura. Mulți trebuie să meargă pe jos.

Am dat din cap, neștiind ce să răspund.

— Te poți pierde ușor pe jos și o dată ce te-ai rătăcit e greu să mai găsești drumul.

Vinul era incredibil de gustos, puțin dulceag, puțin înțepător, scuza perfectă să nu zic nimic. Am băut o gură zdravănă.

— Așa că eu trebuie să fiu o gazdă bună și să te țin aici pînă vine trăsura. Mai vrei vin? Bine. Nu amețește prea tare. Doar dă drumul la gînduri și la vorbe.

— Interesant, am rîs eu. Din păcate n-am gînduri și nici vorbe pentru ele. Tot ce țin minte e poteca, mergeam prin ceață, am văzut casa și am ajuns aici. Ce a fost înainte lipsește. Nu vi se pare ciudat? Șters. Zero.

— Nu mi se pare mai ciudat decît ceața și cărarea, zise domnul Mist. Văd că ai terminat, iar eu mi-am adus aminte de ceva. Așteaptă-mă aici.

A intrat înapoi în birou și s-a întors cu un lucru micuț, pe care mi l-a azvîrlit prietenos. Cutia de chibrituri era simplă, roșie, fără nimic scris pe ea. Anormal de simplă pentru locul în care mă găseam.

— Să mă ții minte. Nu știu dacă apucăm să ne vedem mîine dimineață.

M-a dus apoi sus, pe scări, în camera unde urma să dorm.

Locul avea de fapt două ferestre, așezate una în fața celeilalte, cu un pat destul de larg între. Una dintre ele dădea în afară, înspre locul încețoșat de unde venisem, înspre ușa nazală și treptele pitice.

Printr-a doua se vedea turnul. Presupuneam că este construit într-o curte interioară, deși de la geam nu puteam zări pămîntul. Vedeam în schimb pereții acoperiți de iederă ai clădirii și zidurile cenușii ale turnului, fără nici o urmă de ferestre, uși sau scări. Nu știam dacă aș fi putut ajunge la turn — am încercat să deschid fereastra, dar lemnul masiv n-a vrut să se miște. Părea că structura iese din neant și se duce în neant, n-aveam cum să-i văd capetele. În jurul lui, umbrele se jucau cu niște fuioare plăpînde de fum agățate de frunze.

— Noapte bună, spuse domnul Mist apropiind ușa. Sînt foarte obosit și abia aștept să mă întind. Somn ușor.

Nu arăta deloc obosit, dar nu asta mă nedumerea cel mai tare.

— Nu s-a înserat deloc, am încercat eu, dar gazda mea a închis ușa.

Totul trecuse ca un fulger de la sosirea mea pînă aici, și eram încă amețit de lumina lui.

Noaptea aceea nu s-a putut numi noapte.

Mai degrabă o schimbare a culorii cerului de la un cenușiu lăptos la un gri ca de ciment umbrit. Afară bătea vîntul. Ar fi trebuit să spulbere pîcla, dar părea s-o omogenizeze. În casă era liniște și nu am îndrăznit să ies să mă plimb pe coridoare, așa că mi-am petrecut orele singur, privind plictisit la obiectele ce mă înconjurau: cele două ferestre, un birou asemănător cu cel al domnului Mist, cu o pană de păun vîrîtă într-o călimară, niște foi albe și o oglindă. M-am uitat doar o dată în ea, ca să găsesc, cu o încruntătură, un nas spart vindecat anapoda. Nu-mi aminteam să mă fi bătut, dar uitarea mi se părea naturală.

Era de asemenea un șemineu, precum cel din biroul de jos. La fel de întunecat, cu doar o vagă senzație că bate vîntul undeva înăuntru. Mă uitam la el din ce în ce mai des pe măsură ce vuietul de afară se întețea și aducea cu el un frig ciudat, pe care nici o plapumă nu-l părea să-l poată alunga.

Cînd mi-am dat seama că îmi clănțăne dinții m-am hotărît să fac focul.

Chibritul s-a aprins din prima, m-am aplecat la gura vetrei și am pipăit lemnul întunecat de acolo. Era uscat, întreg, și nu mi-a rămas deloc cenușă pe degete, ca și cînd n-ar fi fost niciodată ars, iar negrul ar fi fost culoarea sa de baștină. Am aruncat bățul acolo și focul a izbucnit imediat. Era mai galben decît mi-l aminteam, dar nu văzusem flăcări de ceva vreme și era ușor să uit cum arată.

Lemnul, în schimb, era din ce în ce mai alb, ca niște coaste dezgolite. M-am uitat cum vîlvătaia curăță negrul

și-l înlocuia cu acea culoare ușor gălbuie. Și deodată mi s-a făcut frică.

Afară, vîntul țipa mai tare, parcă și cărămizile turnului tremurau cu zgomot.

Focul era supt de curentul flămînd ce șoptea înăuntrul șemineului.

Și, despuiate, acelea erau într-adevăr oase.

— Greu e să dormi cum îți așterne gazda, făcu domnul Mist și deschise fereastra — nu cea dinspre turn, cealaltă.

Focul se stinse cu un fîsîit și lemnul se întunecă din nou. Afară nu mai bătea vîntul, doar pîcla se mișca în valuri, acoperind și dezvelind bucăți dintr-o lume neclară.

— Îmi pare rău, am început, deși nu știam cu ce greșisem.

Avea un halat gros, cenușiu. Vedeam că strînge din dinți, fălcile rase cu dibăcie, încordate, venele de la gît puțin umflate, dar cu un calm desăvîrșit mi-au indicat priveliștea de piatră.

— Bine, zise domnul Mist. Dar vino să vezi.

Turnul strălucea și fumega. Aceeași lucire ca de fildeș, înconjurată de fum gri, iar undeva, în interiorul cărămizilor, se vedeau cărbuni încinși ca niște stele. Uriașa construcție scuipa fum din fiecare crăpătură. Habar nu aveam ce făcusem, dar mi-am dat seama ce anume era turnul. Un coș.

— Nu aprindem focul pînă nu știm încotro se duce fumul și ai avut noroc că a mers în sus. Să nu te mai atingi de vatră. Chibriturile sînt doar o amintire. Nu ți le-am dat să le folosești.

— Imi pare rău.

— Nu mai contează. Ești norocos. Poate așa te-au și ales să mergi cu trăsura. Noroc chior.

— Nu înțeleg ce vreți să spuneți. N-am vrut decît să fac focul.

— Ei, măcar ești cinstit. Puțini își mai păstrează cinstea. Trebuie s-o tragi din ei cu cleștele. Da, te cred, nu te mai holba așa la mine. Dar trebuie să înțelegi că tu nu ai de

unde să știi unde se duce fumul, și dacă merge jos e de rău. Sus acolo se risipește, că e mult fum. Dar jos se adună și nu încape foarte mult. Acum bagă-te în pat și așteaptă trăsura.

Domnul Mist s-a uitat puțin afară, apoi a închis fereastra. Cînd ni s-au întîlnit ochii, ai lui erau puțin mai liniștiți.

— N-am mai avut de mult un oaspete ca tine, clătină el din cap. N-ar trebui să-ți mai fie frig acum. Voi lăsa „Somn ușor"-ul de mai devreme să fie ultimele noastre cuvinte. Încearcă să dormi.

Apoi a plecat.

Nu am reușit să dorm, prins între gînduri noi, agitat și înspăimîntat de luminile ce încă mai fulgerau pe hornul imens lîngă care îmi aveam camera. Am luat în mînă cutia de chibrituri, m-am așezat la birou și am început să scriu. Dacă avea să rămînă o urmă a celor petrecute în acea noapte luminoasă, voiam să rămînă pe hîrtie. Cuvîntul scris nu uită, iar eu uitasem mult în ultima vreme.

Așa m-a găsit dimineața, alegîndu-mi cuvintele, pana de păun într-o mînă, cutia roșie de chibrituri în cealaltă. S-au ridicat zorile la fel cum s-a lăsat apusul, o plăpîndă schimbare a nuanței de pîclă. Măcar nu am să merg pe jos.

Acum aud un sunet de copite și parcă văd prin aburi o caleașcă îndreptîndu-se încoace. E neagră și vine să mă ia.

Robert Coller s-a născut în 1984, în București. A absolvit Academia de Studii Economice în 2007. Scrie proză din primul an de facultate, iar debutul lui s-a produs în 2006, în suplimentul Literatura și Artele Imaginarului al cotidianului Obiectiv — Vocea Brăilei. În 2007 a primit premiul KULT pentru debut. Printre sursele sale de inspirație numește autori ca Haruki Murakami, Julio Cortazar, Jorge Louis Borges și Neil Gaiman.

Hristo Poștakov

Niciodată nu e prea tîrziu să dai de bucluc

Cînd George Gartfield escavă terenul din spatele vechiului hambar, turnă fundația și începu ridicarea piramidei, vecinul său, fermierul Robert Hawkins era îndreptățit să creadă că acesta își pierduse mințile. Adevărat, umbla zvonul că el era cîștigătorul loterei "Marele Fermier", dar să-și irosească în felul acela banii, fie ei obținuți fără nici un efort, n-avea nici un rost. În pofida a tot ceea ce putea să creadă lumea, lucrările se desfășurau nestingherite mai departe. Muncitorii asamblau rapid elementele construcției, betonierele soseau întotdeauna fără întîrziere, iar pompa hulpavă absorbea zgomotos betonul din malaxoare turnîndu-l mai apoi în cofraje. În numai trei săptămîni piramida începuse să prindă contur.

Robert Hawkins era prieten bun cu George Gartfield, dar în ultimul timp nu prea mai ținuse legătura cu el. Acum, cedînd curiozității sale de a afla mai multe despre ce se întîmpla în curtea acestuia, decise că era momentul ideal să urce în vechiul sau Ford și să-i facă o vizită. Ajuns în fața casei, Robert a fost surprins să nu mai audă lătratul amenințător al afurisitului de cîine bine-cunoscut pentru violența sa.

Trebuie să se fi întîmplat ceva, gîndi Robert strigînd mai apoi spre gazdă. Așteptă o vreme, după care George îți făcu apariția îmbrăcat într-un combinezon de lucru și cizme de cauciuc. După mina sa destinsă n-ai fi spus că e un văduv abandonat pînă și de propriii lui copii care jinduiau după ferma tatălui lor. Dar, cam acesta era adevărul despre el. Mersul greoi trăda vîrsta înaintată și artroza. Era acum

numai o imagine decrepită a celui care odată cutreiera cîmpiile alături de Bobbie.

— Salutare, Bob, nu te-am văzut de secole. E păcat, doar sîntem vecini.

— Din cauza rinichilor Georgie... Ai mai putea adăuga colita, ulcerul, televizorul și o consoartă cicălitoare. Toate bolile vîrstei și ale civilizației. Dar înțeleg că te ocupi de ceva nou, așa că am decis să-ți fac o vizită. Se vorbește despre un fel de piramidă.

— Ah, gura lumii nu o astupă nici pămîntul. Nu e „un fel de piramidă", este chiar o replică a Marii Piramide a lui Keops; la o scară mai mică, ce-i drept, însă destul de impunătoare.

— La ce naiba îți folosește?

— Am decis să-mi comemorez ferma și să aduc un omagiu cîinelui meu Dudsey. Bietul Dudsey zace îmbălsămat de o lună de zile în frigider.

— Cine-i Dudsey?! întrebă Robert încurcat.

— Cîinele meu, firește. A murit de bătrînețe și încă mai cred că nu avea cum să-i muște pe toți ăia, spuse George agitînd mîna nervos în timp ce indica spre ceilalți vecini, repezindu-se apoi către Robert să-l dea mai într-o parte pentru a face loc betonierei să înainteze spre poartă. Parchează-ți mașina undeva mai încolo, pentru orice eventualiate, și vino să arunci o privire.

Prietenul său se conformă și porniră amandoi spre vechiul hambar.

— Trebuie să te fi costat o avere toate astea, remarcă Bob îndreptîndu-se către construcția în lucru.

— Pun pariu că ai auzit că eu sînt fericitul cîștigător al loteriei de anul acesta. Dar îți jur că fiii mei nu vor vedea nici un sfanț deoarece piramida îi va înghiți pe toți.

Se opriră în dreptul construcției de beton înaltă de aproape unsprezece metri. Robert Hawkins nu se putea abține să nu admire lucrarea lui George.

— Va fi cel puțin încă de două ori mai înaltă, se mîndri George. Camera funerară e acum consolidată, dacă știi la

ce mă refer. Mîine vom îndepărta schelele și vom depune trupul bietului Dudsey în timpul unei ceremonii speciale. Am comandat un sarcofag deosebit, din marmură veritabilă. Inițial m-am gîndit să acopăr întreaga piramidă cu marmură, însă prețul s-a dovedit a fi exorbitant. Așa că a trebuit să mă mulțumesc cu plăci de calcar, ceva mai groase bineînțeles. În două luni va fi gata, acesta este termenul de predare stabilit prin contract.

— Stii, Georgie, interveni Bob, nu-mi place să-ți spun asta, dar unii cred că ai luat-o razna.

— Te referi la acele scursuri? La acele hiene păduchioase care se chinuiesc sistematic să-mi șterpelească pămîntul? Pentru ei am o surpriză tare placută și, să-ți spun un secret, data viitoare să-mi dai un telefon înainte să vii pe aici. Tocmai am comandat doi cîini, dresați special, și a căror ferocitate este garantată de prestigioasa firmă furnizoare, și n-am de gînd să-i leg niciodată, dacă înțelegi ce vreau să spun. Vor fi antrenați să atace pe oricine în afară de muncitori și de tine. Oh, sînt convins că nu-l vor egala nicodată pe Dudsey însă ce pot face? Un om în situația mea trebuie să se descurce cu ce are la îndemînă. Cît despre nebunia de care sînt banuit... Se prea poate ca și cei din suita lui Keops să-l fi crezut pe acesta un smintit și totuși piramida lui dăinuie de secole. Nu-mi asum aceeasi importanță ca a faraonului însă eu și Dudsey am putea împărtăși măcar o parte din ea. Te asigur, Bob, reporterii și echipajele de televiziune vor roi în jurul piramidei, și firește nici fiii mei nu vor sta deoparte. Vor rămîne cu gurile căscate. Vor plînge de invidie și de ciudă cînd îmi vor vedea investiția de mii de dolari. E adevărat, dacă piramida ar fi fost construită în întregime din piatră ar fi căpătat o notă de autenticitate însă m-ar fi costat mult mai mult. Dar să știi că betonul făcut din ciment de calitate superioară nu e deloc de lepădat. Dacă Egiptul antic ar fi descoperit acest material, te asigur că ar fi ridicat mult mai multe edificii de acest gen, de vreme ce acum turiștilor le este canalizată

atenția mai mult spre calitățile intrinseci ale piramidei, neglijînd atribuțiile materialului de construcție.

Robert Hawkins ascultă cu admirație cele spuse și înclina acum să creadă că George Garfield era mai degrabă genial decît țicnit.

— Te mai aștept pe la mine, Bob! Ești singurul meu prieten între toți acești nătărăi care mă înconjoară. Nu uita totuși să mă anunți înainte să vii!

Trecură cîteva săptămîni, apoi o lună. Robert își reluă vechiul obicei de a-l vizita pe George spre dezaprobarea soției sale, Sarah. Cu fiecare vizită prietenia lor se lega tot mai mult. Bob ajunsese, cu timpul, să susțină „măreața" cauză ca și cînd i-ar fi aparținut și încarca cu tot ce-i stătea în putere să pună capăt oricărei bîrfe malițioase. Noile achiziții canine ale lui George se obișnuiseră deja cu Bob și i se supuneau. Pe la sfîrșitul celei de-a doua luni, ziariștii începură să dea tîrcoale prin zonă însă George rămase intransigent în hotărîrea sa; nu avea să le dea voie să vadă construcția înainte de finalizarea ei. Însă declarațiile lui refractare nu făceau decît sa atîțe și mai rău înnăscuta obrăznicie a jurnaliștior care îi împingea pe aceștia la gesturi necugetate. Așa se face că la vreo două zile după prima lor vizită un cameraman imprudent a fost mușcat rău, iar doi reporteri au ieșit cu greu din dinții dulăilor lui George.

Silueta piramidei se ridica impunătoare deaspura fundației solide, iar structura sa dominantă putea fi observată de la o distanță de cîțiva kilometri. Putea fi văzută chiar de pe autostrada care cobora în vale. Vîrful fusese instalat dar camioanele care aduceau lespezile de calcar încă se descărcau.

La începutul celei de-a treia luni, la cîteva zile după încheierea termenului stipulat în contract, impresionantul edificiu era finalizat.

Inaugurarea a urmat toți pașii unei ceremonii solemne. George purta un costum nou în care nădușise și era hotărît să fie îngăduitor cu vecinii și reporterii. Cîinii săi nu mai

erau prin preajmă, iar mulțimea pestriță ce se revărsa din mașini la intrare era întîmpinată de acesta surîzător. Buna dispoziție care i se citea pe chip păli însă la vederea fiilor săi.

— Vezi ? Ți-am spus eu că vor apărea, îl atenționă iritat pe Bob care tocmai fusese intervievat pentru prima oară în viața sa. Nu le va lua mult pînă ce vor deveni o adevarată pacoste. Trebuie să-i alung, continuă el nervos. Oh, îi cunosc prea bine! Vrei tu, te rog, să întreții atmosfera pînă cînd mă ocup eu de ei?

Robert se îndreptă spre mulțimea prezentă cu importanța omului din umbra protagonistului. Odraslele lui George se apropiaseră mai mult, iar pe fețele lor nu citeai decît indiferența. Robert îi urmări cu coada ochiului surprinzînd puțin din scurta dar intensa dispută verbală dintre ei și tatăl lor, în urma căreia intrușii plecară. Îi cunoștea pe toți trei: Michael, Ben și Jim. Cînd erau mici, George obișnuia să-i ducă la el, lucru care nu-l încînta adesea, dat fiind comportamentul lor neșlefuit. Acum însă George părea mulțumit de rezultataul conversației cu fiii săi.

— Am reușit să scap de ei, adăuga scurt. E timpul să merg la piramidă și să deschidem șampania.

Afară era deja întuneric, George aprinse luminile reflectoarelor dezvăluind imensa construcție albă. Sunetul dopurilor de șampanie coincise cu un fenomen ceresc straniu, dar care trecu neobservat din cauza gălăgiei generale și aplauzelor entuziaste. Hotărît să nu rostească nici o alocuțiune, George trecu pe la fiecare dintre invitații săi servindu-i cu șampanie.

— Ai remarcat semnul bizar de pe cer? E de rău, spuse el în timp ce-i turna șampanie lui Robert. Nu cred să-l mai fi observat cineva.

— Prostii. Probabil a fost un meteor. Sînt cunoscute astfel de fenomene în această perioadă de sfîrșit de august.

— Nu, Bob, te contrazic, interveni George. Lumina a fost mult mai puternică decît a unei stele cazatoare. Sincer îți

spun că a cam băgat sperieții in mine: mă încearcă o oarecare vină.

— Hai, încetează! Să bem în cinstea acestei zile mari, Georgie!

— Sper să fie așa! murmură prietenul său întorcîndu-se spre jurnaliști; zîmbetul îi pierise de tot.

Cum nici un miracol nu durează o veșnicie, nici comentariile asupra piramidei n-au mai continuat multă vreme, atenția oamenilor fiind îndreptată către alte evenimente noi. Totuși piramida își cîștigase prestigiul de obiectiv turistic local și asemeni unui astfel de reper, piramida stîrnea ocazional curiozitatea cîtorva turiști care, abandonînd șoseaua, opreau la ferma lui George de unde plecau de îndată ce cîinii săi își făceau apariția. Cei doi prieteni erau adesea surprinși de vizitatori jucînd șah pe verandă, nestingheriți cîtuși de puțin de flashurile aparatelor de fotografiat.

Într-o seară, pe cînd Bob se pregătea să meargă către casă, aceleași semne luminoase apăruseră pe cer. George își duse involuntar mîna la inimă.

— Același sentiment, spuse el. Cu siguranță ceva se va întîmpla.

— Ce se poate întîmpla? Cred că începi să o iei razna.

— Îl simt, la naiba cu tine! Ceva rău se întîmplă și are legătură cu mine, mă vizează personal, te asigur! Promite-mi însă că vei veni imediat ce te voi chema, cînd va fi nevoie!

— Bine, așa am să fac, deși nu pricep ce spui.. Te poți baza pe mine. Te temi de ceva?

— Am o presimțire neagră. Luminile astea au apărut imediat după ce am ridicat piramida. Nu le văd pentru prima oară, iar de cîte ori am avut ocazia să le observ am avut același sentiment de teamă. Ceva nu e în regulă, ceva are să se întîmple.

Deși era doar un bătrîn cu trupul plăpînd, Robert se simțea încă în putere și luptător abil, drept pentru care își asigură prietenul încrezător:

— Poți conta întotdeauna pe mine!

Soarta a facut ca în noaptea următoare să-i fie testată profunzimea promisiunii făcute atunci cînd sunetul ascuțit al telefonului îl deșteptă. Robert ridică receptorul, iar vocea îngrozită a prietenului său făcu să-i piară somnul.

— Vino aici imediat! Fii atent și nu te apropia prea mult de casă! Cum ajungi, stinge farurile, oprește motorul mașinii și așteaptă-mă acolo! Dacă ai o pușcă, ia-o cu tine!

După ce Robert reuși să-și convingă soția să nu mai trăncăne, luă mașina și ajunse în scurt timp la ferma lui George, unde urmă instrucțiunile primite la telefon. Rămase să-și aștepte prietenul în mașină. În aer plutea suspansul și misterul. În cele din urmă, întunericul fu străpuns de un con dens de lumină. Era George.

— Pentru numele lui Dumnezeu, ce te-a apucat? țipă Robert. Sau crezi că te poți juca cu nervii omenilor în miez de noapte?

— Tacă-ți gura, ignorantule, sări George. Ai să vezi ceva ce n-ai mai văzut pînă acum. Acu' să te văd cît de curajos ești. Hai să mergem înăuntru. Și ai grijă la cablul neizolat!

George lumină drumul cu lanterna, ridică cu atenție un cablu și-l ajută pe Robert să treacă pe sub el. Bob de-abia mai sufla; din cauza vîrstei înaintate și greutății abia reușea să-și păstreze echilibrul.

— Ai adus vreo pușcă? întrebă prietenul său după ce parcurseră cu mare atenție cîțiva pași.

— Am luat, dar mă rog, de ce îmi trebuie o pușcă?

— Pentru orice eventualiatate. Mi-am luat-o și eu pe a mea. Trebuie să avem cu ce ne apăra în cazul în care sîntem atacați. N-am avut intenția să te implic în această problemă, așa că ai mai avea ceva timp să te retragi dacă vrei. E destul de periculos, să știi!

— Ai de gînd totusi să-mi spui de ce m-ai adus aici?

— Liniște! Privșste piramida, șopti George. Nu știu ce se întîmplă cu exactitate însă te previn, îți trebuie mult curaj să poți privi!

Își scoase binoclul de după gît și i-l întinse lui Robert, indicîndu-i locul în care să privească. Robert simți cum pămîntul îi fuge de sub picioare. Văzuse piramida și niște ființe ciudate, îmbrăcate în salopete galbene, care se plimbau încoace și incolo. Capetele lor semănau cu cele ale oamenilor însă ochii lor erau cu mult mai mari, și rotunzi, iar în loc de nas aveau ciocuri. Forfota lor nu părea atît de entuziastă pe cît credea el la început, se comportau mai degrabă ca niște muncitori care lucrau la asamblarea unei construcții industriale. Săpau, puneau mai apoi ceva în gropi, întindeau un fel de funie, cărau niște lucruri ciudate și le puneau în jurul piramidei. Timp in care raze strălucitoare de lumină țîșneau peste tot ca într-un atelier de sudură.

— Privește acum în dreapta! șopti George.

— Asta e...Ăștia sînt... îngînă Robert cînd dădu cu ochii de un corp imens, oval, pe a cărui suprafață lucioasă se putea observa un șir de hublouri.

— Extratereștri vrei să spui, îl completă George. Asta par a fi. Au venit pe nesimțite ca niște păsări de noapte. Aș fi putut să-i ratez, nici cîinii n-au schițat vreun lătrat.

— Și tu chiar îți închipui că amarîtele astea de puști ne-ar fi de vreun folos dacă am fi atacați?!

— Doar te-am avertizat că e periculos! Poți să pleci dacă te temi, însă cred că acum sîntem în siguranță. Voiam să vezi și tu și să-ți dai cu părerea despre ce ar putea ei să facă în jurul piramidei.

Răspunsul nu întîrzie mult. Creaturile gălbui dispărură în nava spațială, apoi ușor, ușor piramida prinse altitudine ca mai apoi... să se facă și aceasta nevăzută. Cei doi prieteni încercau să le țină urma pe cer, dar tot ce vedeau nu erau decît stelele știute și neștiute care străluceau peste ei. Nici urmă de piramidă.

— Ai văzut? se plînse George. E incredibil, hoții ăia spațiali m-au lăsat fără piramidă! Au smuls-o și au dispărut cu ea și cu trupul lui Dudsey, în timp ce noi căscam gurile uluiți, fără să facem nimic! Ne-am purtat ca niște neghiobi!

— Și ce-am fi putut face?

— Păi, am fi putut să tragem în ei. Ar fi fost cel puțin o consolare. Și, cine știe , poate s-ar fi speriat!

— N-am fi avut nici o șansă, ar fi mai bine să verificăm acum. Am auzit de halucinații în masă, am putea fi victimele unei astfel de tulburări. Trei mii de tone de ciment au fost turnate în piramidă. Nu puteau să dispară așa simplu! Partea superioară a fundației, de deasupra stratului de nisip, avea o grosime de doi metri la care mai trebuie să adaugi structura de bază și umplutura... Cîntărea aproape zece mii de tone. Nu vorbim de furtul unei mingi de basket. Era prea grea pentru a putea fi ridicată atît de ușor.

Cei doi s-au retras către gard. Robert obosise iar, dar drumul spre casa lui George nu era deloc greu.

Cîinii erau ca și morți, liniștea ceda locul suspiciunii. Cei doi bătrîni erau încă sub efectul a ceea ce văzuseră. Și-au luat pușlile și s-au apropiat încet de hambar. Lumina lanternei căzu pe unul dintre cîini. Acesta era adîncit în somn, respirația lui era ușoară, iar ochii și urechile sale nu avură nici o reacție. Au cercetat zona cu precauție însă nimic ieșit din comun nu s-a mai întîmplat. Cei doi prieteni se găseau acum în fața unei imense gropi rectangulare, de parcă ar fi fost tăiată cu cuțitul.

— Deci e adevarat, chiar a fost furată! spuse cu tristețe în glas George. Dar oare de ce au făcut asta? De ce m-au privat de bucuria de ctitor?

George părea total deprimat, iar Robert nu vedea cum l-ar fi putut consola. În cele din urmă reuși să-l convingă să meargă acasă. Și-au petrecut restul nopții făcînd presupuneri și polemizînd.

Știrea dispariției piramidei se răspîndi cu iuțeala fulgerului. George povestise tot ce se întamplase cu exactitate însă nu s-a ales decît cu batjocura. Nimeni nu voia să-l creadă. Unii susțineau chiar că piramida era doar o butaforie ce putea fi ușor demontată. În slabele sale încercări de a scoate adevărul la iveală, George n-a găsit susținere decît din partea unui grup de pletoși cunoscuți pentru

hainele lor murdare și pentru scrierile lor și mai murdare. „Cine a furat piramida?" era noul titlu al rubricii comice din ziarul local. Mîhnit, George se retrăsese la fermă așteptînd ca toată povestea sa fie data uitarii... Se închise în bibliotecă, citind și suferind. În cea de-a zecea zi de la ciudatul eveniment cîinii își recăpătaseră pe deplin temperamentul și începură din nou să latre și să muște pe oricine se apropia de locul pe care-l păzeau.

Nici Robert Hawkins nu scapase de ocară. Aspra ironie al cărei subiect era, nu-l mai făcea credibil decît în fața unor membri ai sectei Extratereștri pentru eliberare. Aceștia erau singurii care i-au crezut încă de la început fiecare cuvîntel din ceea ce mărturisise. Dar sub tirul necazurilor și ironiilor la care fură supuși, cei doi prieteni se apropiaseră și mai mult, lumea se împărțea în două pentru ei, ei și neghiobii. Ochii lor se ridicau adesea spre cer în speranța că vor putea vedea din nou luminile stranii însă asta nu s-a mai întîmplat.

Odată, după o partidă de șah, George spuse:

— Știi, Bob, cred că am aflat motivul pentru care mi-a fost furată piramida. Uită-te la fotografia asta. Pare că există o relație între ce s-a petrecut și ceea ce ilustrează ea, nu crezi? E moramîntul unui zeu egiptean, zeul Ra.

— Arată ca ăia care ne-au vizitat pe noi însă cu unele diferențe: ăia aveau numai ciocuri, pe cînd capul zeului ăstuia este în întregime al unei păsări. De asemenea nu poartă salopetă galbenă.

— Exact, ești un fin observator, spuse George. Se pare că în oricare parte a universului ne-am afla, salopetele galbene sînt uniformele acestei ocupații, de constructor de drumuri!

— Ce vrei să spui? căscă ochii Robert. Cu toate ciudățeniilor tale, te credeam întreg la minte.

— Încerc să-mi explic de ce a fost furată piramida, sau mai bine zis mutată.

— Mutată?!

— Da, într-adevăr. Trebuie să fie pe undeva, nu se putea evapora. A fost pur și simplu mutată.

— Dar de ce? Stătea în calea cuiva?

— Iată, în sfîrșit, o întrebare bună! Bravo, Bob! Acum, privește cealaltă carte, se intitulează *Particularitățile construcțiilor spațiale* de F. Meinheimer. Gagiul ăsta are o minte excepțională, reține-i numele!

— De ce mă zăpăcești? Spune ce gîndești sau dă-mi pace!

— Nu-ți pot da o explicație exactă dacă nu vei putea înțelege greșeala mea inițială de a fi copiat exact dimensiunile Marii Piramide. Aici spune că instrumentele de tăiat tocite plasate într-un loc situat la o treime de la baza piramidei se ascut singure, iar mîncarea pusă acolo nu se alterează niciodată. Materialul din care a fost făcută este neimportant în acest caz , ceea ce contează este configurația planului de construcție. Asta e o proprietate a FORMEI!!!

— Îmi pare rău, George, să-ți spun asta, dar ești dus!

— Ce m-ai întrebat? continuă George ca și cînd n-ar fi auzit remarca lui Bob. În calea cui stătea piramida?! Iar următoarea întrebare logică ce se impune este *de ce?* Îți voi răspunde imediat. Pentru că era un indicator plasat într-un loc nepotrivit. Nu mă privi așa! Dacă o piramidă poate ascuți cuțite sau conserva mîncarea, atunci de ce n-ar putea servi și ca semn de circulație? Și nu mă refer la circulația *noastră*, ci la a *lor*. Proporțiile noastre sînt diferite de cele spațiale. Cum am mai zis, materialul de construcție nu e important, ideea e să dureze cît mai mult. Marea Piramidă durează de mii de ani și va mai dura încă o vreme bună. Și piramida mea va dura mult. Au mutat-o pentru că le încurca traficul.

— Nu pricep o iotă, e prea mult pentru mine! recunoscu supărat Bob. Ce legătură are Marea Piramidă cu traficul sau cu indicatoarele de circulație?

— Una mare, dacă te gîndești cu atenție. De exemplu, aceasta ar putea fi plasată la începutul coridorului spațial în altă dimensiune în scopul de a indica „Drum cu sens unic". Iar eu vin și fac o copie a acesteia și o plasez pe cealalta parte, să zicem în fața inscripției „Drum interzis".

Îți dai seama ce efect ar putea avea asta dacă ar fi vorba despre niște drumuri spațiale?

— Ma tem că unul dezastruos, bineînțeles. Ar avea loc o grămadă de accidente...

— Exact. Îți mai amintești că atunci cînd au apărut luminile pe mine mă durea inimia? Acum îmi dau seama că era un semn prevestitor că ceva avea să se întîmple.

— Se pare că pînă la urma sîntem norocoși că am scăpat atît de ieftin. Dacă ei ne consideră răspunzători pentru asta?

— N-are cum. Nu s-ar coborî ei atît de mult. Noi facem parte dintr-o civilizație inferioară lor, sîntem doar niște meșteșugari de indicatoare care n-au nici cea mai vagă ideea unde să le plaseze. Ce, tu îți tragi la răspundere mîța care a mîncat canarul vecinului? Cu toate astea, sînt pregatit să repar greșeala.

— Cum așa?

— Am să instalez niște lumini suplimentare într-un coridor spațial sau cel puțin în cel care cu siguranță îmi traversează ferma, așa cum mi-au demonstrat capetele de pasăre.

— Ce lumini?

— Am auzit de proprietățile tetraedrului. Înalt de patruzeci de metri ar fi tocmai suficient... cred. E adevărat că nu mai am nici un ban însă dacă mi-aș vinde pămîntul avarilor ăstora din vecinătate și aș organiza o campanie de strîngere de fonduri...

— Ești sărit de pe fix, George. Ești absolut țicnit! îl întrerupse Bob. Dacă încerci să faci asta, eu am să-mi vînd ferma, nu tu, iar asta va marca sfîrșitului prieteniei noastre.

— Ah, ce minunăție de piramidă făcusem! murmură George visător. Mare și albă, o adevărată frumusețe! Nici un tetraedru de aceeași mărime n-ar arăta rău...

— Încetează! strigă Bob la el, iritat, în timp ce pleca.

În săptămînile care au urmat, Hawkins nu și-a mai sunat prietenul, spre marea încîntare a soției sale, Sarah. Dar într-o dimineață telefonul sună iar.

— Bob, tu ești?

Vocea îi era foarte cunoscută.

— Ce s-a întîmplat? Ai renunțat la ideile tale? întrebă Robert cu oarecare speranță.

— Nu, dragule, dar mi-am dat seama că un toroid ar fi la fel de bun. Este mai puțin costisitor, douăzeci de metri înălțime ar fi tocmai... bine. Ar fi mult mai ieftin și apoi...

Uimit, Robert Hawkins acoperi receptorul cu mîna și se întoarse către soție:

— Fă bagajele, Sarah, i se adresă el nervos acesteia. Trebuie să plecăm de aici cît mai departe posibil. Azi!

Traducere de Eugenia Ștefan

Hristo Poștakov s-a născut în 1944 la Pavlikeni, în Bulgaria. Este inginer mecanic, a lucrat în mai multe țări. A fost primul președinte al Asociației de SF din Bulgaria. A publicat cinci volume de proză scurtă și trei romane, a cîștigat numeroase premii interne și internaționale, printre ele Premiul de încurajare la Eurocon 1994 (Timișoara). Din 1998 s-a afirmat și ca traducător din engleză, rusă și spaniolă. Cărțile lui au fost publicate în Bulgaria, Rusia, Spania și, în curînd, în Danemarca și România.

www.tritonic.ro

Librăria virtuală Tritonic
non-stop
Reduceri de 20 - 60%
Livrări în 7-10 zile.

Liviu Radu

Vînător pentru păsări

Pescărușii încercau să ciugulească ochii. Dar aceștia erau protejați de ochelarii cu ramă de metal... Pliscurile mari, puternice, izbeau sticla, ricoșau și lăsau urme pe obrazul neted...

Am încercat să-i izgonesc. Au cîrîit amenințător. În ajutorul lor au năvălit stoluri întregi de ciori, cîrduri de vrăbii... Se roteau deasupra mea. Din cînd în cînd, o pasăre mai obraznică se lansa în picaj spre mine, mai să mă atingă...

Am fugit spre corturi, strigînd răgușit:

— Băieți, veniți repede, s-a întîmplat o nenorocire!

Pînă ne-am întors, cadavrul fusese mutilat sălbatic... Ciugulit, crîmpoțit, sfîșiat... Păsările se îndopaseră în voie. Nu-mi explicam atîta violență, atîta agresivitate...

Am aruncat o pătură peste ceea ce fusese, cu puțin înainte, prietenul nostru, am azvîrlit cu pietre în zburătoarele care, după ce se săturaseră, se retraseseră pe ramurile salciilor din jur. Nu mai aveau vioiciunea aceea de ființe de pradă, dar pîndeau din frunziș cu ochi în care am avut impresia că zăream indiferență, batjocură și lăcomie...

După vreo oră, a sosit șalupa cu polițiști. Medicul legist a examinat cadavrul și a aruncat o privire plină de subînțelesuri ofițerului tinerel, care conducea ancheta:

— Aceeași situație...

— Fi-r-ar a dracului de treabă! a bombănit tînărul. Și eu care speram să plec mîine în concediu!

După ce au ridicat trupul și au plecat toți, cu excepția unui plutonier în vîrstă, băieții s-au risipit prin tabără. Fetele stătuseră de-o parte, se auziseră cîteva plînsete, repede înăbușite. Nu m-am uitat, să văd cine jelea...

Într-o oră, nu mai rămăsese nimeni pe insulă. Fugiseră toți, în grabă. Fusese suficient ca polițistul să mormăie, suficient de tare ca să fie auzit:

— Asta-i a zecea crimă din luna asta... Și, de fiecare dată, am găsit cadavrul ciugulit de păsări...

Eu rămăsesem. Nu știu de ce. Curiozitatea mea maladivă... Sau, poate, soarta...

M-am luat după subofițer. Scotocea prin tufișuri, căuta urme. S-a uitat la mine și a început să-mi explice:

— A tras de aici... Cine dracu' o fi? Ne-a îmbolnăvit pe toți... Asta ne lipsea: un criminal sadic în sălbăticia asta... De pe vremea lu' Terente nu s-a întîmplat nimic... Da' nu înțeleg o chestie dom'le: ce legătură are cu păsările? Ai zice că-s înțeleși! Cum omoară pe careva, cum apar o mulțime de păsări care-l sfîrtecă pe bietul om... 'S om bătrîn, mai am puțin și ies la pensie, da' așa ceva n-am mai pomenit...

Apoi a aruncat o privire spre tabăra pustie, în care rămăsese doar cortul meu.

— Dumneavoastră ce faceți? Nu plecați?

— Nu.

— Păi ce-o să faceți aicea singur? Cu nebunu' ăla în libertate? Ce, vreți să vă găsim mîine ciugulit de pescăruși?

— N-am ce face. Nevastă-mea vine să mă ia peste o săptămînă. E plecată la niște rude, nu le știu adresa. Nu mi-am luat nici măcar cheile de-acasă. Ce să fac, să întind cortul în stradă și s-o aștept?

S-a uitat la mine ciudat. Bănuia că motivele-s altele, dar avea bun simț. Adevărul e că voiam să rămîn. Nu știam de ce. (Nu știam atunci, acum știu..)

— O să vorbesc cu Vasile, pescaru', să treacă p-aci în fiecare dimineață, cînd se întoarce, după ce-a întins năvoadele... Măcar să vă găsim la timp, că pe căldura asta...

după două zile o să duhniți pînă-n Medgidia... Și ne-am săturat de miros... Bine... Rămîneți sănătos!

Apoi, pe neașteptate, omul în uniformă și-a făcut cruce.

— Să vă ajute Dumnezeu, dom'le, că nu știți în ce vă băgați!

S-a urcat în bărcuța rămasă la mal și a plecat pe calea fără pulbere a Dunării...

Nu prea am dormit în noaptea aia. Cum închideam ochii, cum vedeam pliscurile lovind lentilele, ricoșînd pe sticlă, alunecînd în ramele metalice... Iar păsările se roteau, ghemuri de pene cenușii ce scoteau țipete ascuțite, zgîriind auzul... Ciudat, dar nu păreau amenințătoare... mai degrabă nerăbdătoare... cereau ceva, implorau.

Am adormit în zori...

M-am trezit auzind un strigăt:

— Hei! Mai trăiește cineva pe-aici?

Am ieșit din cort, clipind somnoros.

O lotcă trasă la mal. Lîngă ea, un bătrîn înalt, uscățiv, cu barbă lungă, cenușie.

— Bună dimineața, i-am zis.

— Chiar că-i bună! Dacă n-am văzut pe nimeni, mi-am închipuit că... Da' bine că n-a fost nimic!

— N-avea ce să fie, am făcut eu pe optimistul. Nu bei o cafea?

— Nuuu... eu și cafeaua! Baba și mitraliera!

— Dar o votcă?

— Asta nu se refuză...

A venit lîngă cort. Am scos o sticlă de săniuță, de-o jumătate. A privit-o cu ochi lucitori. A tras o dușcă. L-am tratat și cu o țigară. Ne-am așezat pe iarbă. O gură eu, o dușcă zdravănă el... Sticla se golea...

— De ce nu vrei să pleci, domnule? Am auzit că n-ai unde să stai o săptămînă. Vino la mine. Casa nu-i cine știe ce, da' am pește... Nu-ți cer nimic, s-a grăbit bătrînul să adauge, ca și cum l-aș fi bănuit de vreun interes.

— Păi... am început eu, demult îmi doream un concediu în singurătate... să mă odihnesc... a fost frumos cu băieții, dar cam multă gălăgie...

— Domnule, a spus el, cu oarecare ezitare în glas, nu-i bine să rămîi singur aici... Nu-i bine să stai aici nici cu o grămadă de lume...

— De ce? S-au organizat tabere aici de multă vreme și nu s-a întîmplat nimic, pînă acum, nimic...

— Da, da' n-a fost an secetos!

— Ce legătură are cu seceta? m-am mirat eu.

— Are, că păsările n-au de mîncare... și atunci apare Vînătorul... care vînează pentru ele... le face rost de mîncare... Dacă-i secetă, a continuat el sfătos, nu-s boabe pe cîmp, nu-s rîme, nici gîndaci... peștele se bagă la nămol... N-au ce să mănînce, domnule, și atunci păsările se spurcă la carne! Carne proaspătă! Iar Vînătorul le face rost... De unde crezi că știe ele să se strîngă cînd a omorît ăla pe cineva?

— Și cine-i vînătorul ăla, de care povestești?

— Da' dracu știe? Poate chiar dracu'! Că nu apare decît în vreme de secetă... la zeci de ani... Eram tînăr cînd a fost ultima oară. Imediat după război... Mulți au zis că erau tîlhari, că erau arme peste tot... Da' eu știam de la bunicu' că nu-i așa, că apăruse Vînătorul Păsărilor... Nimeni nu l-a văzut... decît ăia pe care i-a omorît...

— Nu poate fi dracul, nea Vasile, am rîs eu, deschizînd altă sticlă de votcă. N-ar fi avut nevoie de pușcă. Plutonierul care a fost aici a găsit un tub de cartuș. E un om. Vreun nebun...

— Tot ce se poate, a zis el, refuzînd cu un gest sticla pe care i-o întinsesem. Gata pentru azi ajunge! Mai am treabă... O bem mîine...

Numai că n-am băut-o împreună a doua zi. Pentru că Vasile n-a apărut.

A apărut în schimb, spre amiază, șalupa poliției. A tras la mal și din ea a coborît subofițerul în vîrstă. Părea obosit, fără vlagă.

— Ce-i cu Vasile? N-a venit azi...

— N-avea cum să vină, a mormăit polițistul. L-am găsit la capătul insulei, acolo unde-și întindea năvoadele... Cu un glonț în inimă... Ciugulit de păsări... L-am recunoscut după resturile de haine... Domnule, hai cu noi!

— De ce? Mă bănuiți de ceva?

— Nici vorbă, s-a apărat omul. Da' nu mai vreau încă un cadavru.

— N-o să mi se întîmple nimic, am protestat eu. Aici e liniște, pace... Mă odihnesc... Nu merg!

S-a uitat spre cei din șalupă. Discutau între ei. Mi-a întins un pachet învelit într-o bucată de pînză.

— Dom'le, știu că fac o ilegalitate... L-am luat de la un turc... N-am apucat să-l trec în acte... Poate o să-ți folosească...

Apoi s-a întors și-a plecat.

După ce s-a îndepărtat șalupa, am desfăcut pachetul. Un revolver greu, negru. M-am străduit să-mi aduc aminte ce învățasem în armată și am descoperit că avea încărcătorul plin. Opt gloanțe.

Cînd s-a înnoptat, pădurea se umpluse de viață. Pe crengi stăteau grămezi de păsări, de toate felurile. Așteptau. Ce, numai ele știau...

N-am îndrăznit să mă culc. M-am ascuns, cu arma în mînă, după un trunchi gros de salcie. Așteptam. Ca și păsările...

Apoi a răsărit luna.

Dunărea sticlea bizar, o suprafață maronie cu văluriri mărunte, argintii. Salciile păreau siluete gheboase de demoni pînditori... Pădurea de salcîmi și plopi foșnea, fremăta... Păsările se agitau, din cînd în cînd, nerăbdătoare. Sau flămînde...

Stăteam nemișcat în ascunzișul meu. Simțeam mii de ace în picioarele amorțite...

Prin freamătul slab al pădurii am auzit un fosnet puternic. Cineva își croia drum prin iarba înaltă, prin tufișuri...

Mi-am ațintit privirea în direcția zgomotului și am înlemnit. Un timp, n-am respirat, am încetat să exist...

Dintre copaci s-a ivit o siluetă vagă... S-a îndreptat spre cort, a pătruns pe pajiștea luminată de lună... Am văzut limpede un bărbat între două vîrste, cu o pușcă de vînătoare în mînă. Se furișa spre pînza în spatele căreia bănuia că mă aflu...

Am ridicat pistolul, l-am proptit de trunchiul cioturos și am ochit cu grijă.

— Aruncă arma și ridică mîinile! am strigat cu voce răgușită.

S-a răsucit brusc, îndreptînd pușca spre mine. Am apăsat trăgaciul și împușcătura a răsunat îndelung, risipindu-se peste întinderea de apă, izbind malurile îndepărtate... Individul s-a prăbușit pe spate, scăpînd arma...

Copacii au fosnit. Văzduhul s-a întunecat... Mii, zeci de mii de păsări năvăleau asupra trupului întins... Îl acoperiseră cu un covor de pene...

Negura din aer m-a cuprins în vîrtejul ei... Scîrba, sila, groaza, mă copleșiseră atît de profund, încît m-am prăbușit în necunoștință...

Cînd m-am trezit, răsărise soarele.

M-am apropiat de cort. Lîngă el, un schelet aproape complet descărnat. Și cîteva zdrențe, resturi însîngerate ale veșmintelor...

Am vomat îndelung, apoi m-am dus spre mal.

După un timp a trecut o șalupă cu pescari. I-am strigat și le-am spus să cheme poliția. Am rămas acolo, ghemuit pe iarbă, pînă a apărut plutonierul cel bătrîn. I-am întins, fără vorbă, pistolul negru...

După ce și-au făcut meseria, iar pajiștea a rămas curată, subofițerul mi-a spus, uimit, că identificaseră cadavrul. Al

unui cetățean oarecare, pe care nu l-ar fi bănuit nici în ruptul capului. Identificaseră și arma, nu exista îndoială, acela fusese criminalul. M-a invitat iar să merg cu el dar, și de data asta, l-am refuzat, fără să știu de ce...

Restul zilei a trecut iute... Nu-mi amintesc cum...

Părea că m-am trezit brusc dintr-o stare de amorțeală intelectuală, în momentul în care a răsărit luna...

Razele ei curgeau ca niște dîre albe, lăptoase, biciuind insula, copacii sticlind verde, ca niște cioburi... Lumina aceea palidă, nesănătoasă, dădea un aer bizar, ireal, întregului peisaj... Parcă fusese mutat în altă lume... sau modelat din altă substanță...

Atunci l-am văzut. Venea printre copaci, urmat de stoluri tăcute de păsări, umbre ce se strecurau printre umbre, pete întunecate pe întunericul pădurii...

Am rămas locului. Unde să fug? Mă aflam pe o insulă și nu știam să înot...

Ținea în mînă o pușcă... S-a apropiat de mine și mi-a întins-o. I-am privit țeasta dezgolită de carne, fără ochii ciuguliți de păsări... A spus, cu o voce ce venea de dincolo de zîmbetul sinistru al dinților neacoperiți de buze:

— Ia-o! E rîndul tău. Ele așteaptă. Le e foame. Nu mai pot să le ajut... Din cauza ta! Așa că o să-mi ții locul...

Mă cuprinsese o stare de incapacitate de a reacționa, de a gîndi... Mintea mi-era acoperită de o negură... Fără să-mi dau seama, m-am trezit cu arma în mînă... Am bîiguit un început de protest:

— Nu știu ce să fac... Nu mă pricep...

— O să te învăț... Voi sta cu tine pînă vei fi în stare să te descurci singur...

Ne-am îndreptat spre apă, în direcția satului ale cărui lumini străluceau slab dincolo de Dunăre... Am păsit pe suprafața ce se ondula, reflectînd razele sidefii, și am simțit-o sub picior ca pe un covor moale, elastic...

Am ajuns în sat. De undeva se auzeau chiote, muzică... Vreo petrecere... A vrut să mă conducă într-acolo... Cu un ultim rest de voință, m-am opus:

— Nu pot...

— Așa-i la început... Vei putea... va începe să-ți placă... Să nu grăbim lucrurile...

M-a îndrumat spre marginea satului. Într-un țarc, cîteva vaci. Am ridicat arma, am ochit și o vită s-a prăbușit... Abia cînd stolul s-a repezit asupra animalului mort mi-am dat seama că ne urmase tot timpul...

— Acum ne întoarcem... am auzit șoapta de lîngă mine. Voi reveni... Iar data viitoare vei dărui păsărilor o hrană mai aleasă...

Am dormit toată ziua. M-am trezit spre seară. Copacii erau plini de păsări care se agitau nerăbdătoare...

Îl aștept. Trebuie să sosească. În seara asta voi vîna primul om... Păsările trebuie să mănînce... Pînă trece seceta...

Lucia Simona Dinescu

Literatura la interfață și hipertextul

(continuare din nr. 3)

3. Literatura ciberpunk

În al treilea rînd, eseul de față raportează ciberpunk-ul românesc al anilor 1990 originii, surselor lui de inspirație și corespondentului său american constituit în anii 1980. Astfel, ciberpunk-ul românesc este o încercare de sincronizare literară și tehnologică cu postmodernismul și cu ciberpunk-ul americane, reprezentate în principal de Thomas Pynchon, William Burroughs, Joseph McElroy, Don De Lillo și respectiv de William Gibson, Bruce Sterling, John Shirley, Lewis Shiver, Rudy Rucker, Lewis Shiner, Walter Jon Williams, Pat Cadigan etc. Pe de o parte, unele teme ale ciberpunk-ului românesc converg cu temele și motivele postmodernismului american: coexistența modelelor culturale *low* și *high*, prezența marilor corporații față în față cu corporațiile lumii *underground*, paranoia, societate informațională, excesul consumului reprezentațional și simulacrul etc. Pe de altă parte, alte teme ale ciberpunk-ului românesc sînt deja exploatate în ciberpunk-ul american: tehnicile digitalizării realității și identității, controlul ciber-monitorizat, hacking-ul anarhist, aventurismul punkist, vizionarismul umanist, angoasele față de un sistem cibernetic corporativ, dar și utopismul tehnologiei digitale, antieroismul periferic, decadența urbană și monstruozitatea umană etc. Astfel, literatura ciberpunk este, mai întîi de toate, o hibridizare, constituită fiind pe de o parte la inter-

fața dintre știința/ficțiunea cibernetice și estetica punk și pe de altă parte la întîlnirea dintre science-fiction și postmodernismul literar mainstream. Sub semnul său sînt aglomerate atît viziuni tehnologic-științifice și principii literare cît și practici culturale care indică o respingere a oricărui tip de conformism și o rebeliune, adesea subversivă sau anarhistă, împotriva orînduirilor sociale, politice, morale etc.

În legătură cu ciberpunk-ul american, McHale (1992) propune o analiză tematică tripartită a acestui curent, model de analiză ontologică pe care acest capitol îl aplică ciberpunk-ului românesc. Primul palier tematic în ciberpunk-ul american este format de modelul construcțiilor de lumi. Pe de o parte se întinde axa orizontală cuprinzînd localizarea pe același plan ontologic — stații orbitale și colonii spațiale *underground*, insule conectate (*islands in the Net*) sau zone urbane heteroclite (*zone-within-the-Zone*). Pe de alta parte, axa verticală este ocupată de lumi juxtapuse pe diferite planuri existențiale în paradigma *world & meta world* sau *world & inset world*, tipar reprezentat de fluctuația raportului dintre realitate și ciberspațiu. Al doilea nivel tematic este cel al unei identități umane centrifuge (v. și Cavallaro, 2000, McCarron, 1995, Peters, 2000 pentru o analiză a corpului și a identității umane în cadrul curentului ciberpunk). Criticul exemplifică acest nivel în special prin paradigmatizarea identitară din romanul „Schismatrix" al lui Bruce Sterling: „the Mechanists", individualități protezate sau implantate electronic și biomecanic prin adiționări care dezintegrează corpul uman ori individualități interfațate prin conectarea creier-computer care dispersează mintea umană și „the Shakers", entități umane biomodelate prin clonare și inginerie genetică. Universul subiecților conectați la sistemul rețelei este ilustrat prin eroii gibsonieni „riding the eye face" sau „jacked-in" sau prin personajul lui Rudy Rucker al cărui *eu*, dislocat de corpul organic, supraviețuiește ca un *software* capabil de a fi

hardware-izat în diferite costume-surogate corporale sau în mașini electronice. Universul „biopunk" este exemplificat prin personaje „zombi" create în laboratoare genetice, clone cu un *eu* plural, nediferențiat sau prin subiecți umani drogați în vederea inducerii de personalitate multiplă. Cel de-al treilea strat tematic analizat în poetica ontologică a ciberpunk-ului american este reliefat de exploatarea motivelor care acompaniază „tema morții"—extincția personală („ultima frontieră") în stadii „half-life" mediate de tehnologiile calculatorului, stări prin care umanul „supraviețuiește" în programe sau în configurațiile informatice din rețea (McHale, 1992).

Ciberpunk-ul românesc exemplifică tematica ontologică a „microlumilor" prin imaginea spațială a Inelului orbital care realizează osmoza coloniilor Axayac, imagine întrezărită prin „interfațarea" lumii Agarttha în „Neîmplinita Shangri-La" de Cătălin Ionescu (1995). „Urbsurile" din „Farial" de S.A. Corn (1994) sau „orașele suspendate" din „Vîrtejul" de Ana-Maria Negrilă (1994) se constituie ca exemplificări ale unor interzone urbane informaționale. Ciberspațiul dobîndește diferite înfățișări în textele ciberpunk-ului românesc. De pildă, „Cyberia", în textul-fragmente al lui Corn (1996), este „țara virtuală" ubicuă, fluidă și discontinuă a rețelei net și a visurilor digitalizate. Prin intermediul trecerii prin „porțile" jocurilor pe calculator se accesează diferite realități virtuale: bazele de date sub forma iconică a stalactitelor care „se preling pe ecranele sprijinite de peretele" peșterilor simulate în „Copilăria lui Münchausen" — Negrilă (1994); informațiile reprezentate vizual ca „mlaștini" fractale care nasc monștri în „Antonia cu ochii arși" și „Și păpușile mor" — Don Simon (1995, 1994); simulările sub forma spațială a Salonului de cazinou din „Jucător pe viață, indexat la Paladini" de Michael Haulică (1994); halucinațiile vizuale provocate de reprezentarea digitalizată a azilului din „Infernul Fractal" de Florin Pîtea (1996) etc.

În spațiul informațional format iconic din nisipul organic al valurilor deșertului Sin se surfează — „Schimbarea la față" de Negrilă (1994). Deșertul Egiptului având o topografie virtuală este o „proiecție" a ecranelor publicitare și filmice de pe „străzile sălbatice" ale Monștrilor Sacri în „U-TV Man" de Simon (1994). De asemenea, informațiile se pot genera ca lumi dezvoltate în organele și creierele umane — „Aquarius" și „Așteptînd exodul din Goatza" — Corn (1995, 1994). Războiul informatic al substituirilor succesive se desfășoară în simulările localizate virtual ca module Cumbrae în „Substitutor" de Corn (1995). Ecranizarea digitală a Mariei este o reprezentare algoritmică a unei realități „revizuite" digital în „Madia Mangalena" — Haulică (1995). Ca o altă exemplificare, „absorbția lăuntrului" în universul băncilor de date ale Kogaionului este o ipostaziere ciberspațială detaliată în „Ragnarök" de Corn & Bănuță (1995). Și exemplele pot continua.

Cel de-al doilea nivel, al biomecanizării umane, este reprezentat în ciberpunk-ul românesc de surfiștii pe motociclete (A. M. Negrilă), de motocentauri, melanjul de carne și crom, de „warriori" motorizați (Don Simon), de tatuații mesianici GA cu implanturi genealogice purtînd informația generațiilor anterioare sau de vampiri parazitari cu ace metalice la încheieturile mîinilor și ochi-carapace ale unor foste oglinzi (A. M. Negrilă), de pirați digitali cu tatuaje/ecrane pe piept care nasc *jack*-uri ca niște „boboci" prin secreția de crom (S. A. Corn & I. Bănuță). Digitalizarea individului se produce prin decorporalizarea umanilor „workers" și prin implantarea LOCUS în creierele acestora a informației cinematografice a rețelei lumii Svolsen, procesualizări în urma cărora se finalizează suita subiecților U-TV („dependent Utopia Television"), M-TV („dependent Music Television") și C-TV („Chrom United Film Television", spectatori ai Monștrilor Sacri) — D. Simon. Uneori, personajul devine informație ciberspațială destrupată: „Ești

singura care ai scăpat, dacă se poate spune așa ceva despre o ființă împietrită într-un rînjet pînă la urechi, circular aproape, și un cristalin înțepenit și înlocuit apoi de o placă transparentă și bio și sintetică." (Negrilă, 1994). Biodigitalizarea individului se realizează prin conectarea lui Devadatta la „viscerele organotronice" ale computerului adică la „buimărelile alea de cabluri fibroptice și biomembrane" — Corn & Bănuță (1995). Altădată, identitatea inginerizată biologic este conturată de imaginarea populației *echo* care consumă droguri „chang" și care are ajustată o „coverprană", de imaginea umanului creat în laborator (personajul Devadatta) sau de iconul „mîinii lui Genostes" care îl încarcă cu informație „genostiză" pe cel care va întemeia o nouă dinastie tracă — Haulică (1995). În alt exemplu, marinarii Mary Sellerși au fețe identice datorită operațiilor biochirurgiei și implanturile clorofilice le transformă lobii urechilor în „ancore pline de sedimente verzui", iar personajul feminin poartă în lichidul amniotic al pîntecului „bureți de mare" datorită implantării biologice cu „Sally-simb" — Negrilă (1994). Alte personaje ciberpunk sînt inteligențe artificiale precum programele turboskelli din „Adrenergic!" (Corn, 1995) care șantajează oamenii în geografiile spațiilor virtuale suprapuse, în timp ce clădirile și umanul sînt ele însele biotehnologizate și cognitiv artificializate (de tipul spațioforilor, oameni cu creierul computerizat).

În ultimă instanță, în ciberpunk-ul românesc, în cadrul celei de-a treia paradigme tematice, exemplele de stare organică „suspendată" se pot actualiza mai cu seamă în „Motocentauri pe Acoperișul Lumii". Astfel, lui Devadatta i se asigură „persistența" în sistemul băncilor de date prin interfațarea ciberspațială. „Murind", omul biotronic este recuperat și imortalizat prin preluarea eului codat informatic din „mîna lui Genostes" în creierul și trupul lui Scoretos —„Neverly Hills" de M. Haulică (1995d). Diferite

ființe intermediare între viață și moarte, între realitate și virtualitate, între biologie și cibernetică, monstruoase cel mai adesea, populează universurile ciberspațiale, exemplele fiind numeroase în textele ciberpunk-ului românesc. Ceea ce teoria ciberculturală analizează drept identități ciborgice și postumane (protezice, avatarice și transgenice) și încercări (transumaniste) de obținere a nemuririi digitale devin ilustrări ficționale, prezentate cu o forță imaginativă și imaginală debordantă, în acest curent științifico-fantastic. După cum se poate observa, ciberpunk-ul românesc preia din omologul său anglo-saxon ontologia (postmodernă) a lumilor virtuale-cibernetizate, a personajelor și a existențelor transmutate.

Această viziune ontologică este redată, lingvistic și stilistic, prin jargonul informatic, prin argoul străzii (fenomenul „coborîrii în stradă" inaugurat în literatura mainstream de optzeciști), prin viziunea punkistă și prin înclinația spre distopie și spre genul horror, prin meditația postmodernă asupra textului și a realității/ficțiunii și prin rescrierile satirice sau parodice ale istoriei, mitologiei sau science-fiction-ului însuși. În această perspectivă, ciberpunk-ul românesc se află la interfața dintre multiple forme ale imaginarului cultural și literar, învecinîndu-se pînă la fuziune cu diverse forme ale literaturii fantasticului, de la mainstream la mitologic-folcloric și paraliterar. Încrucișat și străbătut de categoriile estetice ale fantasticului (de la miraculos, straniu și feeric la magic și monstruos), acest tip de literatură științifico-fantastică se întîlnește cu granițele ficțiunii politice sau ale utopiei sociale, cu frontierele ucroniei (istoriei paralele) ori cu cele ale sex-fiction-ului. Intermediind între SF, fantastic și mainstream, literatura ciberpunk își transgresează granițele, simbolizînd tehnologia cibernetică în cadrele unui imaginar (post)uman din care nu pot lipsi emoția și senzorialitatea lecturii, plăcerea estetică și sensibilitatea afectivă. De altfel, liantul prim,

ontologic, dintre mainstream și science-fiction (inclusiv ciberpunk) îl constituie elementul însuși al fantasticului.

Astfel, în al patrulea rînd, ciberpunk-ul românesc nuanțează tematica ciberpunk-ului american prin adaptarea autohtonă la o viziune suprarealistă și la o stilistică formal-experimentală, prin construirea de teme ale ficțiunii interactive precum accesarea narativă a universurilor virtuale ale jocurilor pe calculator și prin redimensionarea substratului mitologico-religios autohton. Dacă ciberpunk-ul american se dimensionează temporal cu precădere în prezentul/viitorul cibernetic (cu unele excepții precum „Machina diferențială" de W. Gibson și B. Sterling), ciberpunk-ul autohtonizat atribuie trecutului mitic-arhetipal potențialitățile societății tehno-cibernizate, orientîndu-se astfel spre steampunk. Acestei restituiri i se adaugă tematica sex-fiction-ului (v. subcapitolul despre ciberpunk-ul hard), astfel încît investirea cibernetică a trecutului mitologic sau istoric și a prezentului/viitorului apropiat este însoțită de o parodiere erotică. Mai mult, sefiștii români se îndepărtează de secvențele stereotipe ale genului, recombinîndu-le și resemnificîndu-le în noi direcții, exemplificînd astfel postciberpunk-ul. Adesea, rețeta subgenului SF este parodiată, subminată din interiorul ei, în timp ce literatura science-fiction în genere este adusă aproape de beletristică prin interesul pentru aspectele literare.

Pe de altă parte, ciberpunk-ul românesc se distanțează de tradiția SF-ului prin acordarea unei atenții sporite asupra scriiturii (într-un anumit sens, ciberpunk-iștii români sînt „textualiștii" SF-ului), prin simțul critic-ironic de raportare metatextuală la SF-ul românesc și la clișeele genului, prin avangardismul cibercultural indus ficțiunilor. Ciberpunk-ul românesc nu este cel mai adesea, în mod simplist, o imitare sau o reiterare a curentelor americane corespunzătoare (ciberpunk și postmodernism), ci este o filtrare personalizată a acestora prin invenția unei viziuni

tematice și formale autohtone. Conturîndu-și propriul experimentalism de formă și de fond, acest curent literar autohtonizat este, în fapt, un hibrid între diverse forme de fantasy, de mișcări literare și de direcții culturale. Astfel că, ciberpunk-ul românesc este o interacțiune între curentul american omolog, postmodernismul „mainstream" autohton și cel străin, cultura populară și mitologia națională, sex-fiction-ul și SF-ul tradițional declișeizat sau parodiat. Emblema însăși a ciberpunk-ului românesc ar putea fi romanul colectiv compozit „Motocentauri pe Acoperișul Lumii" (v. ciberpunk-ul hard), „crestomație de texte istorice" ficționalizate, documente datate imaginativ, accesate prin fișiere (tradiționalul cuprins) și „traduse" din diverse limbi de către scriitorii ciberpunk. În acest caz, ficționalitatea se relevă explicit prin interfațarea băncii de date denumite „Scurtă istorie generală a lucrurilor" (D. Ivănescu, I. Bănuță și C. Stanca), o rescriere ciberpunkistă a istoriei tracilor din 45 î.H. pînă în 2277. Intenția concretizării scrierii colective, ficționalizarea istoriei, întrepătrunderea curentelor culturale, încrucișarea genurilor literare și rescrierea tradiției pot fi considerate drept componente postmoderne. Evoluția ciber-tehnologică a civilizațiilor este însă o „mutație" ciberpunkistă. Mai mult, elementele de suprarealism și de avangardism, de *popular culture* și de *sex-fiction* sînt coroborate în imaginea unui ciberpunk românesc care nu se raportează doar la literatura *mainstream*, ci și la tradiția SF. Grație acestor suprapoziționări multiple, ciberpunk-ul românesc se constituie drept un model transcultural al lumii ciberculturale. În această ultimă ilustrare, ciberpunk-ul românesc este textual-experimentat în varianta sa hard, cea mai inovatoare dintre cele patru paradigme tipologice studiate în acest eseu (hiperrealism sau realism fantastic, interfață postmodernă, ciberpunk soft și ciberpunk hard).

Lucia Simona Dinescu s-a născut la 3.09.1977 în Petroșani. A absolvit Facultatea de Litere la Universitatea din București în 2000; a obținut doctoratul în filologie în 2005 cu teza „Implicațiile literare ale spațiului virtual". A publicat cronici de carte, eseuri de teorie literară și articole de studii culturale în reviste ca Vineri, Observator cultural, Orizont, Idei în dialog. În prezent este asistent universitar la Facultatea de Litere a Universității din București și cercetător-colaborator la Centrul de Excelență în Studiul Imaginii (CESI). Volume publicate: **Corpul în imaginarul virtual** (Polirom, 2007) pentru care a primit Premiul Ioan Petru Culianu.

DELL RECOMANDĂ WINDOWS VISTA™ ULTIMATE

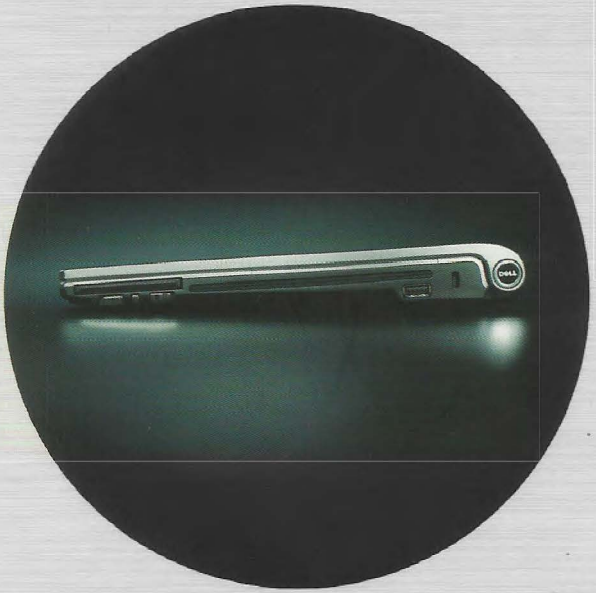

intel Core 2 Duo inside
Dual-core. Do more.

XPS

INVIDIOS?
VREI ŞI TU UNUL LA FEL?

Unul dintre cele mai uşoare din clasa sa, notebook-ul DELL XPS M1330 este un laptop desăvârşit. Pentru a redefini termenul de sofisticat, poţi opta pentru una dintre următoarele culori: roşu, negru sau alb perlat.

XPS M1330

- Intel® Core™ 2 Duo Processor T7500 (2.2Ghz, 4M L2 Cache, 800Mhz FSB)
- Genuine Windows Vista™ Ultimate
- 2GB Dual Channel 667MHz DDR2 SDRAM
- 13.3" UltraSharp™ WXGA display with TrueLife™ (opţional camera 2.0MP)
- Greutate: începând de la 1,8 kg

1.899 $
Preţ fără TVA

DELL
YOURS IS HERE

SYSTEM PLUS

Tel: (021) 335.62.82 / 83
www.system-plus.ro
sales@system-plus.ro

Pentru mai multe detalii despre acest produs sau alte produse Dell™, vă rugăm să ne contactaţi.

Dell, the Dell Logo, Inspiron, UltraSharp, TrueLife, and TrueMobile are trademarks of Dell Inc. Intel, Pentium, and Core are trademarks or registered trademarks of Intel Corporation or its subsidiaries in the United States of America and other countries. Microsoft, Windows, and Windows Vista are trademarks or registered trademarks of Microsoft Corporation. Other trademarks or trade names may be used in this document to refer to either the entities claiming the marks and names or their products. Dell disclaims proprietary interest in the marks and names of others.